ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM FELSEFESİ PROGRAMI

İNGİLİZCE ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEK ETİĞİ FARKINDALIK DÜZEYLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SERAP BÜLBÜL

ANKARA
EYLÜL, 2019

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
1946

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM FELSEFESİ PROGRAMI

İNGİLİZCE ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEK ETİĞİ FARKINDALIK DÜZEYLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SERAP BÜLBÜL

DANIŞMAN: PROF. DR. RIFAT MİSER

ANKARA
EYLÜL, 2019

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Serap BÜLBÜL adlı öğrencinin hazırladığı "İngilizce Öğretmenlerinin Öğretmenlik Meslek Etiği Farkındalık Düzeyleri " başlıklı bu çalışma Eğitim Kültürel Temelleri Anabilim Dalı Eğitim Felsefesi Programı'nda jüri üyelerince oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

	Jüri Üyeleri	İmza
Başkan	Prof. Dr. Rıfat Okur	
Üye	Prof. Dr. Hasan Ünder	
Üye	Doç. Dr. M. Ali Dombaycı	

ONAY

Bu tez Ankara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından .../.../2019 tarihinde, Enstitü Yönetim Kurulunca .../07/2019 tarihinde kabul edilmiştir.

.....

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgileri akademik yazım kurallarına uygun biçimde raporlaştırdığımı ve bunları etik ilkelere (atıfta bulunulan tüm yapıtlara kaynaklarda yer verilmesi, tezde kullanılan bilgi ve belgelere resmi yollarla ulaşılması ve bunların aslı bozulmadan kullanılması vb.) uygun olarak elde ettiğimi ve sunduğumu bildiririm.

Serap BÜLBÜL

ÖZET

İNGİLİZCE ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEK ETİĞİ FARKINDALIK DÜZEYLERİ

BÜLBÜL, Serap
Yüksek Lisans Tezi
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Rıfat MİSER
Temmuz, 2019, xii + 76 sayfa

Bu araştırma, Ankara ili Mamak ilçesinde görevli İngilizce öğretmenlerinden oluşan bir çalışma grubunun öğretmenlik meslek etik ilkelerine ilişkin farkındalık düzeylerini, görüşlerini ve değerlendirmelerini saptamak amacına yönelik nitel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Ankara ili Mamak ilçesinde 15 farklı eğitim kurumunda görev yapmakta olan 20 İngilizce öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde edilmiştir ve elde edilen veriler araştırmacı tarafından yazılı olarak kaydedilmiştir. Yüz yüze görüşme yoluyla elde edilen araştırma verileri, nitel araştırma veri analiz yöntemlerinden betimsel yöntem ve içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İngilizce öğretmenlerinin etik ilkelere ilişkin farkındalık düzeylerinin saptanması, etik ilkelere ilişkin görüş ve değerlendirmelerinin öğrenilmesi, bu ilkelerin hayata geçirilmesi açısından geri dönüt niteliğinde olacak ve uygulamayı geliştirmeye yarayacaktır.

Araştırma kapsamında, yapılan analizler ve elde edilen bulgulardan hareketle, görüşülen İngilizce öğretmenlerinin yarısından çoğunun (%60'ının) MEB'in yayımlamış olduğu eğitimciler için mesleki etik ilkeleri bilmediği ya da hatırlamadığı; fakat İngilizce öğretmenlerinin çoğunluğunun adı geçen bu ilkeleri ve kuralları bilmemelerine veya hatırlamamalarına rağmen, gerekli ve faydalı buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, İngilizce öğretmenlerinin etik kavramı ile ilgili sağlıklı ve net bir bilgiye sahip olmadıkları, büyük çoğunluğunun (%70'i), ahlak kuralları ve yasal kurallar varken daha bireye özgü, mesleğe özgü ve uygulanabilir kurallar olduğu için etik ilke ve kurallara da ihtiyaç olduğunu düşündükleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Etik, Meslek Etiği, Öğretmenlik Meslek Etiği, MEB Meslek Etik İlkeleri

ABSTRACT

THE AWARENESS LEVELS OF ENGLISH TEACHERS ON PROFESSIONAL ETHICS

BULBUL, Serap

Master Degree

Supervisor: Prof. Dr. Rıfat MİSER

July, 2019, xii + 76 pages

The aim of this qualitative study is to determine the awareness levels, views and evaluations of English teachers about professional ethics who are working in different schools in Ankara Province. The study group consists of 20 English teachers of 15 different schools in Mamak district during 2017-2018 academic year. The data were obtained through semi-structured interviews and the answers of teachers were noted by the researcher during face to face interviews. The data were analysed through two qualitative data analysis methods which are descriptive and content analyses. Determining the awareness level of English teachers on ethical principles, learning their opinions and evaluations about them will provide feedback for teachers and this will be useful for them during the implementation process of the principles and will also improve the implementation itself.

According to the results of the study it is found out that more than half (60%) of the English teachers participating the study do not know or remember the ethical principles promulgated by the Ministry of National Education. However, the majority of English teachers find these ethical principles and rules necessary and useful even if they do not know or remember the professional ethics principles afore-mentioned. In addition, it is also found out that the English teachers do not have reliable or clear information about the concept of ethics and the majority of them(70%), think there is a need for ethical principles because they think that ethics and legal rules are more individual-specific, profession-specific and applicable although there are moral principles and legal rules.

Key Words: Ethics, Professional Ethics, The Ethics of Teaching, Principles of Professional Ethic

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Ankara ili Mamak ilçesindeki kamuya bağlı okullarda görev yapmakta olan İngilizce öğretmenlerinin MEB'in yayımlamış olduğu topluma, okula, mesleğe, meslektaşlara, öğrencilere ve velilere yönelik mesleki etik ilkelerin farkında olma ve benimseme durumlarına ilişkin görüşlerini saptamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma yapılırken yurtiçi, yurt dışı çalışmalar ve dokümanlardan yararlanılmıştır. Alan yazın taraması yapıldıktan sonra oluşturulan sorularla yapılan görüşmeler ışığında MEB öğretmenlik meslek etiği ilkeleri bağlamında öğretmen düşüncelerine yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda Türkiye'de kullanılabilecek bazı uygulamalar konusunda önerilerde bulunulmuştur.

Türkiye'nin eğitim sisteminin daha başarılı seviyelere ulaşabilmesi için eğitimin temel taşı olan öğretmenlerin etik değerler ışığında eğitilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmanın, geleceğimize yön veren öğretmenlere etik farkındalık oluşturarak, daha nitelikli öğrencilerin yetiştirilmesi açısından önem arz ettiği düşünülmektedir.

Birinci bölümde araştırmanın problemi, amaçları, önemi, sınırlılıkları, tanımlar ve kısaltmalar yer almaktadır. İkinci bölümde kuramsal çerçeve, üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi sunulmakta, dördüncü bölümde araştırmada elde edilen bulgular yorumlanmaktadır. Beşinci bölümde ise sonuç ve önerilerle araştırma tamamlanmıştır.

Bu çalışmanın yürütülmesinde ve tamamlanmasında büyük emeği geçen, tez danışmanım Prof. Dr. Rıfat MİSER'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Değerli vakitlerini ayırıp sorularımı itinayla cevaplayan meslektaşlarıma, her zaman yanımda olan arkadaşım Elif Olcay BOZDAŞ'a ve iş arkadaşlarıma çok teşekkür ederim. Son olarak her başım sıkıştığında yardımıma koşan annem Ferdane GÜZEL, babam Şener GÜZEL'e, kardeşlerim Duygu Güzel ve Esra GÜZEL'e teşekkür ederim.

Serap BÜLBÜL

Ankara

Eylül 2019

Aileme…

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ iii
ÖZET iv
ABSTRACT v
ÖNSÖZ vi
İÇİNDEKİLER viii
TABLOLAR DİZİNİ x
ŞEKİLLER DİZİNİ xi
KISALTMALAR/SİMGELER xii
BÖLÜM 1 1
1. Giriş 1
1.1. Problem Durumu 6
1.2. Araştırmanın Amacı 6
1.3. Araştırmanın Önemi 7
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları 7
1.5. Tanımlar 8
BÖLÜM 2 9
2. KURAMSAL ÇERÇEVE 9
2.1. Etik 9
2.2. Etik Ve Ahlak 10
2.3. Ahlak Ve Hukuk 12
2.4. Etiğin Felsefedeki Yeri Ve Önemi 13
2.4.1. Sofistler 13
2.4.2. Sokrates 14
2.4.3. Platon (Eflatun) 15
2.4.4. Aristoteles 15
2.4.5. Kant 16
2.5. Etik Yaklaşımlar 17
2.6. Meslek Ve Meslek Etiği 18
2.7. Öğretmenlik Meslek Etiği 20

BÖLÜM 3 26
YÖNTEM 26
3.1. Araştırmanın Modeli 26
3.2. Çalışma Grubu 27
3.3. Verilerin Toplanması 29
3.4. Verilerin Çözümlenmesi 30
BÖLÜM 4 32
BULGULAR VE YORUMLAR 32
4.1. Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki Etik İlkeleri Geliştirme Sürecine ilişkin Bulgular 32
4.2. İngilizce Öğretmenlerinin Etik Kavramına Yükledikleri Anlamlara İlişkin Bulgular 36
4.3. İngilizce Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri Bilme Durumlarına İlişkin Bulgular 43
4.4. İngilizce Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri Uygun ve Yeterli Bulma Durumlarına İlişkin Bulgular 47
BÖLÜM 5 57
SONUÇLAR VE ÖNERİLER 57
5.1. Sonuçlar 57
5.1.1. MEB Mesleki Etik İlkelerin Geliştirilmesi Sürecine İlişkin Sonuçlar 58
5.1.2. Etik Kavramının Anlamına İlişkin Sonuçlar 58
5.1.3. MEB Mesleki Etik İlkelerin Farkında Olmaya İlişkin Sonuçlar 59
5.1.4. MEB Mesleki Etik İlkelerin Uygunluğuna İlişkin Sonuçlar 59
5.2. Öneriler 59
KAYNAKLAR 61
EKLER 64
EK 1. Etik Kurul Onayı 65
EK 2. Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma İzni 66
EK 3. Araştırma Gönüllü Katılım Formu 67
EK 4.Araştırma Uygulama Soruları 68
EK 5. Eğitimciler İçin Mesleki Etik İlkeler Genelgesi 69
EK 6. Etik Sözleşmesi 74
BENZERLİK BİLDİRİMİ 75
ÖZGEÇMİŞ 76

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 3.2.1. İngilizce öğretmenlerinin özellikleri 28

Tablo 4.2.1. İngilizce öğretmenlerinin etik kavramına yükledikleri anlamlar 37

Tablo 4.2.2. İngilizce öğretmenlerinin mevcut yasalar ve ahlak kuralları varken etik ilke ve kurallara ihtiyaç duyma durumu 41

Tablo 4.3.2. Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımlamış olduğu Eğitimciler için Mesleki Etik İlkelerden haberdar olma yolları 46

Tablo 4.4.1. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Yayımlamış Olduğu Eğitimciler İçin Mesleki Etik İlkelerin Öğretmenlik Mesleği Açısından Gerekli ve Önemli Olma Durumu ... 49

Tablo 4.4.2. Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımlamış olduğu Eğitimciler için Mesleki Etik İlkelerin öğretmen davranışlarını, öğretmenlerin öğrencilerle, velilerle, meslektaşlarıyla, okul yönetimi ve toplum ile ilişkilerini etkileme durumları 53

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil. 4.2.1. İngilizce öğretmenlerinin etik kavramına yükledikleri anlamlar 36

Şekil 4.2.2. İngilizce öğretmenlerinin mevcut yasalar ve ahlaki kurallar varken etik ilke ve kurallara ihtiyaç duyma durumu 40

Şekil 4.3.1. İngilizce Öğretmenlerinin Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımlamış olduğu Eğitimciler için Mesleki Etik İlkelerden haberdar olma durumu 44

Şekil 4.3.2. Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımlamış olduğu Eğitimciler için Mesleki Etik İlkelerden haberdar olma yolları 45

Şekil 4.4.1. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Yayımlamış Olduğu Eğitimciler İçin Mesleki Etik İlkelerin Öğretmenlik Mesleği Açısından Gerekli ve Önemli Olma Sebepleri . 48

Şekil 4.4.2. Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımlamış olduğu Eğitimciler için Mesleki Etik İlkelerin öğretmen davranışlarını, öğretmenlerin öğrencilerle, velilerle, meslektaşlarıyla, okul yönetimi ve toplum ile ilişkilerini etkileme durumları 52

KISALTMALAR/SİMGELER

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
METK	Milli Eğitim Temel Kanunu
MEGEP	Meslek Edindirme ve Geliştirme Programı
TDK	Türk Dil Kurumu
F	Frekans
%	Yüzde
N	Sayı
Vb.	Ve Benzeri

BÖLÜM 1

Bu bölümde, çalışmanın problemine, amacına, önemine ve sınırlılıklarına yer verilerek değinilen bu unsurlar detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

1. Giriş

En genel anlamıyla eğitim, bireyi topluma ve kendine faydalı hale getirmeyi amaçlayan planlı ve kasıtlı bir öğrenme sürecidir. Eğitim kültürel değerleri bireye kazandırmayı amaçladığı için aynı zamanda bir kültürlenme sürecidir. Yayla (2005, s.3) eğitim sözcüğünün İngilizcesi olan education sözcüğünün Latince bir kökten türeyip educare ve educere sözcüklerine karşılık gelmekte olduğunu belirtir. Öğreneni özel bir beceriyle kuşatmak için talim ettirmek anlamına gelen educare yaklaşım ile öğrencilerin dünyayı ve kendilerini keşfetmelerine izin vermeleri anlamına gelen educere yaklaşımın aynı paralelde dikkate alınması etik açıdan ideal olan durumdur (Billington'dan akt. Yayla, 2005, s.3).

Eğitim sürecinde bireyin bazı davranışları kazanması; var olan davranışlarını geliştirmesi ve hatta istenmedik bazı davranışlarını sönümlenmesi beklenir. Bu beklentinin gerçekleşmesi için eğitim sürecinde planlama ve yapılan planın uygun şartlar altında, doğru şekilde uygulanması son derece önemlidir. Çünkü Küçükahmet (2009, s.154)'in belirttiği gibi, "öğretim etkinliklerinin amacına ulaşması bu etkinliklerin planlı hazırlanmasına ve uygulanmasına bağlıdır". "Plan, eğitim hedeflerine ulaşmak için etkinliklerden hangilerinin seçileceği, bunların nasıl yaptırılacağı, ne gibi kaynak ve araçların kullanılacağı, elde edilen başarının nasıl değerlendirileceği konularının tasarlanmasıdır" (Küçükahmet, 2009, s.154).

Tasarlanan bu durumlara "eğitim durumları" veya "eğitim etkinlikleri" denilir (Miser, 2010). Demirel eğitim durumlarını "öğrenme yaşantılarının planlanması ile etkili öğrenme öğretme stratejilerinin belirlenmesi ve işe koşulması" şeklinde ifade eder (Demirel, 2006, s.38). Eğitim durumları, hedeflere nasıl ulaşılacağını belirler ve nasıl öğretilmesi gerektiğine yanıt arar. Dersin işlenişinde kullanılacak olan öğretim materyali, yöntem, teknik, strateji, araç gereçlerin belirlenip bunların uygulanması eğitim durumları boyutunu oluşturur.

Eğitim ve öğretimde istenen hedeflere ulaşılabilmesi ve eğitim öğretim sürecinin düzenli bir şekilde yürütülebilmesi için öğrenme amaçlarına ulaşmayı sağlayacak eğitim durumlarını planlamanın ve bu planı uygulamanın önemi büyüktür. Eğitim ve öğretimde planlama yapılınca neyin, niçin, ne zaman, nasıl yapılacağı bilindiği için eğitim ve öğretim daha etkili hale gelir. Demirel'e göre, "Planlı ve programlı yapılan bir eğitim-öğretim hem verimli çalışmayı hem de hedefe en kısa yoldan ulaşmayı sağlar" (Demirel, 2006, s.12).

Eğitimi planlamanın ilk adımı, öğretim programının geliştirilmesidir. Taba' ya (Akt:Demirel, 2009, s.2) göre, "bütün eğitim programları nasıl tanımlanırsa tanımlansın, belli ögelerden oluşur. Bunlar, hedefler ve hedef davranışlar, içeriğin seçimi ve örgütlenmesi, öğrenme-öğretme süreci ve son olarak da hedeflerin değerlendirilmesidir". Türkiye'de program geliştirme çalışmalarının en önemli isimlerinden birisi olan Varış (1976, s.21) program geliştirmeyi, "gerek okul içinde gerek okul dışında, Milli Eğitimin ve okulun amaçlarını etkinlikle geliştirmek ve gerçekleştirmek üzere düzenlenen muhteva ve faaliyetlerin uygun yöntem ve teknik, araç ve gereçlerle geliştirilmesine yönelmiş koordine çabaların tümü" olarak tanımlamıştır (Demirel, 2006, s.36). Demirel'in ise (2006, s.36) program geliştirmeyi, "program ögeleri olan amaç (hedef), içerik (muhteva), öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme boyutları arasındaki dinamik ilişkiler bütünü" olarak ifade ettiği görülmektedir.

Planlanan eğitimin, bir başka deyişle geliştirilen programın uygulanmasında, öğretmenin bilgiyi genelden özele doğru aktardığı sunuş yoluyla öğrenme, öğrencinin problemi çözmeye çalıştığı buluş yoluyla öğrenme ve öğrencinin araştırma ve inceleme yaptığı araştırma yoluyla öğrenme şeklinde 3 temel öğretme stratejisi vardır (Demirel, 2006, s.74-75). Eğitimin uygulanması sürecinde, öğretim stratejilerinin yanı sıra, stratejileri tamamlayan birçok farklı eğitim yöntemi kullanılır. Eğitim yöntemi, "hedefe ulaşmak için önceden belirlenmiş ya da izlenecek en kısa yoldur" (Demirel, 2006, s.76). Eğitimin hedefine ulaşılabilmesi için anlatım, örnek olay, tartışma, bireysel çalışma, problem çözme gibi çeşitli eğitim yöntemleri içinden o anki eğitim konusu ve koşullarına uygun olan bir veya birkaçı seçilip kullanılır.

Eğitimin uygulanmadan önce planlanmasının, planlara uygun olarak uygulanmasının; daha iyi bir deyişle eğitimin planlı bir öğrenme süreci olmasının nedeni amaçlanan öğrenmeye ulaşmanın rastlantıya bırakılmamak istenmemesidir. Sonuçta eğitim, amaçlanan davranışların bireyde oluşmasını, gelişmesini sağlamaya

yönelik bir öğrenme etkinliğidir. Amaçlarına ulaşamayan bir eğitim başarılı sayılamaz; zaman, emek ve para israfıdır. Konusu ne olursa olsun, bütün eğitim etkinliklerinin amacı ise istenen, önceden öngörülmüş olan, ulaşılmak istenen davranış değişikliğidir. "Eğitimde belirlenen program hedeflerine ulaşmak esas olduğuna ve varılmak istenen nokta da önceden belirlendiğine göre plansız ve programsız çalışmalar da eğitim ve öğretimi amacından uzaklaştırır" (Demirel, 2006, s.12).

Planlanan eğitimin uygulanmasından öğretmen sorumludur. Öğretmen planlanan eğitimi uygularken öğrenme-öğretme sürecinde sadece bilgiyi aktaran kişi değil bilgiyi öğrencinin keşfetmesine fırsat sağlayan iyi bir rehber olmalıdır. "Öğretmenin temel görevi öğrenme için uygun koşulları sağlayarak öğrencilerin öğrenmesine yardım etmektir" (Miser, 2007).

Görüldüğü üzere eğitim, öğreneni etkileme sürecidir. Bu süreçte eğitim programını uygulamak ve öğrenmeyi değerlendirmekle görevli olan öğretmenle öğrenci arasında yoğun bir etkileşim vardır. Bu etkileşim sürecinin istenilen doğrultuda, eğitim sisteminin beklentilerine uygun biçimde gerçekleşmesi için; bu etkileşim sürecinin öğrenciyle, veliyle çatışmadan; öğrencinin istismarına yol açmadan; öğrencinin ve eğitim sisteminin zarar görmesine neden olmadan yürümesi için öğretmenlerin eğitim sürecinde nasıl hareket etmesi gerektiği kurallarla belirlenmiştir.

Öğretmenin sahip olması gereken nitelikler ve görevi nasıl yerine getirmeleri gerektiği 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu(METK)'nun 43'üncü maddesinde belirtilmiştir. Bu maddeye göre;

> "Öğretmenlik, Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler.
>
> Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır".

Öte yandan öğretmenlerin ve diğer eğitim personellerinin görev ve sorumlukları, bunları yerine getirirken dikkat etmeleri gereken hususlar "Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği" ile "Orta Öğretim Kurumları Yönetmeliği" başta olmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı'na ilişkin çeşitli mevzuat düzenlemesi ile belirlenmiştir. Görev ve sorumluluklarına aykırı davranışlar ise 657 Devlet Memurları Kanunun öngördüğü disiplin cezası hükümlerine göre incelenip cezalandırılır. Ancak öğretmenlerin ve diğer eğitim personelinin görev ve sorumluluklarını belirlemek, bunları nasıl yerine getireceklerini hüküm altına almak ve aykırı davranışların inceleme ve cezalandırma yollarını öngörmek, öğretmenlik mesleğinin hukuka uygun, toplumsal

meşruiyet bakımından tartışılmayacak, öğrenci ve veliye zarar vermeyecek biçimde yerine getirilmesi için gereklidir ama yeterli görülmemektedir. Çünkü "öğretmenlik mesleği, insan ilişkilerinin yoğun olduğu ve ahlaki sorumlulukları gerektiren etik bir meslektir" (Erdem ve Şimşek, 2013, s.189).

"Etik, toplumun bakış açısını da dikkate alarak bireylerin uygun ve uygun olmayan davranışlarını belirler" (Aydın, 2010, s.9). "Etik sözcüğü Yunanca karakter, adet, usul, veya gelenek anlamına gelen ethos sözcüğünden türetilmiştir" (Aydın, 2006, s.14). "Ethos'tan türetilen etik kavramı da ideal ve soyut olana işaret ederek ahlak kurallarının ve değerlerinin incelenmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Etik, değerlerin ve ahlaki kuralların incelenerek ilkeler halinde ortaya konulması sonucu oluşur" (Fromm'dan Akt Kepenek, 2008, s.9). "Her ne kadar etik anlayışın tam olarak ne zaman başladığı bilinmese de, dünyanın farklı yerlerinde birçok farklı toplulukta çok eski çağlardan beri etik anlayışının var olduğu, dinler tarihi, felsefe tarihi ile antropolojik ve arkeolojik bulgular sayesinde bilinmektedir" (Kutlu, 2011, s.6).

Etik ile eğitim arasında bir bağlantı bulunmaktadır. Eğitim sürecinin etik ilkelere uygun olması beklenir çünkü eğitim değerli olarak kabul gören bazı tutumları bireye kazandırarak bireyin davranışlarında olumlu değişiklikler meydana getirmeyi amaçlar. Eğitimin temel hedeflerinden birisi insanın mükemmelliğe ulaşmasını sağlamaktır. Yani eğitim sadece bilgi ve becerilerin aktarılması ile sınırlı değildir; aynı zamanda bireyin daha iyi hale gelmesini amaçlayan ahlaki mükemmelliği de içermektedir. "Eğitim, sadece bireyi özel bir beceriyle donatmak üzere talim ettirme şeklinde anlaşılıyorsa, bu etik açıdan eksik bir yaklaşım olacaktır" (Yayla, 2005, s.11). Etik ile iyi ve doğrunun ne olduğunu sorgulanarak; ne yapmalıyım, nasıl yapmalıyım sorularına cevap aranır. "Eğitimin düzenlenmesi aşamasında, eğitimcilerin neyi, kime, nasıl öğretecekleri, nasıl bir değerlendirme yapacakları gibi sorular, etik sorunları da beraberinde getirmektedir" (Duran, 2014, s.1). Dolayısıyla "eğitimde etik, eğitimin hedefleri, değerleri ve süreçleri açısından öncelikle ele alınması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır" (Aydın, 2006, s.45). "Sokrates'e göre de eğitim, etik üzerine kurulu bir öğrenme sürecidir" (Pieper, 1999, s.29).

Öğretmenin hem okulda hem de toplum içinde etik davranışlar sergilemesi ve davranışlarıyla öğrencilerine ve topluma örnek rol model olması beklenir. Aydın'ında belirttiği gibi: "Öğretmenlik, yalnızca birtakım bilgilerin aktarılmasını kapsayan bir meslek olmanın ötesinde, genç nesillere değerler kazandırılması hedefini de içeren bir meslektir" (Aydın, 2006, s.60). Pieper'e göre (1999, s.118), ideal bir öğretmen "yalnız

mükemmel olan didaktik yetenekleri ile değil, aynı zamanda yaşama biçimi ile ahlaki modele dönüşür. Yani öğrettiklerini örnek olarak bizzat yaşayan ideal biridir". Diğer bir deyişle, "Öğretmenlerin mesleki sorumluluklarının yanı sıra etik sorumluluklara da sahip olmaları gerekir" (Duran, 2014, s.2).

Milli Eğitim Bakanlığı 2009 yılında "etik kültürünü yerleştirmek ve geliştirmek, personelin etik davranış ilkeleri konusunda karşılaştıkları sorunlarla ilgili olarak tavsiyelerde ve yönlendirmelerde bulunmak" amacıyla 'MEB Etik Komisyonu' oluşturmuştur (MEB, 2009). Bu komisyon "Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması" hakkındaki 5176 Sayılı Kanun ile Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in 29'uncu maddesi gereği kurulmuştur.

Milli Eğitim Bakanlığı, İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğünün 24/06/2015 tarih ve 97202150/730.06/6531543 sayılı, "Türkiye'de Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı" çerçevesinde 2015/21 Genelge ile; "Eğitim-Öğretim Hizmeti Verenler İçin Mesleki Etik İlkeler" yürürlüğe konulmuştur. Kısaca, "öğretmenlik meslek etiği ilkeleri" olarak adlandırılan bu düzenleme, "öğrenciler ile ilişkilerde etik ilkeler," "eğitim mesleğine ilişkin etik ilkeler," "eğitimcilerle ilişkilerde etik ilkeler," "veliler ile ilişkilerde etik ilkeler," "okul yönetimi ve toplum ile ilişkilerde etik ilkeler," "okul yöneticilerinin öğretmenler, öğrenciler ve veliler ile ilişkilerinde etik ilkeler" başlıklarından oluşmaktadır.

Bu yasal düzenlemelerin ortaya koyduğu üzere, kamu yönetimi meslek etiği kodlarının geliştirmesini ve uygulamada dikkate alınmasını önemsemektedir. Kamu görevlilerinin görev ve sorumluluklarını düzenleyen mevzuat ve disiplin kuralları tek başına iyi bir işleyiş için yeterli olmamaktadır. Çünkü bazı davranışlar hukuka uygun gözüktüğü halde "etik" olmayabilir veya yasaları uygulayan kişiler etik şekilde uygulamayabilir. Öğretmenlik meslek etik ilkelerinin bütün öğretmenlere kılavuzluk edecek biçimde ortaya konulmuş ve yayımlanmış olması önemlidir. Ancak öğretmenlerin bu etik ilkelerin farkında olması, benimsemesi de son derece önemlidir. Öğretmenler bu etik ilkeleri bilmiyorlarsa ya da benimsememişlerse, etik ilkelerin meslek yaşamında etkili olma olasılığı da azalır.

1.1. Problem Durumu

Öğretmenlik meslek etik ilkelerine ilişkin pek çok araştırma vardır. Bu araştırmalardan bir kısmı öğretmen etiği ile ilgili yurt dışında, bir kısmı ise öğretmen etiği ile ilgili yurt içinde yapılan çalışmalardır. Duran'ın (2014, s.35) araştırmasına göre öğretmen etiği ile ilgili yurt içinde yapılan çalışmaların çoğu okul yöneticileri ve eğitim müfettişleri ile gerçekleştirilmiştir; ve okul yöneticileri ve eğitim müfettişlerinin genel olarak etik ilkelere uygun davranıp davranmadıklarını belirlemeye odaklanmıştır.

Bunun dışında öğretmenlerin, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından saptanıp ilan edilen öğretmenlik meslek etiği ilkelerinin farkında olup olmadıkları, farkındalarsa bunlara ilişkin görüşlerinin, düşüncelerinin, değerlendirmelerinin ne olduğuna ilişkin çok az araştırmaya rastlanmaktadır. Bu çerçevede bu araştırmanın problem durumu, İngilizce öğretmenlerinin öğretmenlik meslek etiği ilkelerine ilişkin farkındalık düzeylerinin ve bunlara ilişkin görüşlerinin ne olduğunun bilinmesidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, Ankara ili Mamak ilçesinde görevli İngilizce öğretmenlerinden oluşan bir çalışma grubunun öğretmenlik meslek etik ilkelerine ilişkin farkındalık düzeylerin, görüşlerini ve değerlendirmelerini saptamaktır

Bu amaca ilişkin olarak aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. MEB mesleki etik ilkeleri geliştirme konusunda nasıl bir çalışma yürütmüştür?
2. Görüşme yapılan İngilizce öğretmenleri etik kavramına hangi anlamları yüklemektedirler?
3. Görüşme yapılan İngilizce öğretmenleri mesleki etik ilkeleri bilmekte midirler?
4. Görüşme yapılan İngilizce öğretmenleri meslek etiği ilkelerini uygun ve yeterli bulmakta mıdırlar?

1.3. Araştırmanın Önemi

Öğretmenlik mesleği diğer meslek elemanlarını ve yeni nesilleri yetiştirme görevi üstlenmiş bir meslek olması nedeni ile diğer mesleklerden oldukça farklıdır. Öğretmenlerin çağın gelişimine ayak uydurmak için kendilerini sürekli geliştirip, yenileme, alanındaki gelişmelere ayak uydurmak için bilgi sahibi ve daha donanımlı olup, elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışma ve hem öğrenciye hem de topluma karşı iyi rol model olabilme gibi sorumlulukları bulunmaktadır. Öğretmenlerin iyi rol model olmaları için davranışlarına da dikkat etmeleri gerekir. Bu konuda öğretmenlik meslek etiği ilkeleri öğretmenlerin yol göstericisidir. Bu ilkelerin farkında olmak, onlara değer vermek, onları uygulamak öğretmenlik mesleğinin de daha etkili hale gelmesini sağlayacaktır; öğretmenlerin görevlerini daha doğru ve adil bir şekilde yerine getirmelerini sağlayacaktır.

Bu nedenle öğretmenlerin etik ilkelere ilişkin farkındalık düzeylerinin saptanması, etik ilkelere ilişkin görüş ve değerlendirmelerinin öğrenilmesi, bu ilkelerin hayata geçirilmesi açısından öğretmenler ve yöneticiler için bir geri dönüt niteliğinde olacak ve uygulamayı geliştirmeye yarayacaktır. Bu çalışma ile öğretmen yetiştirme programlarının ve hizmet içi eğitim programlarının geliştirilmesine de katkı yapılabileceği söylenebilir. Bununla birlikte ülkemizdeki etik konusundaki literatüre de kendi ölçüsünde bir katkı yapacağı umulmaktadır. Son olarak bu araştırmanın, bu alanda çalışacak diğer araştırmacılara kaynak ve yarar sağlayacağı ve farklı bir tartışma fırsatı oluşturacağı, alana farklı bakış açıları kazandırabileceği düşünülebilir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılı Ankara ili Mamak ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak resmi eğitim kurumlarında görev yapmakta olan İngilizce öğretmenleri ile sınırlıdır. Bu öğretmenlerin içinden bir çalışma grubu seçilmiştir. Dolayısıyla araştırma bu çalışma grubuyla sınırlıdır. Araştırmada çalışma grubunun etik ilkelere ilişkin farkındalık düzeyleri, görüş ve değerlendirmeleri saptanmıştır. Araştırma öğretmenlik meslek etiği ilkelerinin bu yönüyle ve çalışma grubunun görüşleriyle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Etik (Töre Bilimi): Yunanca ethos (karakter)sözcüğünden gelen, bireysel ya da toplumsal değerleri doğru-yanlış, iyi–kötü gibi sözcüklerle açıklamayı hedefleyen, ahlak üzerine düşünen, var olan ahlakı sorgulayan, ahlakın uygulamaya yönelik kısmını ele alıp inceleyen bir felsefe disiplinidir.

Meslek Etiği: Belirli bir meslek grubunun, mesleğini en iyi ve en doğru şekilde icra edebilmesi için kendi meslek üyeleri için oluşturduğu ve her bir meslek üyesinin uymak zorunda olduğu, verilen hizmetin niteliğinin yükselmesi için gereken ilkelerin ve davranış kurallarının tümüdür.

Öğretmenlik Meslek Etiği: Öğretmenlik mesleğini yerine getirirken; mesleki saygınlığı koruyup geliştirebilen, sosyal sorumluluklarını unutmadan profesyonel, adil ve doğru davranabilen, iyi karakterli ve erdemli öğretmenler yetiştirmeyi amaçlayan kurallar ve ilkeler topluluğudur

BÖLÜM 2

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, kaynak taraması yoluyla etik, ahlak ve hukuk kavramları, meslek kavramı ve meslek etiği, eğitim ve etik, öğretmenlik meslek etiği konuları açıklanmaya çalışılmıştır.

2.1. Etik

Teknoloji çağı, bilgi çağı, milenyum çağı şeklinde değişik adlandırmalara sahip olan çağımızda yaşanan değişiklikler toplumsal yapılardaki değişiklikleri de kaçınılmaz hale getirmiştir. Günden güne artan teknolojik gelişmelerle birlikte toplumsal yapıda da değişiklikler meydana gelmiştir. Teknolojik gelişmelerin hayatı kolaylaştıran birçok olumlu etkisinin yanında insanların teknolojiyi bilinçsiz bir şekilde kullanmasından kaynaklanan olumsuz sonuçları da vardır. Teknolojinin bilinçsiz kullanımı ile toplumların değer verdiği birçok şey önemini yitirip kültürel değerler unutulmaya başlanmış, ahlaki duyarlılık azalmış ve toplumsal hayattan bireysel hayata geçiş eğilimi ortaya çıkmıştır. Bu olumsuz sonuçlar bireyler ve çeşitli meslek grupları arasında sorunlar oluşturmaya başlamıştır; toplumsal yozlaşmanın artmasıyla insanların birbirine verdiği değer azalmış ve insanlar bu durumdan şikayetçi olmaya başlamıştır. Toplumsal düzenin korunması, mesleki hayatta yaşanan olumsuzlukların ortadan kalkmasına yönelik arayışlar, kökeni Aristoteles zamanına dayanan etik kavramının tekrar gündeme gelmesini ve etiğe olan ilginin artmasını sağlamıştır. “Böylece yüzyılımızda, felsefenin bir alanı olarak etik, mantıksal empirizminde etkisiyle uzun zaman arka planda kaldığı halde son zamanlarda etiğe verilen önemin gitgide arttığına ve etikte bir rönesansın yaşandığına tanık oluyoruz” (Tepe, 2000, s.18).

“Etik, ne yapmalıyım? ya da bu doğru olur mu? sorularını soran, başkaları hakkında ahlaki yargılarda bulunan, başka insanların eylemlerini öven ya da kınayan herkesle ilgilidir” (Haynes, 2002, s.17-18). Çünkü insanın olduğu her yerde etik ilişki olmalıdır yoksa toplumsal düzensizlikler ve sorunlar ortaya çıkmaya başlar. Yunanca ethos kavramından gelen etik; felsefenin bir dalı, ahlakın teorik boyutu, ahlak

felsefesidir. Etik, eylemlerimize yön veren doğru ve yanlış ölçütleridir. Etik bireye kesinlikle şöyle davran, şunu yap, bunu yapma gibi talimatlarda bulunmaz o sadece insana pusula gibi yol gösterir. Nasıl ki pusula şu yön doğru yön, der ama o yönden gidin demezse etikte aynı şekilde bu davranış doğru, der ama sen böyle davran, demez. "Etik bir pusula özelliği taşımakta olup, yolun ya da rotanın yönlerini belirtmekte ancak hangi yoldan veya rotadan gidilmesi gerektiği konusunu insanların ilgi ve takdirlerine bırakmaktadır" (Mahmutoğlu, 2009, s.227). Bir başka deyişle etik ilkeler, neyin iyi olduğunu ifade etmez; bir şeyin iyi olduğu hükmüne nasıl varılacağını ifade eder.

Etik bize neyi yapmamız, neyi yapmamamız gerektiğini, neyi isteyip neyi istememiz gerektiğine dair ölçütler koyan, iyiyi yapılması gerekeni gösteren ve hayatı rastgele değil birtakım standartlara göre yaşamamızı sağlayan kurallar bütünüdür Pieper (1999, s.21), ahlaki sorunlar bakımından hiç kimsenin doğuştan bir başkasından daha mükemmel olmadığını, bireyin ahlaki kararları kendisinin vermesi gerektiği ve bu kararlara ulaşırken başka kimse veya yetkeye bağlı kalmaması gerektiğini göstermenin etiğin temel amacı olduğunu belirtir.

2.2. Etik Ve Ahlak

Ahlak felsefecilerine göre yaşadığımız, içinde doğduğumuz kültürün ahlak kurallarını kendimize ölçüt almak yanlıştır ve ahlak kuralları tek başına doğrunun yanlışın ölçütü olamaz. Bu nedenle ahlak felsefesi olan etik iyi-kötü, doğru-yanlış gibi kavramları sorgular fakat neyin iyi ve doğru olduğunu bize açıklamaz o sadece bir şeyin iyi ve doğru olduğuna nasıl karar verilebileceğini açıklar. "Ahlak felsefesi, insanların benimsedikleri ahlak kurallarını yetersiz görmeleriyle başladığı için ahlak felsefecileri yaşadığımız kültürün kurallarını ölçüt olarak almamız fikrine her zaman eleştirel yaklaşmışlardır" (Frankena, 2007, s.35).

Günlük hayatta, etik kelimesi ahlak kelimesiyle aynı anlamda kullanılmaktadır fakat iki kavram arasında önemli farklar vardır. Bu farklılıklar şöyle ifade edilebilir:

-Ahlak, insanların birbirleri ve toplum ile ilişkilerini düzenleyen kurallar bütünü, insanlar arası ilişkilerde uyulması beklenen, yapılması ya da yapılmaması gereken davranışlar olarak tanımlanabilir. Hayatta, değişik ve değişken davranış kuralları, değer yargıları yanında pek değişiklik göstermeyen değer yargıları, davranış kuralları şeklinde çeşitli ahlaklar vardır. Büyüklerin karşısında ayak ayak üstüne atmak ayıptır gibi yargılar gruptan gruba değişiklik gösteren kültürel farklılıklar bulunan bir

yargı iken yalan söylemek kötüdür şeklindeki bir değer yargısının her yerde geçerli olan, gruptan gruba ve zamandan zamana değişiklik göstermeyen bir yargı olduğu söylenebilir (Kuçuradi, 2009, s.34-35). Töre anlamında kullanılan ahlak toplumsal değerlere uyan tutum ve davranışları ifade eder. Birey bir toplum içinde doğar ve o toplumun ahlaki değerlerine göre yaşamaya başlar; bu anlamda ahlak toplumsaldır, yereldir. "Ahlâkın yerel olarak nitelendirilmesinin en önemli nedeni yöreden yöreye değişen, kimi zaman birbirleriyle çelişen, toplumun içinde bulunduğu kültüre, sosyal ve ekonomik şartlara göre şekillenme özelliğidir" (Mahmutoğlu, 2009, s.227). Bir toplum tarafından doğru olarak düşünülen ve kabul gören bir davranış farklı bir toplumda doğru olarak kabul edilmeyebilir veya bir zamanda doğru kabul edilen davranış başka bir zamanda yanlış kabul edilebilir. Şentürk (2009, s.26)'de toplumların zaman içinde oluşturmuş oldukları değer yargıları, örf ve adetlerin tümü olan ahlakın toplumdan topluma değişebilen kuralları içerdiğini, tüm insanlığı kapsayan etiğin ise evrensel olduğunu belirtir. Ahlaki olan bir davranışın her zaman etik bir davranış olmayabilir. Mesela bir toplumda töre cinayeti ahlaki bir kural olarak kabul görebilir fakat töre cinayeti insan haklarına aykırı olduğu için etik değildir. Evrensel insani değerlere dayanan etik, toplumdan topluma zamandan zamana değişiklik göstermez.

-Etik ne şekilde, nasıl davranması gerektiğini araştıran değerlerle ilgili doğru-yanlış teorisi iken ahlak onun pratiği yani hayata geçirilmesidir (Aydoğan, 2011, s.88). Etik ahlak felsefesidir ve dolayısıyla ahlak etiğin araştırma konusudur. "Ahlak felsefesi ya da ahlakbilim şeklinde de ifade edilebilen etik; insanın bireysel ve toplumsal ilişkilerini nasıl yönlendirmesi gerektiğini, iyi ve kötü söz ve davranışı belirleyecek ölçütlerin neler olabileceğini inceleyen bilim dalı olarak tanımlanabilir" (Torlak, 2015, s.5). "Etik, iyi olana değil, bir şeyin iyi olduğu hükmüne nasıl varıldığını söyler" (Pieper, 1999, s.28).

-Ahlak, bize ne yapmamız gerektiğini söyler; etik ise belli koşullara özgü durumlarda nasıl davranılması gerektiğiyle ilgili ilkeler sunar. "Etiğin yönelttiği sorular, doğrudan tekil eylemlere ilişkin olmadıkları için; yani belirli bir somut, münferit, özel durumlarla ilgilenmedikleri için ahlak sorularından ayrılır" (Pieper, 1999, s.32). "Genellikle, etiğin, uygulamaya yönelik Burada şimdi ne yapmalıyım? gibi ahlaki soruları daha geniş, şematik ya da kuramsal bir bakış açısından incelemek üzere, bunları sormanın ötesine geçmesi bakımından ahlaktan farklı olduğu düşünülür" (Haynes, 2002, s.19).

Özlem (2010, s.230)'a göre etik ve ahlak sözcükleri etimolojik olarak az çok eş anlamlıdır ve bu iki sözcük arasındaki fark etimolojileri dikkate alınarak yapılmış bir ayrım olamaz. "Etik sözcüğü Grekçe ethos, moral sözcüğü Latince mores/mos'tan gelir. Ve ethos da, mores/mos da, töre, gelenek, görenek, alışkanlık, yerleşikleşmiş duygululuk hali, karakter, huy, mizaç vb. anlamlarına sahiptir. Moral karşılığı dilimizde kullandığımız ahlak sözcüğü de Arapça hulk kökünden gelmektedir ki bu kök de yine töre, gelenek, görenek, alışkanlık, huy, karakter vb. anlamlarını içerir" (Özlem, 2010, s.230).

2.3. Ahlak Ve Hukuk

Ahlak kavramı, toplumsal bir düzen olarak düşünüldüğünde hukuk kurallarına benzemektedir. Hukuk ahlaka, etik değerlere dayanmalıdır. Hukuk, bireyler arası ilişkileri düzenleyen ve bireylerin uymaları zorunlu olan davranış kuralları olarak tanımlanabilir. Ahlak kuralları ve hukuk kuralları arasında bir ilişkinin olduğu yadsınamaz bir durumdur ve çoğunlukla ikisinin de birbirini desteklemesi beklenir. Yüksel (2002, s.193)'in, belirttiği gibi hukuk, toplum hayatı bakımından önemli olay ve oluşumları, felsefi kabuller ve toplumsal değerler çerçevesinde düzenlemeye çalışırken toplumsal değer yargılarına; ahlaki değer, ilke ve kuralların devreye girmesine ihtiyaç duyar. Yani ahlaki açıdan yanlış olan bir şeyin hukuki açıdan da yanlış olması veya hukuki açıdan yanlış bir davranışın ahlaki bakımdan da yanlış olması istenen bir şeydir. Örneğin hırsızlık hem ahlaken hem de hukuki bakımdan yanlış bir davranıştır ve hırsızlık yapan birisi hem ahlaki açıdan yanlış bir davranış yaptığı için toplum tarafından ayıplanır, kınanır hem de hukuki açıdan yanlış bir davranışta bulunduğu için ceza alır. Fakat bazı davranışlar vardır ki bunlar hukuken suç olarak görülse de ahlaki açıdan suç olarak görülmeyebilir veya ahlaki açıdan suç olarak görülse de hukuki açıdan suç olarak görülmeyebilir.

Haynes (2002, s.18-19), hukuk ve ahlakın etik bakış açısından farklı şeyler olduğunu belirtmiştir. Örneğin, Haynes (2002, s.18-19), bütün çocukların okula gitmesi konusunda ısrar etmenin yasal bir durum olduğunu fakat çocuklardan bir tanesinin öğretmenin kendisine zorbalık etmesinden dolayı çok korkuyor ve okula gitmiyorsa bu ısrarcılığın etiğe uygun olduğunu söylemenin doğru olmadığını söyler. Diğer yandan yine ahlaki niyetlerle oluşturulmuş yasal bir düzenleme uygulamada ahlaka aykırı olabilir. Örneğin 10 yaşındaki bir çocuğun mazeretsiz olarak okula devam etmemesi

yasal değildir fakat çocuğun ailedeki hasta birine bakıyor olduğu için okula gitmemiş olması etiğe uygun bir davranış olarak kabul edilir. Ahlak ve hukuk arasındaki farklar şöyle ifade edilebilir:

- Ahlak hukuku önceler; yani, insan toplulukları her dönemde her hangi bir ahlaka sahip olmuştur fakat hukuk kavramı ahlak kavramından daha sonra ortaya çıkmıştır ve hukuku olmayan toplumlar mevcutken ahlaka sahip olmayan toplumlar olmamıştır (Özlem, 2010, s.212).

-Ahlak kuralları dağınık ve örgütlenmemiş; hukuk kuralları ise örgütlenmiş ve sistemlidir; ayrıca ahlakın yaptırımı vicdan iken, hukukun devletin gücü aracılığı ile uygulayabileceği bir takım zorlayıcı yaptırımları mevcuttur (MEGEP, 2006, s.4; Kutlu, 2011, s.18).

- "Hukuk kuralları yazılıdır; oysa ahlak kuralları çoğunlukla yazılı olmayan normlardır" (Aktan, 2009, s.53).

2.4. Etiğin Felsefedeki Yeri ve Önemi

Ahlak felsefesi ya da etik, ahlakın ne anlama geldiği üzerinde durarak ahlakın özünü ve temellerini araştırır (Cevizci, 2010, s.131). Geçmişten günümüze kadar birçok felsefeci bu sorulara verdiği yanıtlar temelinde çeşitli ahlak kuramları ortaya koymuşlardır. Ahlak üzerine ilk bilgiler Sofistlerde görülmüştür ve onlar değer, etik göreceliğinin olduğunu savunmuşlardır. Antik çağ filozofları olan Sokrates, Platon, Aristoteles ahlaki eylemin amacının mutluluk olduğunu, 18. yüzyılın en önemli etik kuramcılarından Kant ise ahlaki eylemin amacının ödev olduğunu savunmuştur.

2.4.1. Sofistler

Sofistler, "her konuda doğayı ölçüt kılan Grek felsefesinde insanı ölçüt kılan (homo mensura) bir felsefe tarzı geliştirmenin yanında etik tarihinde göreceliğin(etik göreceliğinde) ilk temsilcileriydi" (Özlem, 2010, s.25). "Sofistlerin dünya görüşü tümüyle yarara, hazza dayanıyordu" (Gökberk, 2005, s.56; Arat, 2006, s.22). Sofistler her şeyin ölçütünü insan olarak görmekte ve bu durumu, "Her bir şey bana nasıl görünürse benim için böyledir, sana nasıl görünürse yine senin için de öyle…Üşüyen için rüzgar soğuk, üşümeyen için soğuk değildir" gibi sözlerle açıklamaktadırlar (Arat, 2006, s.22; Özlem, 2010, s.25). Yani Sofistlere göre değer göreceliği vardır, evrensel

değerlerden söz edilemez. Ünlü sofist Protagoras'ın deyişiyle, "İnsan her şeyin ölçüsüdür" (Akt: Gökberk, 2005, s.43).

Sofistlerin ahlak anlayışına göre birisinin doğru bulduğunu başka birisi doğru bulmayabilir veya birisinin iyi bir davranış olarak düşündüğü şeyi başka birisi kötü bir davranış olarak düşünebilir. Bu yüzden onlara göre ahlak felsefesinin temel kavramları olan iyi-kötü, doğru-yanlış genel geçer kavramlar değildir ve etikte değer göreceliği vardır.

2.4.2. Sokrates

İlk çağın en büyük düşünürlerinden birisi olan Sokrates, Yunanlılara para karşılığında siyaset ve hitabet sanatı öğreten sofistlerden zamanının bilgilerini öğrenmeye çalışırken Sofistlerin dersleri Sokrates'te onların çok tehlikeli bir iş yapmakta oldukları fikrini uyandırıyor ve Sokrates tüm hayatını Sofistlere karşı savaşmakla geçiriyor (Gökberk, 2005, s.39-43). "Sokrates, insan yaşamının eylemsel sorunlarına gerçek ve derin bir ahlaksal ilgiyle yönelerek ve tümel bir doğrunun bulunabileceği kanısıyla karşı koyuyor" (Arat, 2006, s.20). Batı düşünce tarihinde ilk ahlak filozofu olarak kabul gören düşünür, Sokrates'tir (Cevizci, 2010, s.131).

"Atina'da Delphe tapınağının kapısı üzerinde yazılı olan Kendini bil sözü, onun felsefesinin hareket noktasıdır" (Arslan, 2015, s.117). "Bilgi (episteme), insanları doğru eyleme, bilgisizlik de yanlış eyleme götürür. Bu nedenle, ahlaksal eylemlerimizin kaynağı bilgi oluyor" (Arat, 2006, s.21). Sokrates kendini bilen, erdemli insanın mutlu olacağını, kötülük yapmayacağını söyler.

Sokrates'e göre insanın temel amacı mutluluğa ulaşmaktır. Mutluluk erdemle olur ve bilgi sahibi olmadan erdemli ve mutlu olmak mümkün değildir. Yani mutlu olmak için erdemler yoluyla ulaşılan bilgi gereklidir. Sokrates, erdem, iyi, kötü, doğru, yanlış gibi kavramların ne olduğunu sorarak insanların kendilerini sorgulamalarını sağlamıştır. Çünkü Sokrates'e göre sorgulanmamış bir hayat yaşanmaya değmez. Sokrates, "Bildiğim bir şey varsa o da hiçbir şey bilmediğimdir" sözü ile sofistlere karşı çıkarak bilginin evrensel bir şey olduğunu ve tek olduğunu savunur. Bilginin her bireyin özünde zaten var olduğunu, önemli olan şeyin o özü ortaya çıkarmak olduğunu ancak o zaman ideal insan ve böylece de ideal toplumun oluşacağını belirtir.

2.4.3. Platon (Eflatun)

Platon, Sokrates'in öğrencisidir; onun temel görüşlerini benimseyip devam ettirmiştir (Gökalp, 2010, s.24). Platon'a göre de insanın temel amacı mutluluğa ulaşmaktır. Mutluluk ise, "kişinin mutlak mükemmellik hali, olması gerektiği gibi olduğu durumdur" (Cevizci, 2010, s.159).

İdealizmin en önemli temsilcisi olan Platon felsefesinin anahtar kavramı idealardır (Özlem, 2010, s.26). Dolayısıyla Platon'un ahlak anlayışı idealara dayanır. "Platon'a göre iyi ideası tüm öteki ideaların en üstünde yer alır" (Arat, 2006, s.24-26). Ona göre bir davranışa ahlaki olarak iyi diyebilmek için o davranışın iyi eyleminin ideasına uyması gereklidir. İyi ideasına uygun davranan kişi iyi insan, iyi ideasına uygun davranmayan kişi kötü insandır. Mutlu olmak isteyen her insanın iyiyi istemesi gerektiğini savunmuştur.

"Platon'a göre iyi, doğru bir yaşayışın kesin ölçüsü, biricik ereğidir (telos)" (Gökberk, 2005, s.56). Türkeri (2008, s.17-18), ahlak felsefesi olarak Platonculuğun iki temel varsayıma dayandığını belirtmiştir: Bunlardan ilki insanın iyi hayatı bilmesi durumunda asla ahlaka aykırı bir davranış sergileyemeyeceği sanısıdır. Diğer sanı ise tüm insanlar için sadece ve sadece tek bir iyi hayat olduğudur.

Eğitim, Sofistler tarafından geçerlilikleri sorgulama yapmadan kabul gören ve atalardan aktarılmış olan ilke ve törelerin uygulanmasına alışkanlık kazandırmak şeklinde anlaşılmışken, "Sokrates ise eğitimi, eleştirel karar verebilme yeteneği anlamında, insanı ergin olma durumuna getirmeyi hedefleyen iyi idesine (iyi ideası) yönelmiş bir öğrenim süreci olarak görmüştür" (Pieper, 1999, s.29).

2.4.4. Aristoteles

Aristoteles, Platon'un öğrencisidir. "Sistematik bir felsefe disiplini olarak etiğin kurucusu, ilk etikçi sayılır" (Özlem, 2010, s.57). Platon gibi Aristoteles de ahlaksal yaşamın amacının mutlu olmak, mutluluğa ulaşmak olduğunu söyler. Fakat mutluluğun ne olduğu konusunda uzlaşma olmadığını, mutluluğun kişiden kişiye değişebileceğini de belirtir (Mengüşoğlu, 2000, s.264). Bu yüzden Aristoteles'in etik görüşünde altın orta kuralı önemlidir. "İnsanlar mutluluğu elde etmek için itidalli davranmalı, iki aşırı uç arasında ortaya ulaşma çabası içinde olmalıdır; fakat ***orta*** kişiden kişiye değişecektir;

bazıları başkalarından daha cesur ve bazıları da daha az cesur olabilirler ve her biri o kişi için uygun olacaktır" (Türkeri, 2008, s.27).

"Aristoteles'e göre iyi her şeyin yöneldiği erektir. Ahlaklılık bazı eylemleri kendilerinde iyi oldukları için yapmak değil, bizi insan için iyi olan şeye yaklaştırdıkları için yapmaktır. İnsana özgü mutluluk, erdemli eylemdir" (Arat, 2006, s.27). "Aristo'nun en bilinen yapıtı Nikomakhos Ahlakı adlı kitabıdır" (Pieper, 1999, s.30). Bu kitabında insanın eyleminde ruhun rasyonel ve irrasyonel boyutu arasındaki ilişkiyi vurgu yapan Aristoteles, insanın işinin ruhun akla uygun olan ya da akıldan yoksun olmayan etkinliğini, yani ruhun erdeme uygun etkinliğini gerçekleştirmek olduğunu, böylece insani iyiye ulaşacağını ileri sürer (Gökalp, 2010, s.25). Ahlak eğitiminden yoksun insanın hayvanlar dünyasının en tehlikelisi olabileceğini ileri süren Aristoteles, ahlak eğitiminin de akla uygun bir biçimde yapılması gerektiğini, kuramsal olmamasını ve amacın iyiliğin ne olduğunu bilmek değil, iyi olmak olduğunu savunur (Binbaşıoğlu, 1982, s.26).

2.4.5. Kant

Kant, kendi dönemine kadar etik tarihine hüküm süren Mutlulukçu Etik anlayışına karşı çıkarak etikte yeni bir dönemin başlamasına yol açan önemli bir filozoftur. Ona göre mutluluk değişkendir, bir kişiye mutluluk veren şey başka bir kişiye mutluluk vermeyebilir ve bu nedenle o mutluluğu hedef alan ahlak görüşüne karşı çıkmıştır (Mengüşoğlu, 2000, s.264-265). Kant, etiğin temelinde herkes için aynı ve herkes için geçerli olan bir temelin, bir yasanın bulunması gerektiğini ileri sürmüş ve önerdiği ahlak yasasını şu cümlelerle betimlemiştir (Özlem, 2010, s.75-80): "Öyle eyle ki eyleminin dayandığı ilke, sanki kendi istencinle gerçekleştirmiş olduğun bir doğa yasası olabilsin. Öyle eyle ki eylemin dayandığı ilke, aynı zamanda öbür insanların eylemleri için de bir ilke ve yasa olabilsin".

Frankena, Kant'ın bu etik yasalarını şöyle açıklamaktadır (2007, s.65):

> İlk olarak kişi kendi isteğiyle eylemde bulunuyorsa, daima tanımlanabilir bir kişisel ilke ya da kurala göre eylemde bulunur. İkinci olarak kişi ancak ve ancak kişisel ilkesini evrenselleştirmek istiyorsa, yani kendi kuralının, benzer durumda olan herkes tarafından takip edilmesini (bu bazen kendi aleyhine olsa bile) istiyorsa ahlaki bakış açısına göre seçimde bulunuyor ve yargılıyor olur. Üçüncü olarak, bir eylem ancak ve ancak kişi ileri sürdüğü kişisel ilkenin ya da kuralın benzer koşullarda bulunan herkes tarafından izlenmesini isterken tutarlıysa ahlaki olarak doğru ve/veya yükümlülüktür ve bir eylem sadece eğer kişi bunu isterken tutarlı olamıyorsa ahlaki olarak yanlıştır.

Kant'ın iyi eylem için ölçütü, ödevdir; Ona göre iyiyi istemek ödevdir ve çıkar duygusu gözetilmeden iyi niyetle, ödev bilinciyle yapılan her şey, sonucu ne olursa olsun ahlakidir. Ona göre iyiyi isteme mutlak iyidir, ahlaki davranış evrenseldir, doğru mutlaktır ve ahlaklı insan koşulsuz davranışta bulunan, iyi olanı isteyerek ahlaki harekette bulunan insandır. Öyleyse ahlak eğitiminde ödül ve cezanın yeri olmamalıdır; çünkü ceza korkusu ya da ödül isteği ile gerçekleştirilecek olan ya da gerçekleştirilen eylemin hiçbir ahlaki değeri yoktur.

2.5. Etik Yaklaşımlar

Etiğin ele alınmasında dört farklı yaklaşım olduğu söylenebilir. Bu yaklaşımlardan birisi betimleyici etiktir. Betimleyici etiğin kural koyma, norm bildirme özelliği yoktur (Gökalp, 2010, s.33-34). Pieper (1999, s.17)'e göre, betimleyici etiğin konusu, "bir toplum ya da toplulukta geçerli olan, yani oradaki mevcut olağan pratiği ve bu pratiği yönlendiren, çoğunluğun bağlayıcı olduğunu kabul ettiği ahlak yasalarının bütününü betimlemek ya da açıklamaktır". Normatif etik ise "insanların hayatını nasıl sürdürmeleri gerektiği, neyin iyi neyin kötü olduğu, neyin doğru neyin yanlış olduğu, neyi yapıp neyi yapmamaları gerektiği, eylemlerinin nihai amacının ne olması gerektiği ile ilgili bilgi veren, ahlaki yaşayış için normlar ve ilkeler koyan etik türüdür" (Gökalp, 2010, s.23). Normatif etik teorileri insanın yaşamı nasıl ve hangi ilkeleri gözeterek yaşaması gerektiği üzerine odaklanır ve bu ilkelerden yola çıkarak, çalma, yalan söyleme gibi pratik emirler üretir (Ünder, 2015, s.21). Dolayısıyla normatif etik, mevcudu betimleyen değil, önceden-tanımlayan, reçete sunan bir etiktir (Pieper, 1999, s.17). Etik, kendisini konu ettiğinde, "eleştirel olarak kendi çözümlemesini yöntemsel-sistematik açıdan sorguladığında ve ilkelerinin doğruluğundan emin olduğunda meta-etik olur" (Pieper, 1999, s.81). Meta etik olan etik kendine şu soruları sorar:

> "1. "Doğru", "yanlış", "iyi", "kötü", gibi etik terimlerin ya da kavramların anlamı ya da tanımı nedir? Bu tür terimleri ya da kavramları içeren yargıların doğası, anlamı ya da işlevi nedir?
>
> 2. Bu tür terimlerin ahlaki anlamda kullanılışı, ahlaki olmayan anlamda kullanılışından, ahlaki yargılar normatif yargılardan nasıl ayrılır? Ahlaki olmayanın zıddı olarak alındığında ahlakinin anlamı nedir?
>
> 3. "Eylem", "vicdan", "özgür irade", "niyet", "söz verme", "özür dileme", "güdü", "sorumluluk", "akıl", "irade" gibi birbirleriyle bağlantılı terimlerin ya da kavramların açıklaması ya da anlamı nedir?

4. Etik yargılar ve değer yargıları kanıtlanabilir mi ya da geçerli oldukları gösterilebilir mi? Evetse, nasıl ve ne şekilde? Ya da ahlaksal akıl yürütme ile değere ilişkin akıl yürütmenin mantığı nedir?" (Frankena, 2007, s.174).

Etiğin bir başka boyutu da uygulamalı etiktir. "Uygulamalı etik, özellikle sosyal hayatta karşılaşılan ahlaki problemlere yönelik etik inceleme, analiz ve değerlendirmelerden oluşur" (Cevizci, 2010, s.166). "Uygulamalı etik, normatif teorileri belirli pratik sorunlara uygulayan bir etik dalıdır" (Ünder, 2015, s.21). Dolayısıyla uygulamalı etik, bir meslekle, o mesleğin yapılış ahlakıyla çok sıkı biçimde ilişkilidir ve çoğunlukla meslek etiği olarak adlandırılır.

2.6. Meslek Ve Meslek Etiği

Meslek etiği konusunu anlamak için meslek kavramının anlamını ve özelliklerini bilmek gereklidir. Meslek, "bir kimsenin geçimini sağlamak, kendini gerçekleştirmek vb. gibi nedenlerle sürekli olarak yaptığı iş, tuttuğu yol, ekol, uğraş alanı" olarak tanımlanabilir (akt. Pelit ve Güçer, 2006, s.99). Her iş meslek olarak kabul edilemez. "Herhangi bir işin meslek olarak sayılabilmesi için, uğraş alanının etik değer ve ilkelere de içinde yer vermesi gerekmektedir" (Aydın, 2010, s.95).

Kutlu (2011, s.76)'nun ifade ettiği gibi her mesleğin etkilediği insan veya çevre vardır ve insanın olduğu bir yerde ahlaki, etik değerlerden yoksun olunması söz konusu olamaz. Bu bağlamda, "Ne kadar meslek varsa, o kadar meslek etiğinin olduğunu söyleyebiliriz" (Cevizci, 2010, s.167).

Etik disiplinin bir alt dalı olan meslek etiği, "Meslek yaşamındaki davranışları yönlendiren, neyin yapılacağı neyin yapılmayacağı konularında rehberlik eden etik prensipler ve standartların toplamıdır şeklinde ifade edilebilir" (İşgüden ve Çabuk, 2006, s. 60). Kutlu (2011, s.70)'ya göre ise meslek etiği, "Belirli bir meslek grubunun, meslek üyelerine emreden, onları belli kurallarla davranmaya zorlayan kişisel eğilimlerini sınırlayan, yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan veya yaptırım uygulayan, mesleki rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan mesleki ilkeler bütünüdür".

"Meslek etiği her şeyden önce, o mesleği sürdürenlerin mesleğin gerektirdiği nitelik ve özelliklere ne derecede sahip olup olmadığıyla yakından ilgilidir" (Torlak'dan akt. Pelit ve Güçer, 2006, s.100). "Meslek örgütleri ve o meslek elemanı yetiştiren eğitim kurumları meslek etiği geliştirme ve korumada en az meslek üyeleri kadar

sorumludurlar" (Gözütok, 1999, s.86). "Dolayısıyla, denebilir ki, meslek grupları ne kadar sağlam ve teşkilatlı olursa, mesleki ahlakı da o kadar gelişir ve sayılır" (Durkheim, 1986, s.13).

"Verimliliğin artması, kalitenin yükselmesi için meslek etiği gereklidir" (MEGEP, 2006, s.24). "Meslek etiğine sahip olmayan meslek mensupları, topluma yarardan çok zarar verirler. Çünkü meslek etiğine gereken önemi vermeyen meslek mensupları sadece kendi menfaatlerini ön planda tutarlar. Toplumdaki diğer insanları hiç düşünmezler" (İşgüden ve Çabuk, 2006, s. 64). "Meslek etiğine aykırı davranan, ilke ve kuralları çiğneyen meslek mensupları yalnız kendi itibarlarına değil, mesleğin itibarına da zarar verirler" (Kutlu, 2011, s.71). "Her meslek ahlakı, bir meslek gurubunun eseri olduğuna göre, grup ne ise, ahlakı da odur. Genel olarak bir grup ne kadar kuvvetle kurulmuş ise, ona mahsus ahlak kuralları da o kadar çok, vicdanlar üzerindeki otoriteleri de o kadar fazladır. Çünkü grup ne kadar mütecaniz ise, onu teşkil eden fertler de o derece sıkı ve devamlı bir temas halindedir" (Durkheim, 1986, s.12-13).

Meslek etiği bağlamında bir davranış etik veya etik dışı olabilir. Otlu'ya (1999) göre, bir davranışın meslek etiği bakımından etik dışı bir davranış olup olmadığının genel olarak anlaşılabilmesi için aşağıdaki soruların meslek üyesi tarafından yanıtlaması ile anlaşılabilir:

> "Yaptığım şey doğru, adil ve yasal mıdır?
>
> Bu benim kendi isim olsaydı aynısını yapar mıydım?
>
> Bu yaptıklarımı rahat bir şekilde esimle, arkadaş veya en yakınımdaki kişilerle paylaşabilir miyim?
>
> Bu davranışlarımla kimler, nasıl haksız yere zarar görebilir?
>
> Bu davranışım ortaya çıktığında mesleki saygınlığım, itibarım bundan nasıl etkilenir?
>
> Bu davranışı başka bir meslektaşım yapmış olsaydı bunu nasıl karşılardım? " (Akt. Pelit ve Güçer, 2006:100; Şentürk, 2009, s.26).

Türkiye'de kamu görevi yapan çalışanların görevlerini yerine getirirken uymaları istenen etik davranış ilkeleri Kamu Görevlileri Etik Kurulu tarafından hazırlanan ve 13.04.2005 tarihli resmi gazetede yayımlanan Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'te belirlenmiştir. Bu yönetmelikte belirlenmiş olan etik davranış ilkeleri şunlardır:

"Görevin yerine getirilmesinde kamu hizmeti bilinci,

Halka hizmet bilinci,

Hizmet standartlarına uyma,
Amaç ve göreve bağlılık,
Dürüstlük ve tarafsızlık,
Saygınlık ve güven,
Nezaket ve saygı,
Yetkili makamlara bildirim,
Çıkar çatışmasından kaçınma,
Görev ve yetkilerin menfaat sağlamak amacıyla kullanılmaması,
Hediye alma ve menfaat sağlama yasağı,
Kamu malları ve kaynaklarının kullanımı,
Savurganlıktan kaçınma,
Bağlayıcı açıklamalar ve gerçek dışı beyan,
Bilgi verme, saydamlık ve katılımcılık,
Yöneticilerin hesap verme sorumluluğu,
Eski kamu görevlileriyle ilişkiler,
Mal bildiriminde bulunma" (Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, 2005).

2.7. Öğretmenlik Meslek Etiği

Eğitimin amacı bireyde istendik davranış değişikliği oluşturmaktır. Aydın (2010, s.171)'a göre, "bireylere kazandırılacak davranışların kime göre istendik olacağı etik bir tartışmayı gerekli kılmakta ve eğitim felsefesinin çalışma alanı içine girmektedir". Bu bağlamda, "Eğitim ve etik arasında zorunlu bir ilişki vardır. Buna göre eğitim, etiğin oluşturucusu, etik ise eğitim uygulamasının belirleyicilerden biri konumundadır" (Toprakçı, Bozpolat, Buldur, 2010, s.35-36). "Hem etik sözcüğünün hem eğitim kavramının tanımlarına bakıldığında bireyin toplum içinde daha uyumlu yaşaması için gerekli olan yeterliliği kazandırmaya odaklandığı görülür" (Arslan, 2015, s.111).

"Türkiye'de 7 Nisan 1924 Tarih ve 439 sayılı Orta Tedrisat Muallimleri Kanunu ve ayrıca 14 Haziran 1973 Tarih ve 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile öğretmenliğin "özel bir ihtisas mesleği" olduğu açık bir şekilde ifade edilmiştir" (Başel, 2007, s.14).

"Öğretmenlik mesleği kendine has bir takım özellikleriyle, diğer tüm meslek gruplarından ayrılmaktadır. Bu özelliklerinden en önemlisi, öğretmenliğin diğer tüm mesleklerin öğreticisi olmasıdır. Öğretmenlik mesleği bu yönüyle, tüm toplumlarda

saygı gören, yüksek statü atfedilen kutsal konumdadır ve bu mesleği sürdüren kişilerin de tüm uygulamalarında etik ölçütlere uyma gerekliliği daha da önemli hale gelmektedir" (Pelit ve Güçer, 2006, s.101).

Etik, "eğitimde özel bir önem taşır; çünkü öğretmenler ve yöneticiler, hem ahlaki sorularla kuşatılmıştır, hem de şu anda öğrencilerinin, yani gelecek kuşağın eğitiminin ve ahlaki iyiliğinin sorumluluğu her zamankinden çok onlardadır" (Haynes, 2002, s.17). "Etik, eğitimcinin öğrencisine nasıl davranacağını gösterir. O halde öğrencinin eğitime ihtiyacı olduğu gibi öğretmenin de etik kurallara ihtiyacı bulunmaktadır" (Arslan, 2015, s.122). Yani, "Eğitim sürecinde kazandırılacak değerleri yönlendiren temel kılavuz meslek etiği ilkeleri olmalıdır" (Aydın, 2006, s.60).

Eğitim ile öğrencilere bilgi verilmesinin yanı sıra bilgiyle birlikte etik çerçevede olumlu davranış kalıplarının kazandırılması da hedeflenmektedir. Eğitimin uygulayıcıları olan öğretmenlere meslek etiği bu konuda yol gösterecektir. Meslek etiğini benimsemiş öğretmenler sadece kendi öğrencilerine değil aynı zamanda tüm topluma yararlar sağlayacaktır. Çünkü "öğrencileriyle meslek etiği çerçevesinde ilişkilerini sürdüren ve onları etik davranışlar göstermeye teşvik eden öğretmenler, aslında dürüst ve güvenilir bir toplum yapısını tesis etmektedirler" (Karataş, 2013, s.305).

Campbell (2003)'e göre, öğretmen eğitimi ve öğretmenin bilgisini geliştirmesi için harcanan büyük çabaya rağmen öğretmenin öğrenci, meslektaş ve diğer kişilerle ilişkilerinde olması gereken fakat önemsenmeyen bilgi yönü etik bilgidir. Campbell öğretmenlerin işlerinin ahlaki ve etik yönünün tamamen farkında olmadığını belirtir. "Etik davranmak her zaman basit bir iş değildir: o bir süreçtir, bir olay değildir ve birçok yönden, hayat boyu öğrenme deneyimidir" (Campbell, 2003, s.137). Etik farkındalık oluşturmayı amaçlayan ve etik ilkelerin öğretmenlere temel sağlaması gerektiğini söyleyen Campbell öğretmenleri etik bilgilerini kullanmaya teşvik eder ve öğretmene daha güçlü bir etik kültür inşa ederek profesyonellik için ilkelere dayalı bir kurum sağlamaya teşvik eder. "Öğretmenler, öğrencilerine doğru ve doğru olmayan davranışlar hakkındaki ahlaki dersleri düz anlatım tekniği, doğal uyarı, müdahale ve bireysel modelleme ile iletirler" (Campbell, 2003, s.5).

Gluchmanova (2014, s.512), "Ahlaki bir yaşam tarzının insan yaşamının gelişimine yardımcı olduğunu, onu koruduğunu ve desteklediğini" belirtir. Öğretmenin öğrencinin onuruna saygı göstermesi beklenir. "Öğretmen, öğrencinin onuruna saygı

göstermezse kendi onuruna saygı duyulmasını bekleyemez" (Gluchmanova, 2014, s.512)

Eğitim Fakültelerinin Öğretmen Yetiştirme Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi (2010, s.13-14)'ne göre meslek etiği kapsamında öğretmenlerden beklenen etik davranışlar şöyle sıralanabilir:

- Başkalarının fikirlerine değer vermek,
- Davranışlarında saygılı olmak,
- Farklılıklara karşı önyargısız olmak,
- Her öğrencinin başarabileceğine inanmak,
- Çocuk haklarının korunması gerektiğine inanmak,
- İnsan haklarına saygı duymak,
- Demokratik tutum ve davranışlara sahip olmak,
- Yerel ve evrensel değerlerin gelişmesini desteklemek,
- Toplumsal ve mesleki etik değerleri benimsemek ve bunlara uygun davranmak,
- Bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili yasal ve ahlaki sorumlulukları bilmek,
- Davranışlarında tutarlı ve dürüst olmak,
- Engelli haklarına saygı duymak,
- İnsanlara karşı kırıcı olmamak,
- Resmiyete ve gizliliğe uymak,
- Mesleki sırları kimseyle paylaşmamak,
- Dedikodudan uzak durmak,
- Deneyim ve bilgilerini meslek arkadaşları ile paylaşmak,
- Sorumluluklarını yerine getirmek,
- Topluma karşı sorumluluk bilinci duymak,
- Adil tutum ve davranışlara sahip olmak,
- Söz ve eylemlerinde tutarlı ve dürüst olmak (Karataş, 2013, s.309).

Türkiye'de, göreve yeni başlayan öğretmen adayları Milli Eğitim Bakanlığı'nın uyguladığı Öğretmenler Günü Kutlama Yönetmeliği'nin 21. Maddesine göre her yıl, 24 Kasım Öğretmenler Günü'nde yemin ederler. Bu durum öğretmenler için ayrı bir yasal sorumluluk olarak Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmenler Günü Kutlama Yönetmeliğinin 21. Maddesinde kapsamlı olarak açıklanmaktadır (Resmi Gazete, 1992, Sayı: 21417):

"Madde21. Her yıl 24 Kasım günü, Öğretmenler Günü olmanın yanında, Öğretmenlik mesleğine yeni girenlerin yemin etme günüdür.

24 Kasım Öğretmenler Günü'nde öğretmenlik mesleğine yeni girmiş olanlar, kutlama kurullarının yapacakları düzenlemeye göre aşağıdaki yemini ederler":

> "Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına, Atatürk İnkılap ve İlkeleri, Anayasada ifadesini bulan Türk Milliyetçiliğine sadakatle bağlı kalacağıma; Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarını tarafsız ve eşitlik ilkelerine bağlı kalarak uygulayacağıma, Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyip koruyup bunları geliştirmek için çalışacağıma; insan haklarına ve Anayasanın temel ilkelerine dayanan milli, demokratik, laik bir hukuk devletine olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarımı bilerek, bunları davranış halinde göstereceğime namusun ve şerefim üzerine yemin ederim".

Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu'nun, öğretmenlerin hediye almalarına yönelik olarak 2008/2 ilke kararına göre: "24 Kasım Öğretmenler Günü dolayısıyla özellikle ilköğretim kurumlarında öğretmenlere yönelik olarak bazı hediye uygulamalarının (altın ve benzeri), bu günün anlamını olumsuz yönde etkilediği, öğretmenlik mesleğinin itibarını zedelediği, öğrencilerde etik değerler konusunda şüpheler uyandırdığı, öğrenci-aile ve öğrenci-okul ilişkilerinde etik açıdan olumsuzluklar meydana getirdiği düşünülmektedir".

Başta 24 Kasım Öğretmenler Günü olmak üzere, diğer gün ve haftalarda, günün anlamıyla uyumlu ve maddi değeri olmayan sembolik (çiçek ve benzeri) nitelikteki hediyeler dışındaki hediyelerin alınmaması konusunda "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" in 15.maddesine göre başta mülki yöneticiler olmak üzere Öğretmenler Kurulu ile her kademedeki yönetici ve personelin gerekli dikkati göstermesi kararlaştırılmıştır. (Kamu Görevlileri Etik Kurulu, 2008).

"Eğitimciler için etik ilkeler ilk olarak 1915 yılında Kanada'da geliştirilmiştir. Eğitimciler için profesyonel etik ilkeler ise Amerikan Ulusal Kadın Eğitim Yöneticileri Derneği, ABD Okul İşletmeleri Görevliler Derneği ve Amerikan Personel Yöneticileri Derneği tarafından ortaya konmuştur" (Şentürk, 2009, s.27). "Literatürde eğitimciler için ilk defa olarak ortaya konan mesleki etik ilkeler, ABD'nde National Education Association (NEA) tarafından 1929 yılında belirlenmiştir. NEA'nın etik ilkeleri belirlendiği günden itibaren altı kez yenilenerek 1975 yılında günümüzdeki seklini almıştır" (Travers ve Rebore'den akt. Özbek, 2003, 47).

Coşkun (2016, s.23)'un belirttiğine göre, Amerikan Eğitimciler Derneği (AAE) Danışma Kurulu ve Yürütme Komitesi eğitimcilerin etik ilkelerini şöyle belirtmektedir:

"İlke I: Öğrencilere Karşı Etik Davranışlar

Profesyonel bir eğitimci,

1. Öğrenciye karşı saygılı ve adil davranır, problemlere çözüm arar, yasa ve okul kurallarına göre hareket eder.

2. Öğrencileri aşağılamaz.

3. Öğrenci ile ilgili gizli bilgileri -yasalarca gerekli olmadıkça- ortaya çıkarmaz.

4. Öğrencileri öğrenme, sağlık ve güvenlik ile ilgili konularda tehlike oluşturabilecek durumlardan korumak için çaba sarf eder.

5. Gerçekleri önyargısız, kişisel yargıları olmadan ortaya koymaya çalışır.

İlke II: Meslektaşlarına Karşı Etik Davranışlar

Profesyonel bir eğitimci,

1. Meslektaşlarına ilişkin gizli bilgileri -yasalarca gerekli olmadıkça- ortaya çıkarmaz.

2. İsteyerek bir iş arkadaşı ya da çalıştığı okul hakkında yanlış açıklamalarda bulunmaz.

3. Meslektaşının seçme özgürlüğüne müdahale etmez. Eylemleri desteklemeye zorlanan meslektaşlarının üzerindeki baskıyı ve meslektaşları için tehdit unsuru olan ideolojileri ortadan kaldırmaya çalışır.

İlke III: Velilere ve Topluma Karşı Etik Davranışlar

1. Öğrencinin yararına olacağını düşündüğü tüm bilgileri velilerle paylaşmak için çaba gösterir.

2. Sınıfında ya da toplumdaki farklı kültürlere ait değer ve gelenekleri anlamak için çaba gösterir ve farklılıklara saygı duyar.

3. Okul/toplum ilişkilerinde olumlu ve aktif bir rol oynar" (Coşkun, 2016, s.23).

Aydın (2006), öğretmenlik mesleği etik ilkelerini; profesyonellik, hizmette sorumluluk, adalet, eşitlik, sağlıklı ve güvenlikli bir ortamın sağlanması, yolsuzluk yapmamak, dürüstlük-doğruluk ve güven, tarafsızlık, mesleki bağlılık ve sürekli gelişme, saygı, kaynakların etkili kullanımı olmak üzere on bir başlık altında toplamaktadır.

MEB (2015), 24.06.2015 tarihinde yayınladığı "Eğitimciler İçin Mesleki Etik İlkeler" konulu genelgede eğitim-öğretim hizmeti verenler için mesleki etik ilkeleri şu şekilde sıralamaktadır:

I- Öğrenciler İle İlişkilerde Etik ilkeler:

1. Sevgi ve Saygı, 2. İyi Örnek Olma, 3.Anlayışlı ve Hoşgörülü Olma, 4. Adil ve Eşit Davranma, 5. Öğrencinin Gelişimini Gözetme, 6. Öğrenciye Ait Bilgileri Saklama, 7. Menfi Psikolojik Durumları Yansıtmama, 8. Kötü Muameleden Kaçınma

II- Eğitim Mesleğine İlişkin Etik İlkeler:

9. Mesleki Yeterlilik, 10. Sağlıklı ve Güvenli Eğitim Ortamı Sağlama, 11. Mesai ve Ders Saatlerine Uyma, 12. Hediye Alma, 13. Kişisel Menfaat Sağlama 14. Özel Ders

III- Eğitimciler İle İlişkilerde Etik ilkeler: Eğitimci; meslektaşları arasında ırk, dil, din, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve aile statüsüne dayalı ayrımcılık yapmaz. Meslektaşlarına, öğrencilerle ilgili güven sarsıcı veya önyargılı yaklaşmalara neden olacak şekilde telkin ve yönlendirmede bulunmaz. Meslektaşları ile ilgili edindiği bilgilerde gizliliğe riayet eder. Öğrencilerin huzurunda ve değişik ortamlarda meslektaşları aleyhine söz söylemez, olumsuz söz ve davranışlardan kaçınır. Meslektaşları ile öğrencilerin kaliteli bir eğitim-öğretim alması için işbirliği yapar, bu süreçte karşılaştığı sorunları okul yönetimi ile paylaşır.

IV- Eğitimciler İle İlişkilerde Etik ilkeler: Eğitimci, öğrencilerin sosyal, fiziksel, duygusal, kültürel, ahlaki, manevi ve düşünsel açıdan gelişimlerini sağlamak, beceri ve yeteneklerini ortaya çıkarmak için velilerle iyi iletişim kurar. Çocuklarıyla gerektiği gibi ilgilenmeleri konusunda velileri yönlendirir. Veliler arasında ırk, dil, din, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve aile statüsüne dayalı ayrımcılık yapmaz (MEB, 2015).

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi ile ilgili bilgilerden oluşmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, İngilizce öğretmenlerinin öğretmenlik meslek etiği farkındalık düzeylerinin incelenmesi amacına yönelik yüz yüze görüşmelerin yapıldığı nitel bir çalışmadır. "Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir" (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.45). Ersoy ve Yalçınoğlu (2013, s.385) ise nitel araştırmayı "Kelimeler ya da gözlemler gibi ölçülmesi zor olan nitelikler üzerine odaklanan ve niteliklerin yorumlanmasına ve çözümlenmesine dayanan bir araştırma türü" olarak tanımlanmaktadır. Nitel araştırmalar, "derinlemesine yapılan gözlem ve görüşmelerden hareket ederek, tüme varım yoluyla gerçeklere ulaşmaya çalışır" (Arıkan, 2013, s.21).

"Araştırma deseni, bir çalışma yürütmek içi plan yapma anlamına gelmektedir" (Creswell, 2016, s.49). Yıldırım ve Şimşek'in de belirttiği gibi (2013, s.75), "nitel araştırma desenleri araştırmanın yaklaşımını belirleyerek, araştırma etkinliklerinin birbiriyle tutarlı ve amaca uygun bir biçimde gerçekleştirilmesi açısından araştırmacıya rehberlik eder, sınırları kesin çizgilerle belirlenmiş bir yönlendirme yapmaz". Yani, "Nitel araştırma desenleri araştırmacıya esnek bir yaklaşım sağlar ve belirli bir odak çerçevesinde araştırmanın çeşitli aşamalarının birbiriyle tutarlı olmasına katkıda bulunur" (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.75).

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır ve araştırmanın amacına uygun olarak da nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. "Olgubilim (fenomenoloji/ phenomenology) deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır" (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.78). "Fenomenoloji, temelleri 18'inci yüzyıla dayanan bir

nitel araştırma yöntemidir" (Baş ve Akturan, 2008, s.83). Olgubilim olarak da adlandırılan fenomenoloji olayların varlığını araştırmak ve tanımlamak için kullanılan bir yöntemdir.

"Olgubilim araştırmalarında veri kaynakları araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışa vurabilecek ve yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır" (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.80). Bu araştırmada da, örneklem bu tür bir deneyime sahip olan İngilizce öğretmenlerinden oluşturmuştur.

3.2. Çalışma Grubu

"Örneklem (sample), belli bir evrenden, belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük kümedir. Araştırmalar, çoğunlukla, örneklem üzerinden yapılır ve elde edilen sonuçlar alındıkları evrene genellenir" (Karasar, 2016, s.148). "Bütün evreni çalışmak yerine, evreni temsil etme gücüne sahip sınırlı sayıda birey, olay veya olguyu araştırma kapsamına dahil etmek pratik bir çözümdür" (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.129). Ancak bu araştırma evreni temsil etme iddiasında olmayan bir nitel araştırma olduğu için evreni temsil yeterliğine sahip bir örneklem alınmamış olup, konuyla ilgili evrenden alınan bir çalışma grubundan veriler toplanmıştır.

Bu araştırmanın evreni 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında Ankara ili Mamak ilçesinde kamu okullarında (İlkokul -Ortaokul- Lise) görev yapmakta olan İngilizce öğretmenlerinden oluşmaktadır. 12.04.2019 tarihinde, Mamak İlçe Milli Eğitim'den alınan bilgiye göre Ankara ili Mamak ilçesinde 190 okul, 5759 öğretmen ve 507 İngilizce öğretmeni bulunmaktadır.

Fenomenolojik araştırmalarda, "veri toplama süreci genellikle, fenomeni deneyimleyen bireylerle gerçekleştirilen mülakatları içerir" (Creswell, 2016, s.79). Fenomenolojik araştırmalarda kimin araştırılacağı son derece önemlidir ve olgu ile ilgili daha fazla bilgi edinmek için daha fazla kişi ile görüşmek gerekmemektedir. Çünkü kişisel tecrübeler fenomenolojide önemli olduğu için araştırmanın örneklemini bu tecrübeleri yaşamış ya da yaşamakta olan kişiler oluşturmaktadır. "Fenomenolojide ilk elden ve sübjektif bir bilgi toplanması amaçlanmaktadır. Dolayısıyla örnekleme stratejisi amaçlı örneklemedir" (Baş ve Akturan, 2008, s. 90).

“Patton’a göre, amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak verir ve bu anlamda, amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olur” (Akt.Yıldırım ve Şimşek, 2013 s.135). Çalışma grubuna gireceklerin seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu veya zincir örnekleme kullanılmıştır. Creswell (2016, s.158), kartopu veya zincir örneklemeyi, “Kişiden kişiye, kişiden de olaylara ulaşarak durumların tanımlanmasıyla bilgilerin zenginleştirilmesi” şeklinde ifade eder. Yıldırım ve Şimşek (2013, s.139), bu yaklaşımın araştırmacıya problemine yönelik olarak zengin bilgi kaynağı olabilecek birey ve durumların tespitinde etkili olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmada da görüşme sürecinde süreç boyunca elde edilen durumlar kartopu gibi büyümüş ve belirli bir süre sonra durum sayısı azalmaya başlamıştır.

Bu bağlamda, Mamak bölgesi devlet okullarında görev yapan 507 İngilizce öğretmeni içinden kartopu örnekleme tekniği kullanılarak 20 İngilizce öğretmeninden oluşan bir çalışma grubuna erişilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin şu özelliklere sahip olduğu saptanmıştır:

Tablo 3.2.1

İngilizce Öğretmenlerinin Özellikleri

İngilizce Öğretmeni	Yaş	Cinsiyet	Mesleki Kıdem
1	39	Kadın	16 yıl
2	34	Kadın	13 yıl
3	41	Kadın	17 yıl
4	37	Kadın	12 yıl
5	42	Erkek	20 yıl
6	35	Kadın	12 yıl
7	44	Erkek	19 yıl
8	36	Kadın	12 yıl
9	32	Kadın	9 yıl
10	45	Kadın	19 yıl
11	52	Erkek	32 yıl
12	35	Kadın	12 yıl
13	37	Kadın	11 yıl
14	33	Kadın	10 yıl
15	38	Kadın	13 yıl
16	32	Kadın	10 yıl
17	35	Kadın	13 yıl
18	37	Erkek	15 yıl
19	42	Kadın	17 yıl
20	34	Kadın	11 yıl

3.3. Verilerin Toplanması

Veri toplamak için açık uçlu sorular kullanılmıştır. Kullanılacak açık uçlu soruların hazırlanmasında, alan yazın taramasından sonra elde edilen kuramsal bilgiler, uzman görüşleri ve pilot uygulama sonuçları dikkate alınmıştır.

"Olgubilim araştırmalarında başlıca veri toplama aracı görüşmedir" (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.80). Araştırma sürecinde uygulanacak görüşmeler için gerekli izinler (EK-1, EK-2) alındıktan sonra, öğretmenlerle görüşmelere başlanmıştır. Bu çalışmada olgubilim desenine uygun olarak 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında Ankara ili Mamak ilçesinde kamu okullarında (İlkokul -Ortaokul- Lise) görev yapmakta olan 20 İngilizce Öğretmeni ile güven ve empatiye dayalı bir etkileşim ortamında görüşmeler yapılmıştır. Bu araştırmada, veri toplama aracı olarak, görüşmelerin akışına bağlı olarak farklı alt başlıklar ekleyebilmek için açık uçlu yarı yapılandırılmış görüşme formu seçilmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış görüşme formuna bağlı kalınarak, İngilizce öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde onlara çalıştıkları okul, yaş, mesleki kıdem, cinsiyet gibi katılımcıların kişisel bilgilerine ulaşmaya yönelik olarak sorulan soruların yanısıra görüşmeler esnasında konu dışına çıkmamak amacıyla her bir sorunun altına o sorulara ilişkin olarak o soruları çeşitli şekillerde ele alarak detaylandıracak, katılımcının fikirlerini ayrıntılı şekilde ifade etmesini sağlayacak, araştırmanın alt sorularına ilişkin veri elde etmek amacıyla açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Görüşme amacıyla hazırlanıp kullanılan açık uçlu sorular EK 4'de verilmektedir.

Araştırmacı, görüşme formundaki sorulara ilişkin olarak uzman görüşü almış ve ilk olarak kendi okulundan 3 İngilizce öğretmeni ve 2 Türkçe öğretmeni olmak üzere toplam 5 öğretmenle pilot görüşmeler yapmıştır. Pilot çalışma kapsamında görüşülen 5 öğretmen ana çalışmaya dahil edilmemiştir.

Yapılan pilot görüşmeler doğrultusunda elde edilen veriler incelenerek sorular tekrar gözden geçirilerek soruların araştırmanın amaçlarına ve alt amaçlarına uygun olup olmadığı tespit edilmiş ve gereken kontrol ve düzeltmeler yapıldıktan sonra görüşme sorularına son hali verilmiştir. Araştırmada kullanılan gönüllü katılım formunun bir örneği EK- 3'de sunulmuştur.

Görüşmeler öncesinde öğretmenlere araştırma izni gösterilmiş, araştırmanın amacına yönelik bilgi verilmiş ve görüşme için gerekli randevular alınmıştır. Katılımcılara, araştırmada isimlerine yer verilmeyeceği belirtilmiştir. Görüşmeler,

öğretmenlerin istedikleri, müsait olduklarını belirttikleri saatlerde, görüşme yapılacak saatlerde boş olan sınıflarda veya her hangi bir kişinin bulunmadığı katılımcının kendini rahat hissedebileceği öğretmenler odası, rehberlik odasında gerçekleştirilmiştir.

Katılımcılarla ortalama görüşme süresi, öğretmenlerin konuyla ilgili cevap ve yorumlarının detaylarına ve sorularda yer alan meselelere olan ilgileri ve konular hakkındaki bilgi düzeylerine göre değişiklik göstermiş olup ortalama 30 dk- 60 dk süren yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmenin akışına göre öğretmenlere kısa, ayrıntıya yönlendiren sorular da sorulmuştur. Görüşülen öğretmenlerin görüşleri, olanaklı olduğunca onların anlatımlarına bağlı kalınarak elle kaydedilmiştir.

3.4. Verilerin Çözümlenmesi

Nitel bir araştırma olan bu çalışmada görüşme yoluyla toplanan veriler nitel araştırma tekniklerinden betimsel analiz ve içerik analizine tabi tutulmuş ve gerekli yorumlar yapılmıştır. Bu çalışmada var olan durumu ortaya koyabilmek için betimsel analiz, elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ulaşmak için de içerik analizi uygulanmıştır. "Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla farkedilemeyebilen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilir" (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.259)

Araştırmanın kavramsal çerçevesinin daha önceden açık bir biçimde belirlenmiş olduğu araştırmalarda kullanılan betimsel tarama modeli, gözlenen ya da görüşülen bireylerin görüşlerini ifade etmek için sık sık doğrudan alıntılara yer verilen, elde edilen verileri mantıklı ve anlaşılır bir biçimde betimleyip yorumlayan, neden-sonuç ilişkilerini irdeleyip birtakım sonuçlara ulaşan ve sonuçların anlamlandırarak ileriye yönelik tahminlerde bulunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.255-256).

"İçerik analizi, toplanan verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektirir ve önceden belirgin olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkmasına olanak tanır" (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.255). İçerik analizinin temel amacının toplanan verileri açıklayabilecek ilişki ve kavramlara ulaşmak olarak ifade eden Yıldırım ve Şimşek (2013, s.259)'e göre toplanan verilerin ilk olarak kavramsallaştırılması, daha sonra ise ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir şekilde organize edilerek buna göre veriyi açıklayan temaların oluşturulması gerekmektedir. Görüşme, gözlem veya dokümanlar ile elde edilen nitel araştırma verilerinin işlenmesinde içerik analizi kullanımında "verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre

düzenlenmesi ve tanımlanması, bulguların yorumlanması" olarak dört aşama bulunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.259-260).

Olgubilim araştırmalarında veri analizinin amacının yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmak olduğunu ifade eden Yıldırım ve Şimşek (2013, s.81), içerik analizinin ise verilerin kavramsallaştırılması ve olguyu ifade edebilecek temaların ortaya çıkarılması çabası olduğunu belirtmiştir. Verilerin analizinde ve sonuçların betimsel bir anlatım ile sunulmasında çok sık doğrudan alıntılar yer alır ve ortaya çıkan tema ve örüntüler doğrultusunda elde edilen bulguların açıklanması ve yorumlanması şeklinde yol izlenir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.81).

Bilgin (2014, s.11), içerik analizinin uygulanmasında birtakım aşamalar olduğunu belirtmiştir. Bu aşamalar şu şekildedir: İlk olarak zaman ve enerji tasarrufu sağlamak amacıyla araştırma hedefleri belirlenir, daha sonra örneklem oluşturulur, üçüncü aşamada ise örneklemin bölüneceği birim ve bunların içinde toplanacağı kategoriler oluşturulur ve son olarak kategorilerin frekansları belirlenip kategoriler arasındaki ilişkiler çözümlendikten sonra yorumlama, değerlendirme yapılır.

Bu çalışmada görüşmeler sonunda elde edilen veriler bilgisayarda Word dosyasına kaydedilmiştir. Daha sonra görüşmeler baştan sona okunarak genel bir izlenim elde edilmiştir. Görüşmeler sonrasında elde edilen veriler literatür taraması kapsamında incelenmiş olan metinler ve alan yazında bulunan kuramsal önermeler doğrultusunda kodlanmış, daha sonra temalar bulunarak veriler kod ve temalara göre düzenlenmiş ve tanımlanmış ve son olarak temalara göre gruplanmış ve temalara göre kümelenen veriler şekiller ve tablolarla görsel hale getirilerek yorumlanmıştır.

Araştırmada yüz yüze görüşülen 20 İngilizce öğretmeninin görüşme sorularına verdikleri yanıtlara göre oluşturulan şekiller ve tablolarda oluşturulmuş olan temalara göre örnek ifadeler belirtilmiş ve frekans ve yüzde değerleri saptanmıştır. Araştırmanın bulgularını desteklemek, görüşmecinin görüşlerini yansız olarak sunmak amacıyla, oluşturulmuş olan tablolarda öğretmenlerin görüşlerinden örnek ifadelere yer verilmiştir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular, araştırmanın alt amaçları çerçevesinde dört temel alt başlık altında sunulmuş ve tartışılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen bulguların sunulmasında her bir başlık ile ilgili literatürde o konuyla ilişkili bilgilere yer verilmiş ve bunlar tablolar ve şekillerle ilişkilendirilerek yorumlanmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde İngilizce öğretmenlerinin öğretmenlik meslek etiği farkındalık düzeylerini öğrenmeye yönelik araştırma sorularına verilen cevaplardan elde edilen bulgulara ve değerlendirmelere yer verilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular, araştırmanın alt amaçları doğrultusunda dört temel alt başlık altında sunulmuş ve tartışılmıştır.

4.1. Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki Etik İlkeleri Geliştirme Sürecine ilişkin Bulgular

Bu araştırmanın ilk amacı olan "MEB mesleki etik ilkeleri geliştirme ve tanıtma konusunda nasıl bir çalışma yürütmüştür?" sorusuna cevap bulmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı Etik Kurulu ilgilileri ile görüşmeler yürütülmüş, konuyla ilgili belgelere ulaşılarak araştırma alt amacı doğrultusunda incelenmiştir. Yapılan görüşmeler ve incelenen belgelerden elde edilen bilgilere göre MEB mesleki etik ilkelerin geliştirme ve tanıtma sürecinde yapılan çalışmalar şunlardır:

Milli Eğitim Bakanlığı mesleki etik ilkeleri geliştirme süreci 25.05.2004 tarihinde kabul edilen 5176 sayılı "Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile başlamıştır. "Kamu yönetiminde etik, iyi yönetimin temel anahtarıdır," bu nedenle "Kamu görevlilerinin hizmet verdiği kişilere karşı sorumluluk bilinci içinde davranmasını sağlayan etik davranış ilkeleri" belirlenmelidir gerekçesiyle (Gerekçe 2018) 5176 sayılı kanun çıkarılmıştır. Bu kanunun 2. Maddesiyle kamu görevlileri etik kurulu kurulmuştur. Bu kurul kamu görevlilerinin görevlerini yerine getirirken uymaları gereken etik davranış ilkelerini belirlemiş ve 13.04.2005 tarihinde Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliği hazırlayarak yürürlüğe sokmuştur.

Bu yönetmeliğin 29. Maddesiyle de kamu kurum ve kuruluşlarında etik komisyonlar kurulmasına karar verilmiştir:

> Madde 29 — Kurum ve kuruluşlarda, etik kültürünü yerleştirmek ve geliştirmek, personelin etik davranış ilkeleri konusunda karşılaştıkları sorunlarla ilgili olarak tavsiyelerde ve

yönlendirmede bulunmak ve etik uygulamaları değerlendirmek üzere kurum veya kuruluşun üst yöneticisi tarafından kurum içinden en az üç kişilik bir etik komisyonu oluşturulur.

Milli Eğitim Bakanlığında da söz konusu yönetmelik gereğince 15.07.2005 tarihinde bakan oluru ile müsteşar yardımcısı başkanlığında birim amirlerinden oluşan 2 yıl süreyle görev yapacak 3 kişilik bir Etik Komisyonu oluşturulmuştur. Komisyon görev değişikliği durumunda ve iki yılda bir yenilenmektedir. Etik komisyonu sekreteryası personel genel müdürlüğünce yürütülmektedir.

MEB Etik Komisyonu kurulduktan sonra Bakanlıkta etik kültürü yerleştirmek ve geliştirmek konusunda yaptığı temel çalışmalardan birisi etik sözleşmesinin hazırlanması olmuştur. Bu sözleşme Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 23. Maddesi uyarınca hazırlanmıştır. İlgili maddeye göre kamu görevine başlamış olan her personel Etik Sözleşmesi belgesini bir ay içinde imzalamakla yükümlüdür ve bu belge, personelin özlük dosyasına konulmaktadır. MEB Etik Komisyonu da 16.05.2006 tarihli genelge ile tüm Bakanlık personeline Etik Sözleşmesi (EK 6), doldurtarak imzalatmış ve bundan sonra teşkilata yeni giren her personel için sözleşmesi imzalatılmasını bakanlık teşkilatına duyurmuştur.

Etik komisyonu ayrıca 2009 yılında MEB teşkilatı personeli için etik eğitimleri başlatılmasına karar vermiş ve il formatörlerinin yetiştirilmesi için kurs açmıştır. Bu amaçla Bakanlık merkez teşkilatından belirli kriterlere göre seçilen yöneticiler ve taşra teşkilatından seçilen yönetici, müfettiş ve öğretmenlerden seçilen toplam 30 personel öncelikle 15 günlük etik eğitici eğitimine alınmıştır. Bu eğitimler de formatörlere akademisyenler tarafından uygulamalı eğitim verilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatında üst yöneticilerden başlamak üzere (müsteşar yardımcısından şube müdürüne) müsteşarlık genelgesi ile zorunlu olarak etik eğitimleri ve bilgilendirme toplantıları yapılmıştır. Eğitimlerde, etik hakkında genel bilgiler, etik mevzuatı, etik yapı, kamu görevlileri etik davranış ilkeleri konularına yer verilmiştir.

Etik eğitimi yapacak eğitici ihtiyacını karşılamak amacıyla belirli aralıklarla aynı yöntemlerle çeşitli bölgelerden seçilen öğretmen ve yöneticiler aynı yöntemlerle eğitime alınmıştır. Bakanlık merkez ve taşra teşkilatında şu an etik eğiticisi eğitimi almış sertifikalı toplam 80 eğitici bulunmaktadır.

Bakanlıkta etik eğitimleri sürekli yapılmaktadır ve bu çerçevede mevcut personele tazeleme eğitimi olarak ve göreve yeni başlayan personele (öğretmen-memur) uyum eğitimi kapsamında verilmektedir. Etik eğitimleri taşra teşkilatında il genelinde, ilçe genelinde ya da okul seviyesinde düzenlenebilmektedir. 2008'den 2013 yılına kadar toplam 307.386 personele, 2016 yılı içinde toplam 305.398 personele etik davranış ve mesleki etik ilkeler eğitimi verilmiştir. 2017 yılında 10.684, 2018 yılında163.606 kişiye etik eğitimleri verilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığında etik kültürü yerleştirmek ve geliştirmek amacıyla yapılan bir diğer çalışma Etik Komisyonu web sayfasının açılmasıdır. Bakanlığın ana sayfası altında hizmet veren Etik Komisyonu Web Sayfasında etik konusunda genel bilgiler, etik ahlak ilişkileri, etiğin felsefesi, ülkedeki etik yapı, etik mevzuatı, ulusal ve uluslararası etik ilkeler, etik ile ilgili kuruluşlar, etik eğitimi materyalleri, duyurular yer almıştır. Web sayfası belirli aralıklarla güncellenmektedir. Bu yolla personelin bilgilendirilmesi amaçlanmaktadır.

Kamu Görevlileri Etik Kurulu'nun kurulduğu gün olan 25 Mayıs tarihi, Etik Günü ve Haftası olarak kabul edilmiştir. Etik Günü Milli Eğitim Bakanlığının Belirli Gün ve Haftalar takviminde yer almıştır ve her yıl 25 Mayıs Etik Günü ve Haftası olarak kutlanmaktadır. Bu amaçla her yıl 25 Mayıs Etik Günü ve Haftasının çeşitli etkinliklerle kutlanması amacıyla genelge gönderilmektedir.

Öte yandan resmi gazetede 22 Şubat gün ve 27501 sayılı olarak yayımlanan Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Stratejisi'nin "Kamu görevlileri etik kurulu rehberliğinde kamu yönetimi içerisindeki her bir meslek grubu için ayrı etik ilkelerin belirlenmesi" hükmü uyarınca Milli Eğitim Bakanlığı etik komisyonu da MEB mesleki etik ilkelerini belirlemeye girişmiştir. Bu bağlamda Eğitimciler İçin Etik İlkeleri hazırlamak amacıyla,

a) Milli Eğitim Bakanlığı; ilgili birim uzmanları, Başbakanlık uzmanları ve eğitim sendika temsilcisinden oluşan bir çalışma komisyonu kurmuştur. Komisyon iki yıl süreyle belirli aralıklarla toplanmış, çalışmalar değerlendirilmiştir.

b) Komisyon tarafından önce veri toplamak amacıyla literatür taraması yapılmış, ayrıca Bakanlık birimlerinden yazılı görüş ve öneriler istenilmiştir. Çalışmada; yönetmelikte yer alan kamu görevlileri etik davranış ilkeleri esas alınmıştır.

c) Örnek olarak seçilen İzmir ilinde öğretmen, okul müdürü, müfettiş, ilçe milli eğitim şube müdürü, bakanlık uzmanlarının katıldığı bir haftalık çalışma toplantısı yapılmış, toplantıda bakanlıktaki (merkez-taşra) etik sorunlar tespit edilmiş bu

sorunlara çözüm önerileri geliştirilmiştir. Bu çalışma raporları başbakanlık bünyesindeki üst komisyona sunulmuştur.

d) Bu aşamada komisyon üyeleri arasında görev dağılımı yapılmıştır. Her üye kendi alanında çalışma yapmıştır ve böylece sorun ve çözüm önerileri belirlenmiştir.

e) Daha sonra yabancı dil bilen uzmanlar tarafından etik ilkeler konusunda aktif ülkelerin uygulamaları incelenmiş, metinler Türkçeye çevrilmiş, çeviriler çalışma komisyonuna sunulmuştur. Birleşmiş Milletler Uluslararası Etik Kuralları, İngiltere, Hollanda, Amerikan Eğitimciler Birliği, Hindistan, Yeni Zelanda öğretmenlik mesleki etik kodları incelenmiş, bu veriler çalışma komisyonunda değerlendirilmiştir. Uygun olanlar birleştirilerek bir taslak oluşturulmuştur.

f) Ankara'da Başbakanlık koordinesinde iki çalıştay gerçekleştirilmiştir. Çalıştaylardan birincisi 17 Haziran 2012 tarihinde ve ikincisi 17 Temmuz 2012 tarihinde yapılmıştır. Çalıştaylara bakanlık birimlerinden seçilen uzmanlar, başbakanlık uzmanları, akademisyenler, öğretmenler, okul müdürleri, il ve ilçe milli eğitim müdürleri, sivil toplum örgütleri temsilcileri, veliler ve öğrenciler katılmıştır.

g) Birinci çalıştayda katılımcılara bu konuya neden ihtiyaç duyulduğu, taslak ilkelerin hazırlanması için nasıl bir çalışma yapıldığı, nerelerden yararlanıldığı, hangi ülke sistemlerinin incelendiği, sınırlılıklar ve ana çerçeve açıklanmıştır. Daha sonra taslak ilkeler maddeler halinde tartışılmıştır. Her madde üzerinde görüş ve önerilere göre gerekli değişiklikler yapılarak çalışma devam etmiştir. Bir günlük çalışma olması sebebiyle çalışmalar tamamlanmadığından yapılan ikinci çalıştay birinci çalıştayın devamı niteliğindedir. İkinci çalıştay sonunda ortaya çıkan taslak metin uygun görülmüştür.

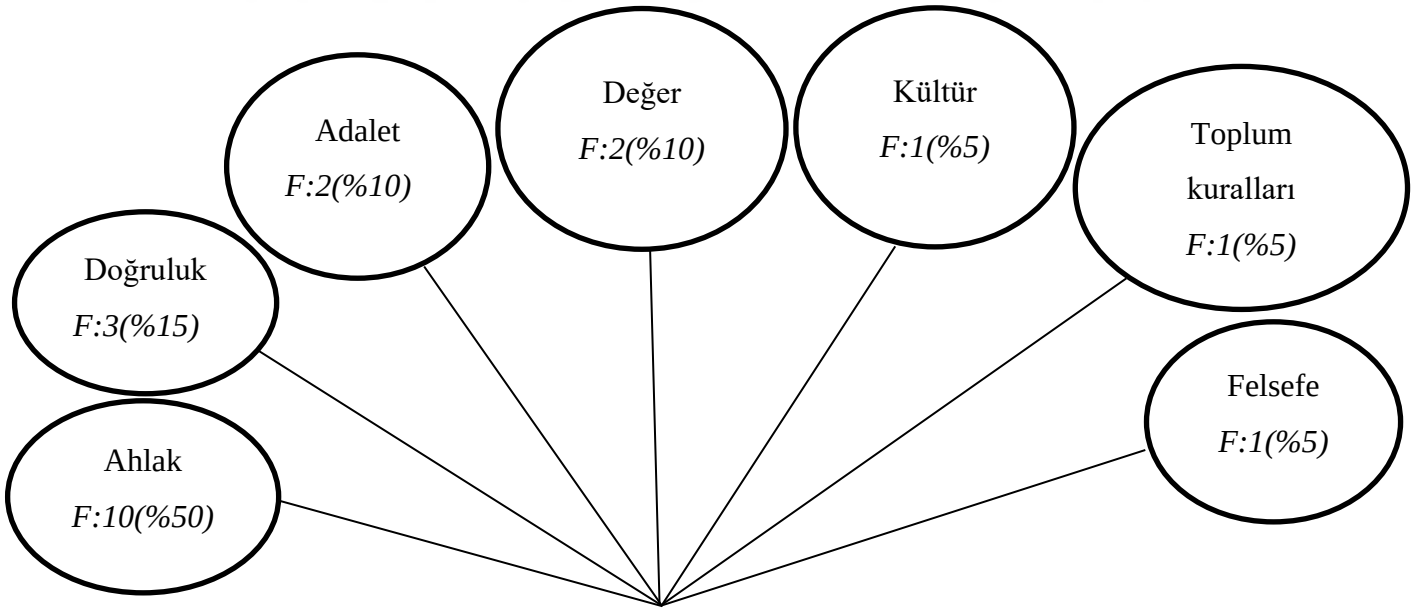
h) Mesleki etik ilkeler çalıştayda kabul edildikten sonra çalışma süreci ve gerekçesi ile birlikte Milli Eğitim Bakanı'nın onayına sunulmuştur. Mesleki Etik İlkeler değişiklik yapılmadan Bakan tarafından onaylanmıştır. Milli eğitim bakanı tarafından onaylanan eğitimciler için mesleki etik ilkeler ek de sunulmaktadır. Bakanın onayından sonra Mesleki Etik İlkeler Bakanlık Genelgesi ile merkez ve taşra teşkilatına gönderilmiş, imza karşılığı tüm personele duyurulması istenilmiştir (MEB Genelge 2016).

Ayrıca, her yıl hem öğretim yılı başında hem dönem sonunda illere gönderilen yazılarla etik eğitimlerinin sürdürülmesinin, Eğitimciler için Mesleki Etik İlkelerin benimsetilmesinin, duyurulmasının, davranışa dönüştürülmesi için çalışmalar yapılmasının istenildiği MEB Etik Kurul tarafından söylenmektedir.

Öte yandan, Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) koordinasyonunda Öğretmenlik Lisans Programlarına, 17 Mayıs 2018 tarihinde yeni düzenleme getirilmiş ve 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlamıştır. "Öğretmenlik lisans programlarının güncellenmesi ile birlikte öğretmenlik meslek ahlakı ve etiğiyle ilgili "Eğitimde ahlak ve etik" dersi bütün programlarda zorunlu ders olmuştur" (YÖK, 2018).

4.2. İngilizce Öğretmenlerinin Etik Kavramına Yükledikleri Anlamlara İlişkin Bulgular

Araştırmada, İngilizce öğretmenlerinin etik kavramına yükledikleri anlamları ortaya koymak amacıyla kendileriyle yapılan görüşmelerde onlara birbirini tamamlayan iki açık uçlu soru yöneltilmiştir. Öğretmenlere yöneltilen birinci açık uçlu soru, "Size göre etik nedir?" sorusu olmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar, belirli temalara göre kümelenerek Şekil 4.2.1 ve Tablo 4.2.1'de verilmektedir.

Şekil. 4.2.1. İngilizce öğretmenlerinin etik kavramına yükledikleri anlamlar (n=20)

Tablo 4.2.1

İngilizce Öğretmenlerinin Etik Kavramına Yükledikleri Anlamlar (n=20)

Temalar	**ÖRNEK İFADE**	***F***	***%***
Etik ahlaktır.	*1)Evrensel Ahlak Kuralları* *2)Ahlaki kuralları hayata geçirme* *3)Ahlaki değerlere uygun olma* *4)Ahlaki değerler*	*10*	%50
Etik doğruluktur.	*1)Doğru olanı düşünme ve vicdani sorumluluk* *2)Dürüstlük*	3	%15
Etik adalettir.	*1)Kendine yapılmasını istemediğin şeyi başkasına yapmama* *2)İnsanlara eşit davranmak* *3)Adil olma*	*2*	*%10*
Etik değer yargılarıdır.	*1)Bireylerin sahip olduğu değer yargıları*	*2*	*%10*
Etik kültürdür.	*1)Aile Kültürüne uyum* *2)Örf ve adetlere bağlılık*	*1*	*%5*
Etik toplum kurallarına ve kültürüne uygunluktur.	*1)Toplum kurallarına uygun olma*	*1*	*%5*
Etik ahlak felsefesidir.	*1)Ahlakı inceleyen felsefe*	*1*	*%5*

Şekil 4.2.1 ve Tablo 4.2.1 de görüldüğü gibi, İngilizce öğretmenlerine etik denilince akıllarına gelen şeyin ne olduğu sorulmuş ve görüşülen 20 İngilizce öğretmeninin etik kavramına birbirinden farklı anlamlar yükledikleri, etik kavramını birbirlerinden farklı biçimde anladıkları saptanmıştır. Öğretmenlerin tamamına yakınının etik kavramına etikle ilgili ama etik kavramının dışında bir anlam yükledikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan 20 İngilizce öğretmeninden 10 tanesi (%50), etiği ahlak olarak tanımlamaktadırlar. Fakat bu iki kavram anlamca birbirleriyle ilişkili olsa bile özdeş değildir. Felsefenin bir dalı olan etik insan ilişkilerindeki değer sorunlarını araştırıp inceleyen, iyi-kötü, doğru-yanlış nedir diyerek ahlakı sorgulayan evrensel bir

kavramdır. “Ahlak, bir kişinin, bir grubun, bir halkın, bir toplumsal sınıfın, bir ulusun, bir kültür çevresinin vb. belli bir tarihsel dönemde yaşamına giren ve eylemlerini yönlendiren inanç, değer, norm, buyruk, yasak ve tasarımlar topluluğu ve ağı olarak karşımıza çıkar” (Özlem, 2010, s.23). Yani, ahlak toplumdan topluma değişiklik gösterebilir.

Etik ve ahlak aynı alanı çalışırlar, dolayısıyla bu iki kavramın tamamen farklı olduğunu söylemek mümkün değildir. Çünkü, “Etik, ahlak üzerine düşünme, ahlak üzerine felsefe yapmadır” (Torlak, 2015, s.4). “Etiğin konusunu ahlak (töre) ve ahlakilik(töresellik) oluşturur” (Pieper, 1999, s.32). Bir başka deyişle, “Ahlaki sorunlar, çelişkiler, düşünceler vb. olmadan etik de olmaz” (Pieper,1999,s.23). “Etik ile ahlakın özdeş olmamasının nedeni, etiğin ahlak felsefesi olması, ahlakın ise etiğin araştırma konusu olmasındandır” (Aydın, 2006, s.16). Frankena’nın belirttiği gibi (2007, s.20) “etik ahlaki sorunlar ve ahlaki yargılar hakkında felsefi düşünmedir”. “Etik tartışmaların temel konusu, insanın eylemlerini ahlaki bakımdan değerli ya da değersiz kılanın ne olduğudur” (Aydın, 2006, s.15). “Etik ahlaki görevlerle ilgili olarak doğru ve yanlış olanı ayırmakla ilgilenen bir disiplin iken ahlak, iyiyi kötüyü ayırt etmek amacıyla insan karakterinin iyiliği ve kötülüğü hakkında yapılan değerlendirmeleri ifade etmektedir” (Kutlu, 2011, s.15).

Araştırmaya katılan 20 İngilizce öğretmeninden geri kalan 3 tanesi (%15) etiği doğruluk olarak, 2 tanesi (%10) etiği adalet olarak 2 tanesi (%10) değer yargısı olarak, 1 tanesi (% 5) kültür olarak, 1 tanesi (% 5) toplum kuralları ve toplum kültürüne uygunluk olarak ifade etmiştir. Öğretmenlerin etiği böyle tanımlamaları bütünüyle yanlış sayılamaz, etikle ilgili bu kavrayışlar gerçekten de etikle ilişkilidir ama etiğin bu kavrayışlarla ilişkili olmakla birlikte bunların dışında bir kavram olduğu söylenebilir. Şöyle ki;

Aydın’ın (2006, s.67-68) ve Kutlu’nun (2011, s.93) belirttiği gibi, doğruluğun gerçekleşmesi için yaşam ve eylemlerin gerçekler üzerine oluşturulması gereklidir; Bireyin kendi çıkarları için gerçekleri çarpıtması daha sonraki eylemlerinin de doğruluğunu ortadan kaldırır. Bir başka deyişle, başkaları ile ilişkilerde dürüst olmak ve içtenlik etik davranış için olması istenen bir durumdur. Kutlu’nun da ifade ettiği gibi (2011, s.3-6), etik bir insanın doğru ve yanlışı birbirinden ayırırken kullandığı bireysel ölçütlerdir, doğru ve adil davranış kavramıdır. Bir başka deyişle, etik kavramı bir eyleme yol göstererek onun ahlaki açıdan iyi-doğru olmasını sağlar.

Aydın (2006, 32-33)'ın belirttiği gibi, "Boston'da Bentley College İş Etiği Merkezi tarafından davranışların etik ilkelere uygun olup olmadığını gösteren bir test hazırlanmış ve bu testteki sorulardan ilk ikisi Bu doğru mu?, Bu adil mi? şeklindeki sorular olmuştur". Bu sorulardan da anlaşılacağı üzere, etik bireye adaletli olması için yol gösterir fakat etik adalet demek değildir. Adalet diğer insanlarla ilişkilerde ortaya çıkar ve dolayısıyla etik adalet değil, adil ya da haklı olanı istemektir. (Aydın, 2006, s.32-33)

Diğer yandan, değer kavramı etik demek değildir; değer, etiğin kaynağıdır ve bir şeye önem atfetmektir. "Etik, felsefenin insanlar arası ilişkilerde değer sorunlarını inceleyen bir dalıdır" (Kuçuradi, 2009, s.47). Şeker(2015, s.73)'in de belirttiği gibi, "Evrensel etik ilkeler "insan onuruna ve hassasiyetine saygı" temeli üzerine şekillenir". Yani, etik, insana ait değerleri esas alır ve "insan eylemlerinin büyük bir kısmı etik değerlerle ilgilidir" (Altınkurt, Yılmaz, 2011, s.113). "Etik açısından değer, ahlaki eylemlerimizdeki hedef ya da varılmak istenendir" (Şeker, 2015, s.72). "Etik değer, kişinin yaşamına anlam kazandırması ve belli bir düzene bağlaması açısından önem taşırken, insanın yaşamına yön vermesi açısından da önemlidir" (Özgen'den aktaran Şeker, 2015, s.72). "Seçtiğimiz değerler, karşılaştığımız etik problemleri analiz ederken ve değerlendirirken doğru yaklaşımı bulmamız konusunda bizi yönlendirir" (Aydın, 2010, s.13-14).

Bir toplumun yaşayış biçimini ifade eden kültür de ve etik ile iç içe fakat etikten farklı bir kavramdır. "Kültür, bir anlamda toplumun yaşayış ve düşünüş tarzıdır" (Kutlu, 2011, s.34). Birey bir kültür ortamında doğup büyüdüğü için bireyin içinde yaşadığı toplum onun değer yargılarının ve etik anlayışının oluşmasında son derece etkilidir. Gözütok'un belirttiği gibi (1999, s.85), "Etik, bir toplum, bir kültür ya da grubun çeşitli etkilerle kabul görmüş davranış normlarını ifade eder". "Bireylerin davranışlarının etik standartlara uygunluğu büyük ölçüde içinde yaşadıkları toplumun kültürü; sahip oldukları değerler sistemi, inançlar ve normlar tarafından belirlenmektedir" (Aydın, 2010, s.12).

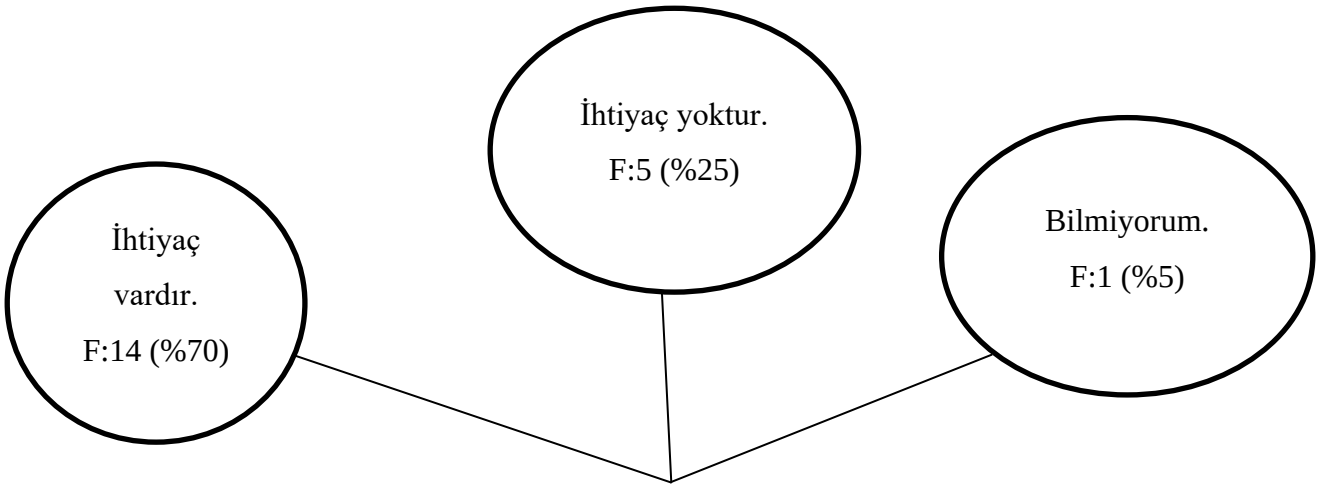
Etik toplumsal bir olgu olduğu için toplum kuralları ile de ilgilidir ve toplum kuralları ve kültürüne uygun davranılmasını gerektirir. "Etik toplumsal sorumluluklar, toplumun beklentileri, normlar ve standartlardan oluşur" (Aydın, 2006, s.185). Aydın'ın da ifade ettiği gibi (2006, s.185), bireylerin değerleri, inançları, ahlaki davranışları etik açıdan duyulan toplumsal sorumlulukta önemlidir. Etik hem toplum kurallarına bir

temel oluşturur hem de toplum kurallarının etik bakımdan uygun olup olmadığının sorgulanmasını sağlar.

Görüşülen İngilizce öğretmenlerinden yalnızca bir tanesi etiği "Ahlakı inceleyen felsefe" olarak doğru şekilde tanımlamıştır. Gerçekten de, "Etik, felsefenin bir dalıdır; ahlak felsefesidir (moral philosophy) ya da ahlak (morality), ahlaki sorunlar ve ahlaki yargılar hakkında felsefi düşünmedir" (Frankena, 2007, s.20).

Bu bulgular ışığında İngilizce öğretmenlerinin etik kavramı ile ilgili sağlıklı ve net bir bilgiye sahip olmadıkları ve ilişkili olduğu kavramlarla açıklamaya çalıştıkları söylenebilir. Etik felsefi bir kavramdır ve genellikle her zaman. Aslında etik, ahlaki kavramlar olan iyi-kötü, doğru-yanlış gibi kavramları analiz ederek ahlak üzerine felsefi olarak düşünmektir. Etik, ahlakın teorik boyutunu ele alır ve ahlaklı bir yaşamın içeriğinin nelerden oluştuğunu araştırır. Etik, bireyin davranışını oluşturan ilke, kural ve değerlerle ilgilidir ve pusula özelliği taşıyıp bireye sadece yön gösterir.

Araştırmada, İngilizce öğretmenlerinin etik kavramına yükledikleri anlamları açığa çıkarmak amacıyla kendileriyle yapılan görüşmelerde onlara yöneltilen ikinci açık uçlu soru, "Size göre ahlak kuralları ve yasal kurallar varken bir de etik ilke ve kurallara ihtiyaç var mıdır?" sorusu olmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar da, belirli temalara göre kümelenerek Şekil 4.2.2 ve Tablo 4.2.2'de verilmektedir.

Şekil 4.2.2. İngilizce öğretmenlerinin mevcut yasalar ve ahlaki kurallar varken etik ilke ve kurallara ihtiyaç duyma durumu

Tablo 4.2.2

İngilizce Öğretmenlerinin Mevcut Yasalar Ve Ahlak Kuralları Varken Etik İlke ve Kurallara İhtiyaç Duyma Durumu

Temalar	**Temalar**	**Örnek İfade**		**%**
İhtiyaç vardır.	Etik ilke ve kurallar, mesleğe özgüdür.	*1.Mesleki düzen ve anlayış açısından ihtiyaç vardır.* *2.Ahlak kuralları ve yasal kurallar dışında meslek türlerinin de kendilerine ait kurallarının olması gereklidir.* *3.Ahlak kuralları ve yasal kurallar hayatın tamamında geçerli iken etik kurallar daha kamusaldır.*	*8*	*%40*
İhtiyaç vardır.	Etik ilke ve kurallar, ahlak ve yasalardan farklıdır.	*1.Ahlak kuralları ve yasalar toplumların zamanla oluşturduğu değerlerdir fakat bu değerler toplumdan topluma değişebileceği için daha kapsamlı ve evrensel olan etik kurallara ihtiyaç vardır.* *2.Yönetici olarak yönetici yardımcılığı için akrabayı seçmek vb. durumlar kanunlara aykırı olmayabilir ama etik değildir. Yasal kurallar daha sistematik ve kuramsalken etik kuralları ve ahlak kurallar yazılı olmayan ancak toplumun uyması beklenilen davranışlardır.* *3.Ahlak kuralları etik kurallara göre daha katı kurallardır. Bir öğrencinin başka bir öğrenciye küfür etmesi ahlaki değildir. Bir öğrencinin konuşurken başka bir öğrencinin sözünü kesmesi etik değildir ama bu davranışa ahlaki olmayan bir davranış diyemeyiz.* *4.Öğrencinin devamsızlık yapmaması yasal kuraldır; küfür etmemesi ahlaki kuraldır; öğretmenin hoşgörülü davranması ise etik kuraldır.*	*4*	*%20*

Tablo 4.2.2 (Devam)

İngilizce Öğretmenlerinin Mevcut Yasalar Ve Ahlak Kuralları Varken Etik İlke ve Kurallara İhtiyaç Duyma Durumu

İhtiyaç vardır.	Etik ilke ve kurallar, bireye özgüdür.	*1.Ahlak kuralları ve yasal kurallar herkesi kapsayabilirken etik kurallar bireyi doğrudan etkiler.*	*1*	*%5*
İhtiyaç vardır.	Etik ilke ve kurallar, uygulanabilirdir.	*1.Ahlaki ve yasal kurallar teoriktir, etik kurallar ise pratikte uygulananlardır.*	*1*	*%5*
İhtiyaç yoktur.		*1.Ahlak kuralları ve yasal kurallar doğru düzgün uygulanırsa etik kurallara ihtiyaç olmaz.* *2.Devletin koymuş olduğu yasal kurallarla toplumun koymuş olduğu ahlak kuralları etik kuralların eksiğini giderir.* *3.Ahlak kurallarına ve yasal kurallara uyan bir kişi etik kurallara da uymuş olur.*	*5*	*%25*
Bilmiyorum.		*Hiç bir fikrim yok.*	*1*	*%5*

Şekil 4.2.2 ve Tablo 4.2.2'de görüldüğü gibi, 20 İngilizce öğretmeninden 14 tanesinin (%70) ahlak kuralları ve yasal kurallar varken etik ilke ve kurallara mesleğe özgü, bireye özgü olduğunu belirttiği için ayrıca ihtiyaç olduğunu, 5 tanesinin (%25) ahlak kuralları ve yasal kurallar varken etik ilke ve kurallara ihtiyaç olmadığını düşündüğü, 1 tanesinin (%5) ise bu konu ile ilgili fikrinin olmadığı ortaya çıkmıştır.

Ahlak kuralları ve yasal kurallar varken, etik ilke ve kurallara ihtiyaç olduğunu söyleyen 14 İngilizce öğretmeni etik ilke ve kurallara mesleğe özgü, bireye özgü olduğu için, ahlak ve yasalardan farklı ve uygulanabilir olduğu için ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Örneğin, *"Ahlak kuralları ve yasal kurallar dışında meslek türlerinin de kendilerine ait kurallarının olması gereklidir"* ifadesinde görüldüğü üzere meslek etik ilkeleri o mesleğe özgü görülmekte ve bu nedenle de öğretmenler tarafından bunlara bir ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Ya da *"Yönetici olarak yönetici yardımcılığı için akrabayı seçmek vb. durumlar kanunlara aykırı olmayabilir ama etik değildir"* ifadesinde görüldüğü üzere etiği yasal ve ahlaki uygulamaları daha iyi hale getiren bir ölçüt olarak gerekli görmektedirler.

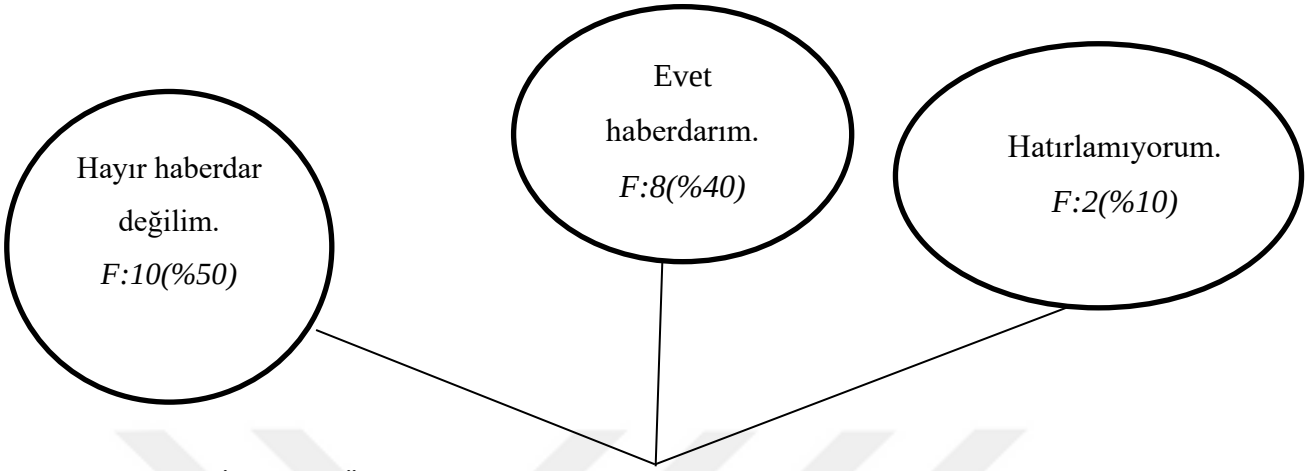
Gerçekten de ahlak kuralları ve yasal kurallar birbirinden farklı şeylerdir ve toplumsal düzen açısından birbirini tamamlarlar. Fakat zaman zaman ahlaka uyan bir kural yasaya, yasaya uyan bir kural ahlaka veya hem yasaya hem ahlaka uyan bir durum etiğe uygun olmayabilir. Çünkü toplumsal yaşamdaki değişmeler ve akış sürekli farklılaşma gösterir, hukuk ve ahlak bu değişiklikleri takip etmekte zorlanabilir. Bu durumda etik ilke ve kurallar doğal olarak devreye girip hem hukuk hem de ahlak kurallarının yenilenmesini, etiğe uygun hale gelmesini sağlayabilir. Haynes(2002, s.18-19)'in belirttiği gibi, bütün çocukların okula gitmesi konusunda ısrar etmek yasal bir durumdur fakat çocuklardan bir tanesi öğretmenin kendisine zorbalık etmesinden dolayı çok korkuyor ve okula gitmiyorsa bu ısrarcılığın etiğe uygun olduğunu söylemek ne kadar doğru olur? Örneğin 10 yaşındaki bir çocuğun mazeretsiz olarak okula devam etmemesi yasal değildir fakat çocuğun ailedeki hasta birine bakıyor olduğu için okula gitmemiş olması etiğe uygun bir davranış olarak kabul edilebilir. Haynes'in verdiği bu örneklerden de anlaşılacağı üzere yasal olan her zaman etik olmayabilir. "Yasal düzenlemeler genellikle etik tartışmalardan sonra gerçekleşir" (Aydın, 2010, s.9). Amacı erdemli yaşamak ve kötülükleri engellemeye çalışmak olan yasal bir sistemin (Akderin, 2015, s.109), iyiliği'ni belirleyebilmek için ahlaksal ölçütler olduğuna ve olması gerektiğine inanılır (Tepe, 2000, s.142). Bu ahlaksal ölçütlerin kaynağı etik ilke ve kurallardır. Öyleyse öğretmenlerin yasalar varken etik ilke ve kuralları da gerekli görmesi yerinde bir tutum olarak değerlendirilebilir.

Görüşülen 20 İngilizce öğretmeninden 5 tanesi (%25) ise ahlak kuralları ve yasal kurallara varken etik kurallara ihtiyaç olmadığını belirtmiştir çünkü bu kişilere göre ahlak kuralları ve yasal kurallar düzgünce uygulanırsa etik kurallara ihtiyaç duyulmayacaktır.

4.3. İngilizce Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri Bilme Durumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmada, İngilizce öğretmenlerinin öğretmenlik meslek etik ilkelerini bilme durumlarını ortaya koymak amacıyla kendileriyle yapılan görüşmelerde onlara birbirini tamamlayan iki açık uçlu soru yöneltilmiştir. Öğretmenlere yöneltilen birinci açık uçlu soru, "Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımlamış olduğu Eğitimciler için Mesleki Etik İlkelerden haberdar mısınız? " sorusu olmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri

yanıtlar, haberdarım, haberdar değilim ve hatırlamıyorum temaları altında kümelenerek Şekil 4.3.1 ve Tablo 4.3.1'de verilmektedir:

Şekil 4.3.1. İngilizce Öğretmenlerinin Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımlamış olduğu Eğitimciler için Mesleki Etik İlkelerden haberdar olma durumu

Tablo 4.3.1.

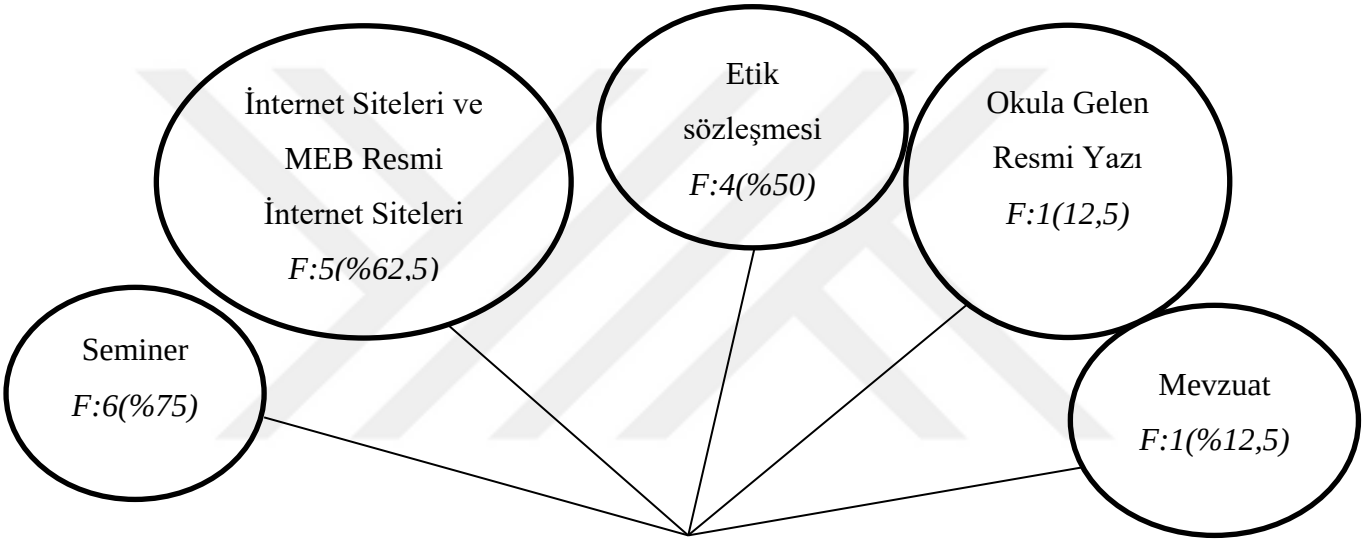
İngilizce Öğretmenlerinin Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımlamış olduğu Eğitimciler için Mesleki Etik İlkelerden haberdar olma durumu (n=20)

Temalar	**Örnek İfade**	***F***	***%***
Hayır haberdar değilim.	*Hiç duymadım.* *Bilmiyorum.*	*10*	*50*
Evet haberdarım.	*Duydum.* *Tabi ki haberdarım.* *Evet biliyorum.*	*8*	*40*
Hatırlamıyorum.	*Sanki duymuştum.*	*2*	*10*

Şekil 4.3.1 ve Tablo 4.3.1 de görüldüğü gibi görüşme yapılan İngilizce öğretmenleri kendilerine sorulmuş olan "Milli Eğitim Bakanlığının yayımlamış olduğu eğitim öğretim hizmeti verenler için mesleki etik ilkelerden haberdar mısınız?" sorusuna birbirinden farklı üç cevap vermiştir. Görüşülen öğretmenlerin yarısı Eğitimciler için Mesleki Etik İlkelerden haberdar olmadığını; 2 öğretmen (%10'u) ise bu etik ilkeleri hatırlayamadığını ifade etmiştir. Görüşülen 20 İngilizce öğretmeninden yalnızca 8'i (%40'ı) bu ilkeleri duyduğunu, bildiğini, bu ilkelerden haberdar olduğunu belirtmiştir. Cevapların bütününe bakıldığında görüşülen İngilizce öğretmenlerinin yarısından

çoğunun (%60'ının) MEB'in yayımlamış olduğu etik ilkeleri bilmediği ya da hatırlamadığı görülmektedir. Öğretmenlerin bilmedikleri, hatırlamadıkları etik ilkeleri benimsemeleri, bu etik ilkelerden etkilenmeleri, bu etik ilkeleri hayata geçirmeleri elbette beklenemez.

Araştırmada, görüşülen İngilizce öğretmenlerinden birinci açık uçlu soruya "haberdarım" cevabını vermiş olan 8 öğretmene, "Eğitim öğretim hizmeti verenler için mesleki etik ilkelerden nasıl ve nereden haberdar oldunuz?" şeklinde ikinci açık uçlu soru sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar da, belirli temalara göre kümelenerek Şekil 4.3.2 ve Tablo 4.3.2'de verilmektedir.

Şekil 4.3.2. Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımlamış olduğu Eğitimciler için Mesleki Etik İlkelerden haberdar olma yolları (n=8)

Tablo 4.3.2

Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımlamış olduğu Eğitimciler için Mesleki Etik İlkelerden haberdar olma yolları (n=8)

Temalar	Örnek İfade	F	%
Seminer	*1.Geçen yıllarda,2-3 yıl önce bu konuyla ilgili seminere gitmiştik.* *2.Mamak'taki bütün öğretmenler İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün düzenlediği etik seminerine katılmıştık.* *3.Değerler eğitimi seminerine gitmiştim, orada duymuştum.*	6	%75
İnternet Siteleri ve MEB Resmi İnternet Sitesi	*1.İnternette öğretmenlerle ilgili sitelerde rastlıyorum, görüyorum.* *2. Bakanlığımızın internet sitesine sık sık girerim.*	5	% 62,5
Etik Sözleşmesi	*1.Mesleğe ilk başladığımızda etik sözleşmesi imzalamıştık.* *2.Okul idaremiz her eğitim öğretim yılının başında etik sözleşmesi imzalatıyor.*	4	% 50
Okula Gelen Resmi Yazı	*Etik ilkeler yayımlandığı zaman okula resmi yazı gelmişti.*	1	%12,5
Mevzuat	*Öğretmenler olarak mevzuatta yer alan konuları incelememiz gerektiğini düşündüğüm için mevzuatı incelerken rastlamıştım ve incelemiştim.*	1	%12,5

Şekil 4.3.2 ve Tablo 4.3.2 de görüldüğü gibi, MEB'in yayımlamış olduğu eğitim öğretim hizmeti verenler için mesleki etik ilkelerden haberdar olduğunu ifade eden 8 İngilizce öğretmeninden 6 tanesi (%75) bu etik ilkelerden seminer aracılığıyla, 5 tanesi(%62,5) internet siteleri ve MEB resmi internet sitesi aracılığıyla, 4 tanesi (%50) etik sözleşmesi aracılığıyla,1 tanesi (%12,5) okula gelen resmi yazıyla, 1 tanesi(%12,5) ise mevzuat aracılığı ile haberdar olduğunu ifade etmiştir.

2015 yılında yayımlanan genelge ile duyurulan MEB eğitim öğretim hizmeti verenler için mesleki etik ilkelerden seminer aracılığıyla haberdar olduğunu söyleyen İngilizce öğretmenleri semineri 2-3 yıl önce aldıklarını ifade etmişlerdir ve bu durumdan yola çıkarak etik ilkelerden haberdar olma sürecinde seminerlerin son derece etkili olduğu söylenebilir.

İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri'nin düzenlemiş olduğu hizmet içi eğitimler (seminerler), öğretmenlerin göreve başlarken imzaladıkları etik sözleşmeler, etik ilkelerle ilgili kurumlara gelen resmi yazılar İngilizce

öğretmenlerinin bu etik ilkelerden haberdar olmasına yol açmış; İngilizce öğretmenlerinin bir kısmı ise Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımlamış olduğu etik ilkelerden internet aracılığı ile olarak haberdar olmuştur. *"İnternette öğretmenlerle ilgili sitelerde rastlıyorum, görüyorum.",* ifadesinden de bu durum anlaşılmaktadır. Sonuç olarak, İngilizce öğretmenlerinin MEB'in yayımlamış olduğu etik ilkelerden hem formal hem de informal olarak haberdar olduğu anlaşılmaktadır.

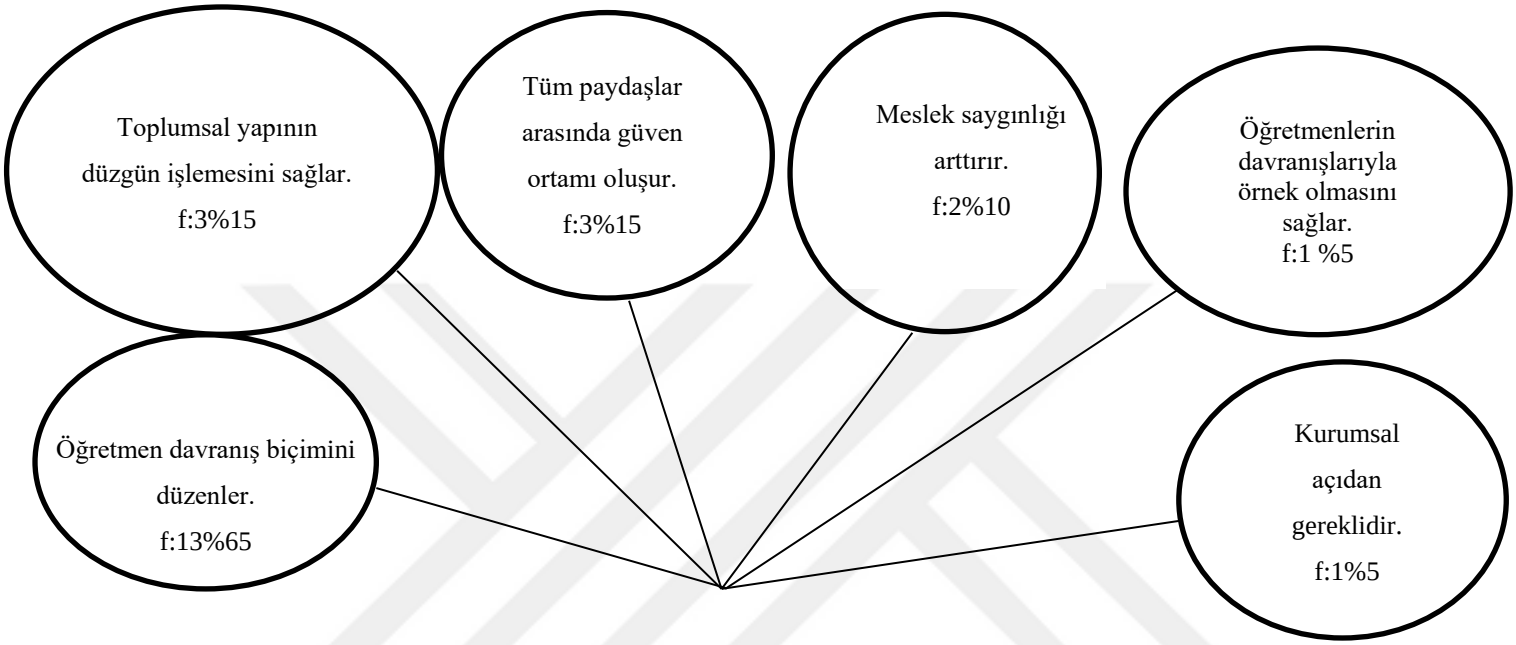
Fakat bu etik ilkelerinden etik sözleşmesi aracılığı ile haberdar olduğunu söyleyen 4(%50) İngilizce öğretmeninin kendi içinde çeliştikleri söylenebilir. Çünkü EK 5 ve EK 6'da görülebileceği gibi, etik sözleşmesi ile MEB eğitimciler için mesleki etik ilkeler aynı şey değildir. Genelge gereği 2005'ten bu yana tüm öğretmenlere imzalatılması ve öğretmenlerin özlük dosyalarında bulunması gereken etik sözleşmesi 2015'ten bu yana yürürlükte bulunan MEB mesleki etik ilkelerden farklıdır. Bu durumda MEB mesleki etik ilkelerden etik sözleşmesi aracılığıyla haberdar olduğunu söyleyen İngilizce öğretmenlerinin aslında MEB'in yayımlamış olduğu eğitimciler için mesleki etik ilkelerden haberdar olmadığı, dolayısıyla eğitimciler için mesleki etik ilkelerinden haberdar olmayanların saptanan oranın da üzerinde olduğu söylenebilir.

Etik ilkelerinden etik sözleşmesi aracılığıyla haberdar olduğunu söyleyen 4 İngilizce öğretmeninden bir tanesi de bu ilke ve kuralların içselleştirilmesinin öneminden bahsetmiştir ve etik sözleşmesi imzalatılsa da eğer öğretmenlerin içinden bu davranışları sergilemek gelmiyorsa, öğretmenlerin bu davranışları beklenilen ve istenilen şekilde sergilemesinin mümkün olmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin etik sözleşmesini imzalamaları ya da bu etik ilke ve kuralları okumaları ve bunlardan haberdar olmaları manevi yönden davranışlarını çok az etkileyebileceğini ya da hiç etkilemeyebileceğini fakat hediye almak, özel ders vermek gibi maddiyat ile ilgili ilkelerde farkındalık oluşturabileceğini ifade etmiştir.

4.4. İngilizce Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri Uygun ve Yeterli Bulma Durumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmada, İngilizce öğretmenlerinin öğretmenlik meslek etik ilkelerini uygun ve yeterli bulma durumlarına ilişkin olarak kendileriyle yapılan görüşmelerde onlara birbirini tamamlayan iki açık uçlu soru yöneltilmiştir. İngilizce öğretmenlere yöneltilen açık uçlu sorulardan ilki, "Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımlamış olduğu Eğitimciler için Mesleki Etik İlkeler öğretmenlik mesleği açısından önemli ve gerekli midir?

Niçin?" soruları olmuştur. Görüşülen 20 İngilizce öğretmeninin hepsi Milli Eğitim Bakanlığının yayımlamış olduğu eğitimciler için mesleki etik ilkelerin öğretmenlik mesleği açısından önemli ve gerekli bulduğunu ifade etmiştir. İngilizce öğretmenlerinin bu etik ilkeleri öğretmenlik mesleği açısından önemli ve gerekli bulma sebepleri belirli temalara göre kümelenerek Şekil 4.4.1 ve Tablo 4.4.1'de verilmektedir.

Şekil 4.4.1. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Yayımlamış Olduğu Eğitimciler İçin Mesleki Etik İlkelerin Öğretmenlik Mesleği Açısından Gerekli ve Önemli Olma Sebepleri

Tablo 4.4.1

Milli Eğitim Bakanlığı'nın Yayımlamış Olduğu Eğitimciler İçin Mesleki Etik İlkelerin Öğretmenlik Mesleği Açısından Gerekli ve Önemli Olma Durumu

Temalar	**Örnek İfade**	***f***	***%***
Öğretmen davranış biçimini düzenler.	*1. Öğretmenin davranış biçimini düzenler ve öğretmen ben böyle istiyorum diye kafasına göre davranamaz, öğretmene davranışlarında rehberlik, klavuzluk etkisi oluşturur.* *2. Etik ilke ve kurallar davranış şekillenmesi, düzenlenmesi sağlar ve öğretmenin yaklaşımı açısından önemli ve gereklidir.* *3. Etik ilke ve kurallar mesleğimizi yaparken bize yardımcı olur, düzen ve eşitliği sağlar.* *4. Bu etik ilke ve kurallar öğretmenin öğrenci, veli ve meslektaşlarıyla ilişkilerini düzenler Aksi takdirde düzensizlik ortaya çıkar, ilişkiler zedelenir.* *5. Eğitim-öğretimde tarafsızlık olmuş olur ve adalet sağlanır.* *6. Mesleki etik ilkeleri bilen ve uygulayan öğretmenler mesleklerini yerine getirirken olaylar karşısında daha doğru tutum ve davranış sergileyebilir.* *7. Öğrencilerle aramızda insani ilişkiler kurduğumuz için ve etik ilke ve kurallarda insan haklarını savunduğu için bu etik ilke ve kurallar öğretmenlik mesleği açısından tabi ki önemli ve gereklidir.*	*13*	*%65*
Toplumsal yapının düzgün işlemesini sağlar.	*1. Toplumda işlerin yolunda gitmesi açısından önemli ve gereklidir.* *2. Toplumun refah düzeyine ulaşması, toplumda genel bir düzen oluşması ve insanların birbirlerine olan saygılarının artması için önemli ve gereklidir.*	*3*	*%15*

Tablo 4.4.1 (Devam)

Milli Eğitim Bakanlığı'nın Yayımlamış Olduğu Eğitimciler İçin Mesleki Etik İlkelerin Öğretmenlik Mesleği Açısından Gerekli ve Önemli Olma Durumu

Tüm paydaşlar arasında güven ortamı oluşur ve okul ortamı daha resmi hale gelir.	*1. Veli, okul idaresi, öğretmen, öğrenci ve tüm paydaşlar arasında güven ortamı oluşturduğu için gereklidir.* *2. Okul ortamı bu ilke ve kurallar ile daha resmi ve olması gerektiği gibi olur.*	*3*	*%15*
Mesleki saygınlığı artırır.	*1. 2. Öğretmenlik mesleği saygın bir meslektir ve bu kuralları uygulamak mesleğimizin saygınlığını artırır.*	*2*	*%10*
Öğretmenlerin davranışlarıyla örnek olmasını sağlar.	*1. Mesleki etik ilkelere bağlı bir eğitimci öğrencilerine, mesleğine, diğer eğitimcilere ve velilere karşı ilkeli, dürüst, saygın, eşitlikçi ve yetkin davranışlarıyla örnek olur ve böylece öğretmenin çalıştığı kurumda huzurlu ve seviyeli bir ortam olur.*	*1*	*%5*
Kurumsal açıdan gereklidir.	*1. Gereklidir çünkü ihtiyaç olmazsa yayımlanmazdı.*	*1*	*%5*

Şekil 4.4.1 ve Tablo 4.4.1'de görüldüğü gibi, görüşülen İngilizce öğretmenlerinin çoğunluğu (13 tanesi %65) öğretmen davranış biçimini düzenlediği için, 3 tanesi toplumsal yapının düzgün işlemesini sağladığı için, 3 tanesi de eğitimin tüm paydaşlar arasında güven ortamı oluşturduğu için MEB Mesleki Etik İlke ve Kurallarını öğretmenlik mesleği açısından önemli ve gerekli bulmaktadırlar.

Görüşülen İngilizce öğretmenlerinin çoğunluğunun (%65) MEB mesleki etik ilke ve kurallarını öğretmen davranış biçimini düzenlediği için önemli ve gerekli bulması öğretmenlerin kendi mesleklerine özgü bir kılavuz bulunmasını istediğini bir başka deyişle öğretmenlik davranışlarına özgü genel bir çerçeveye ihtiyaç hissettiklerini göstermektedir.

"Toplumda işlerin yolunda gitmesi açısından önemli ve gereklidir;" "*Veli, okul idaresi, öğretmen, öğrenci ve tüm paydaşlar arasında güven ortamı oluşturduğu için gereklidir*" ifadelerinde görüldüğü üzere öğretmenlerin dikkate değer bir kısmı da etik ilkelerin olmasına okul ve toplum yapısında işleyişin daha düzenli, daha güvenli hale gelmesi için ihtiyaç olduğunu belirtmektedir. Gerçekten de, "Etik davranış, kamu güveninde önemlidir, kamu güvenini destekleyici bir rol üstlenir. Etiğin uygulanması,

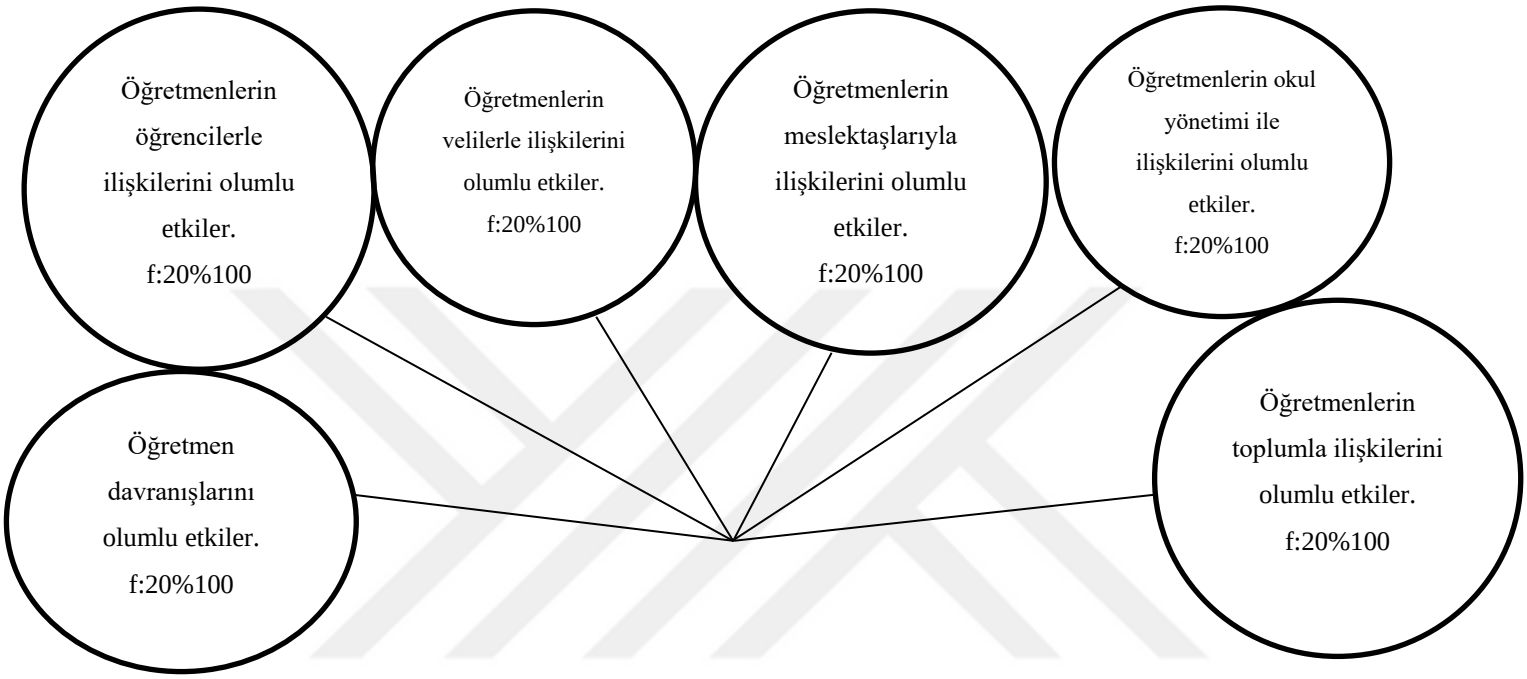
devletin sunduğu eğitimin etkisini artırır. Bunun tersi de doğrudur. Etiğin uygulanmaması devletin sunduğu eğitimin etkisini azaltmakla birlikte eğitime ve devlete olan güveni de sarsar" (Gözütok, 1999, s.89).

Öte yandan görüşülen bir İngilizce öğretmeni de etik ilkelerin öğretmenlerin öğrencilerine, meslektaşlarına ve velilere örnek olmasını sağlayacağını söyleyerek etik ilkelere ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Bir kişi de vurgulamış olsa bu ifade önemli görülmektedir çünkü Aydın'ın da belirttiği gibi (2006, s.60), "Öğretmenlik yalnızca bir takım bilgilerin aktarılmasını kapsayan bir meslek olmanın ötesinde, genç nesillere değerler kazandırılması hedefini de içeren bir meslektir." Kuçuradi de (2009, s.50), "İnsanlaşmış kişilerin, başka kişilerin insanlaşmasına yardımcı olma mesleği gibi görünüyor öğretmenliğin kendisi" ifadesiyle öğretmenlik mesleğini öğrencilerin insanlaşmasına katkıda bulunma mesleği olarak tanımlar. Pieper'e göre (1999, s.118) ideal bir öğretmen "yalnız mükemmel olan didaktik yetenekleriyle değil, aynı zamanda yaşama biçimiyle ahlaki modele dönüşür, yani öğrettiklerini örnek olarak bizzat yaşayan ideal biridir." "Mesleklerinde saygıyı, adaleti, insan haklarını, dürüstlüğü ve şefkati kendilerine rehber edinmiş öğretmenler bu erdemlerini öğrencilerine de aktarabilecek ve bu doğrultuda yetiştirilmiş nesiller ise birer hukukçu, eğitimci ya da sanatçı olarak gelecekte sağlam toplum yapısının temellerini atabileceklerdir" (Karataş, 2013, s.314). "Öğretmenlerin meslek etiğiyle uyumlu olarak öğrencilerine olumlu bir rol model olmaları, öğrencilerin tüm sosyal ilişkilerini etik çerçevesinde ele almalarını sağlayabilecektir" (Karataş, 2013, s.308).

Kısacası, etik ilkeleri ve davranış kurallarını bilen öğretmenler sorumluluklarını ve yerine getirmeleri gerekenleri bilip bu ilke ve kuralları mesleğini icra ederken uygularsa, öğrenciler, okul idaresi, toplum ve meslektaşları ile güvenli bir ilişki oluşturabilecektir. Çünkü öğretmenlik ve etik arasında çok yakın bir ilişkinin olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu iki kavram birbirinden ayrı düşünülmemelidir. Yani etik eğitimde çok özel bir öneme sahiptir çünkü ahlaki sorunlarla kuşatılmış bir meslek olan öğretmenlik gelecek neslin eğitim-öğretiminin yanında, ahlaki olarak iyi nesil yetiştirme sorumluluğunu da taşımaktadır. Etik değer bilinciyle yetişen bireyler daha sağlam temelleri olan bir toplumun oluşmasına katkıda bulunur.

Araştırmada, İngilizce öğretmenlerinin öğretmenlik meslek etik ilklerini uygun ve yeterli bulma durumlarını açığa çıkarmak amacıyla kendileriyle yapılan görüşmelerde onlara yöneltilen ikinci açık uçlu soru, "Size göre Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımlamış olduğu Eğitimciler için Mesleki Etik İlkeler öğretmen

davranışlarını, öğretmenlerin öğrencilerle, velilerle, meslektaşlarıyla, okul yönetimi ve toplum ile ilişkilerini nasıl etkileyecektir?" sorusu olmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar da, belirli temalara göre kümelenerek Şekil 4.4.2 ve Tablo 4.4.2'de verilmektedir.

Şekil 4.4.2. *Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımlamış olduğu Eğitimciler için Mesleki Etik İlkelerin öğretmen davranışlarını, öğretmenlerin öğrencilerle, velilerle, meslektaşlarıyla, okul yönetimi ve toplum ile ilişkilerini etkileme durumları*

Tablo 4.4.2.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın Yayımlamış Olduğu Eğitimciler İçin Mesleki Etik İlkelerin Öğretmen Davranışlarını, Öğretmenlerin Öğrencilerle, Velilerle, Meslektaşlarıyla, Okul Yönetimi ve Toplum İle İlişkilerini Etkileme Durumları

Temalar	**Örnek İfade**	***f***	**%**
Öğretmen davranışlarını olumlu etkiler	*1. Güvenli ve sağlıklı eğitim ortamı oluşur ve iş verimini artırır.* *2. Öğretmenin öğrenciye, veliye, okul yönetimi ve topluma karşı sorumluluk bilinci gelişir.* *3. Bu etik ilkeler öğretmenin sınırlarını belirler, öğretmenin davranışlarına bir filtre koymasını gerektirir ve böylece öğretmen herkese eşit, objektif, adil davranınca çoğu şey düzene girer ve adalet sağlanmış olur ve ortaya çıkacak sorunlar engellenmiş olur.* *4. Öğretmenin kılık kıyafet, hal ve hareketlerine dikkat etmesini sağlar.*	*20*	*%100*
Öğretmenlerin öğrencilerle ilişkilerini olumlu etkiler.	*1. Öğrencinin özel hayatına ait bir bilgiyi başka öğrencilerle paylaşmaz.* *2. Bu etik ilke ve kuralları bilen ve uygulayan adil, objektif yaklaşımlı öğretmen öğrencilere iyi örnek olur.* *3. Öğretmen ve öğrenci arasındaki bağların daha güvenilir temellere dayanmasını sağlar.* *4. Öğrencilerin üzerinde olumlu davranış değişikliğine yol açar. Öğretmen hoşgörülü, adil ve eşit davranırsa öğrencinin öğretmene olan saygısı ve güveni artar ve öğrenci o öğretmeni benimser ve bu da öğrencinin dersi benimsemesine yol açar. Bu durumda başarılı, derse karşı ilgili ve psikolojik açıdan sağlam bireylerin yetişmesini sağlar.* *5. Öğretmenin öğrenciye davranışını düzenler. Öğretmen öğrencilerin haklarını gözetir. Örneğin kendi öğrencisine özel ders veremez, ayrıcalık gözetemez.*	*20*	*%100*

Tablo 4.4.2. (Devam)

Milli Eğitim Bakanlığı'nın Yayımlamış Olduğu Eğitimciler İçin Mesleki Etik İlkelerin Öğretmen Davranışlarını, Öğretmenlerin Öğrencilerle, Velilerle, Meslektaşlarıyla, Okul Yönetimi ve Toplum İle İlişkilerini Etkileme Durumları

Öğretmenlerin velilerle ilişkilerini olumlu etkiler.	*1.Veliler etik ilke ve kuralları uygulayan öğretmene çocuklarını güvenle emanet eder ve velinin gözü arkada kalmaz.* *2. Herkese eşit davranma, ırkçılık vb. etkenler gözetmemeyi sağlar ve ilişkileri düzene koyar.* *3. Başarı durumu iyi olmayan bir öğrencinin velisine bu durumu olumsuz şekilde yansıtmaz, en uygun dil ile bu durumu ifade eder.* *4. Öğrencinin öğretmene karşı olan tutumu veliyi de etkileyecektir ve veli toplantısı veya velinin okula çağrılması durumunda eğer veli öğretmene saygı duyar ve öğretmeni benimserse toplantıya istekli olarak katılacaktır.* *5.Veli toplantılarında etik ilke ve kurallar gündem maddelerine alınarak bunlardan bahsedilebilir.* *6. Velilerle sevgi saygı çerçevesinde seviyeli, düzenli bir iletişim kurulur. Öğretmen veliden hediye vb. maddi şeyler kabul ederse veli ben yaptım şimdi sen de çocuğuma daha iyi davran, notunu yükselt vb. şeyler bekler.*	*20*	*%100*
Öğretmenlerin meslektaşlarıyla ilişkilerini olumlu etkiler.	*1. Meslektaşlarıyla işbirliği içinde yardımlaşarak öğrencinin lehine bir bakış açısı geliştirilir.* *2. Öğretmenler arasında hoşgörülü bir ortam oluşmuş olur.* *3. Derslerde öğrencilerle meslektaşlarıyla ilgili bilgileri paylaşmamalıdır veya öğretmenler öğrencilerin diğer öğretmenler hakkında olumsuz eleştiriler yapmalarına izin vermemelidir.*	*20*	*%100*

	4. Öğretmen arkadaşıyla empati yapmasını sağlar. Bu ilke ve kuralları benimseyen kişi karşısındakinin davranışlarını da bu platformda değerlendirir ve sonuç çıkarır. Sonunda kişi hakkında yargıları değişebilir ama çok değil. *5.Herkesin kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmesini engeller. Örneğin başka bir öğretmenin dersinde İngilizce sınavı yapılacaksa kendi dersinde sınav yaparken gösterdiği özeni aynı şekilde bu derse karşı da göstermelidir.* *6. Meslektaşlardan etik ilkeleri uygulayan kişi diğer meslektaşlarına örnek olur.*		
Öğretmenlerin okul yönetimi ile ilişkilerini olumlu etkiler.	*1. Okul yönetimi etik ilkelere uyan öğretmen hakkında olumlu şeyler düşünür, o öğretmenin işini iyi yaptığını düşünür.* *2. Bu ilkeler okul yönetiminin öğretmene birey olarak değil de kurum olarak bakmasını sağlar.* *3. Öğretmen okul idaresine okul idaresi de öğretmene karşı karşılıklı olarak etik davranırsa her iki taraf için de olumlu sonuçlar ortaya çıkar.* *4. Öğretmen öğrencinin iyi bir eğitim alması için okul yönetimi ile işbirliği yapar ve okul yönetimi de öğretmenlerle ilişkilerinde ırk, din, cinsiyet ayrımı yapmaz.* *5. Okul yönetimi öğretmeni sıkmamalıdır ve ona birey olarak saygı göstermelidir.* *6. Öğretmen-veli ilişkisinin olumlu olması okul yönetimine de yansır.* *7. Okul yönetimi ile seviyeli ilişki sonrası herkes işini gerektiği gibi doğru düzgün şekilde yapar.* *8. İki tarafta kuralları kişiselleştiremez, çizgiyi aşamaz ve dengeli, düzenli bir ilişki olur.*	*20*	*%100*

Şekil 4.4.2 ve Tablo 4.4.2'de görüldüğü gibi, görüşülen öğretmenlerin tamamı (%100) Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımlamış olduğu Eğitimciler için Mesleki Etik İlkelerin öğretmen davranışlarını, öğretmenlerin öğrencilerle, velilerle, meslektaşlarıyla, okul yönetimi ve toplum ile ilişkilerini olumlu yönde etkileyeceğini düşünmektedirler. Etik ilkeler sayesinde 'Güvenli ve sağlıklı bir eğitim ortamı oluşacağını ve iş verimini artacağını', ' Öğretmen ve öğrenci arasındaki bağların daha güvenilir temellere dayanacağını,' 'Bütün velilere eşit davranmaya, ırkçılık vb. davranışlardan kaçınmaya yol açacağını ve etik ilkelerin veli öğretmen ilişkilerini düzene koyacağını' ummakta oldukları görülmektedir.

Daha önce de vurgulandığı gibi, öğretmenlik mesleği etikten ayrı düşünülemez. Çünkü "Etik, başkaları hakkında ahlaki yargılarda bulunan, başka insanların eylemlerini öven ya da kınayan herkesle ilgilidir" (Haynes, 2002, s.17). Gözütok'un da belirttiği gibi (1999, s.86), "Öğretmenlik, davranış değiştirme iş görüsü nedeniyle etik bir meslektir." "Öğretmenlik mesleği, insan ilişkilerinin yoğun olduğu ve ahlaki sorumlulukları bulunan etik bir meslektir" (Şentürk, 2009, s.26-27). Öğretmenler eğitim öğretim ortamında, öğrenci, veli, okul yönetimi ve meslektaşları ile ilişkilerde ne yapmalıyım, bunu yapsam doğru mu olur yoksa yanlış mı olur? şeklinde bir takım etik sorularla karşılaşır ve bu sorulara yanıt ararken onlara rehberlik edecek öğretmenlik meslek etiği ilkeleri devreye girer. Kutlu (2011, s.69), meslek etiğini şöyle tanımlar: "Mesleki davranışla ilgili neyin doğru neyin yanlış, neyin haklı neyin haksız olduğu hakkında inançlara dayalı ilkeler ve kurallar topluluğudur." Yani, mesleki etik ilkeler yapılması istenilen ve yapılmaması istenilen davranışların sınırlarını çizer ve öğretmenlere yardımcı olur. "Öğretmenlik meslek etiği ilkelerine uygun davranma öğretmenlerin eğitimin amaçlarını daha üste düzeyde katkı sağlama yönündeki isteğini de olumlu yönde etkilemektedir" (Erdem, Şimşek, 2013, s.192). Koç'un da ifade ettiği gibi (2010, s.20), mesleğin etik boyutunu fark eden öğretmenler davranışlarında daha bilinçli ve duyarlı olur ve sınıf içi etkileşimlerinin kalitesi yükselir.

Bu bulgulara göre görüşülen İngilizce öğretmenlerinin çoğunluğu MEB'in yayımlamış olduğu eğitimciler için mesleki etik ilkeleri bilmeseler bile bu etik ilke ve kuralları gerekli ve faydalı buldukları söylenebilir.

BÖLÜM 5

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, İngilizce öğretmenlerinin Milli Eğitim Bakanlığı meslek etik ilkelerine ilişkin farkındalık düzeyleri ve görüşlerine ilişkin sonuçlar açıklanmakta; bulguların sonucuna dayalı konu ile ilgili önerilerde bulunulmaktadır.

5.1. Sonuçlar

Öğretmenlerin mesleklerini etik ilkelerin ışığında, onlara değer vererek, onları uygulayarak yürütmeleri beklenir. Çünkü böylece öğretmenlerin görevlerini daha doğru ve adil bir şekilde yerine getirmeleri, saydamlığın ve hesap verebilirliğin sağlanması mümkün olacak, öğretmenlik mesleği de daha etkili hale gelebilecektir. Ancak öğretmenlerin farkında olmadıkları, benimsemedikleri mesleki etik ilkelere uymaları da beklenemez. Bu yüzden öğretmenlerin etik ilkelere ilişkin farkındalık düzeylerinin ve bu konudaki görüşlerinin saptanması önemlidir. Öğretmenlerin etik ilkelere ilişkin farkındalıklarının ve görüşlerinin öğrenilmesi, bu ilkelerin hayata geçirilmesi açısından bir geri dönüt niteliğinde olacak ve uygulamayı geliştirmeye yarayacaktır.

Bu araştırma, Ankara ili Mamak ilçesinde görevli İngilizce öğretmenlerinden oluşan bir çalışma grubunun öğretmenlik meslek etik ilkelerine ilişkin farkındalık düzeylerini ve görüşlerini saptamak amacına yönelik nitel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubu, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Ankara ili Mamak ilçesinde 15 farklı eğitim kurumunda görev yapmakta olan 20 İngilizce öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüşmeler ile elde edilmiştir. Elde edilen verileri çözümlemek için betimsel analiz ve içerik analizi teknikleri kullanılmıştır.

Araştırma amacı doğrultusunda ulaşılan verilerin çözümlenmesi ile varılan sonuçlar şunlardır:

5.1.1. MEB Mesleki Etik İlkelerin Geliştirilmesi Sürecine İlişkin Sonuçlar

- Milli Eğitim Bakanlığı mesleki etik ilkeleri geliştirme süreci 25.05.2004 yılında kabul edilmiş olan 5176 sayılı "Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile başlamıştır.

- MEB Etik Komisyonu 2009 yılından başlayarak önce MEB teşkilatı personeli için etik eğitimleri yapacak olan formatörlerin eğitimine; ardından da formatörler aracılığıyla öğretmenlerin etik eğitimine başlamıştır.

- Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre 80 formatör aracılığı ile 2008-2017 yılları arasında toplam 783 674 Bakanlık personeline etik eğitimi verilmiştir.

-Öte yandan 22 Şubat gün ve 27501 sayılı resmi gazetede yayımlanan Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nın "Kamu görevlileri etik kurulu rehberliğinde kamu yönetimi içerisindeki her bir meslek grubu için ayrı etik ilkelerin belirlenmesi" hükmü uyarınca Milli Eğitim Bakanlığı Etik Komisyonu da MEB mesleki etik ilkelerini belirlemeye girişmiştir.

- Eğitimciler için etik ilkeleri hazırlamak amacıyla, ilgili birim uzmanları, Başbakanlık uzmanları ve eğitim sendika temsilcisinden oluşan bir çalışma komisyonu kurmuş; bu komisyonun çalışmaları sonucunda hazırlanan Mesleki etik ilkeler Milli Eğitim Bakanı'nın onayı ile 24.06.2015 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe girmiştir.

5.1.2. Etik Kavramının Anlamına İlişkin Sonuçlar

-Görüşülen İngilizce öğretmenleri etik kavramı ile ilgili sağlıklı ve net bir bilgiye sahip değillerdir.

-Etik kavramını ahlak, hukuk, adalet, doğruluk gibi etikle ilişkili kavramlarla açıklamaktadırlar.

-Yine de büyük çoğunluğu, (%70'i), ahlak kuralları ve yasal kurallar varken etik ilke ve kurallara da ayrıca ihtiyaç olduğunu düşünmektedir. Çünkü etik kuralları daha bireye özgü, mesleğe özgü ve uygulanabilir kurallar olarak görmektedirler.

- Bunların yanı sıra ahlak kuralları ve yasal kuralların düzgünce uygulandığı takdirde etik ilke ve kurallara ihtiyaç olmadığını düşünen öğretmenler de mevcuttur.

5.1.3. MEB Mesleki Etik İlkelerin Farkında Olmaya İlişkin Sonuçlar

-Görüşülen İngilizce öğretmenlerinin yarısından çoğu (%60'ının) MEB'in yayımlamış olduğu etik ilkeleri bilmemekte ya da ya da hatırlamamaktadır.

-MEB mesleki etik ilkelerin farkında olma durumunda hem formal (seminer) hem de informal (internet siteleri, MEB resmi internet sitesi, etik sözleşmesi, okula gelen resmi yazı ve mevzuat) öğrenme kaynakları etkili olmaktadır.

-Etik ilkelerden imzaladıkları etik sözleşmesi aracılığıyla haberdar olanların bundan daha sonra yürürlüğe girmiş olan MEB mesleki etik ilkeleri bilmediği dikkate alınırsa, aslında İngilizce öğretmenlerinin çoğunluğu değil, tamamına yakını MEB mesleki etik ilkelerden haberdar değildir.

5.1.4. MEB Mesleki Etik İlkelerin Uygunluğuna İlişkin Sonuçlar

-Görüşülen İngilizce öğretmenlerinin çoğunluğu MEB'in yayımlamış olduğu eğitimciler için mesleki etik ilkeleri bilmeseler bile, etik kavramına ilişkin algılarının bir sonucu olarak, mesleki etik ilke ve kuralları gerekli ve faydalı bulmaktadırlar.

-Mesleki etik ilkeler sayesinde 'Güvenli ve sağlıklı bir eğitim ortamı oluşacağını ve iş verimini artacağını', ' Öğretmen ve öğrenci arasındaki bağların daha güvenilir temellere dayanacağını,' 'Bütün velilere eşit davranmaya, ırkçılık vb. davranışlardan kaçınmaya yol açacağını ve etik ilkelerin veli öğretmen ilişkilerini düzene koyacağını' ummaktadırlar.

5.2. Öneriler

- Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak, görüşülen öğretmenlerin yarısından çoğunun MEB mesleki etik ilkelerini bilmediği ya da hatırlamadığı için öğretmenlere bu etik ilkeleri hatırlatmak, etik ilkeler hakkında farkındalık oluşturmak, etiğin önemini vurgulamak maksadıyla Milli Eğitim Bakanlığı'nın, İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri'nin düzenli aralıklarla seminerler, hizmet içi eğitimler düzenlemeleri, okullara etik ilkelerin uygulanmasıyla ilgili daha sık resmi yazı göndermesi, internet sitesi ve MEB resmi internet sitesinde MEB mesleki etik ilkelerini sürekli güncel tutmaya çalışmaları önerilebilir.

- Eğitim fakültelerinde “Eğitimde Ahlak ve Etik” derslerinde, mesleki etik ilkelerin gerekliliği ile ilgili çalışmalar yaptırılabilir.

- Bu çalışma Ankara ili Mamak ilçesinde görev yapan 20 İngilizce öğretmeni ile sınırlandırılmıştır. Aynı konuda çalışma yapacak araştırmacılar farklı branş öğretmenlerinin eğitimciler için meslek etik ilkelere ilişkin görüşlerini inceleyebilirler.

KAYNAKLAR

Aktan, C. C. (2009). Ahlak ve Ahlak Felsefesine Giriş. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, *1*(1).

Altınkurt, Y., & Yılmaz, K. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmenlerin mesleki etik dışı davranışlar ile ilgili görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *1*(22), 113-128.

Arıkan, R. (2013). Araştırma yöntem ve teknikleri.Nobel yayıncılık.2. Basım

Arslan, S. (2015). Eğitim ve etik. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, *10*, 7.

Aydın, İ. P. (2006). Eğitim ve Öğretimde Etik, Pegem Akademi Yayıncılık. *Ankara*.

Aydın, İ. P. (2010). *Yönetsel mesleki ve örgütsel etik*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Aydoğan, İ. (2011). Öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin öğrenciler tarafından algılanması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *21*(2).

Baş, T., & Akturan, U. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri: NVivo 7.0 ile nitel veri analizi*. Seçkin Yayıncılık.

Başel, R. (2007). *Özel öğretim kurumlarında karşılaşılan etik dışı davranışlar (Denizli ili örneği)* (Yüksek Lisans tezi) https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp adresinden 11 Temmuz 2019 tarihinde edinilmiştir.

Bilgin, N. (2014). *Sosyal bilimlerde içerik analizi: teknikler ve örnekler çalışmalar*. Siyasal Kitabevi.

Binbaşıoğlu, C. (1982). *Eğitim düşüncesi tarihi*. Binbaşıoğlu Yayınevi.

Cevizci, A. (2010). Felsefeye Giris. *Ankara: Nobel Yayin Dagitim*.

Campbell, E. (2003). *The ethical teacher*. England:Open University Press.

Coşkun, N. (2016). Eğitim fakültesi öğrencilerinin ve öğretim elemanlarının öğretmenlik meslek etiği değerlerine ilişkin görüşleri: Mesleki etik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp adresinden 11 Temmuz 2019 tarihinde edinilmiştir.

Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Siyasal Kitabevi.

Demirel, Ö. (2006). Öğretimde planlama ve değerlendirme öğretme sanatı. (10. Baskı). *Ankara: Pegem A Yayıncılık*.

Demirel, Ö. (1999). Öğretme sanatı. *Ankara: Pegem Yayınları*.

Duran, K. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışları algılama düzeylerinin ve etik ikilemleri çözümlemelerinin incelenmesi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp adresinden 11 Temmuz 2019 tarihinde edinilmiştir.

Durkheim, E.(1986). *Meslek ahlakı* (M. Karasan, Çev.). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Erdem, A. R., & Şimşek, S. (2013). Öğretmenlik meslek etiğinin irdelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6*(15), 185-203.

Ersoy, A., & Yalçınoğlu, P. (2013). ***Nitel araştırmaya giriş.*** *Ankara: Anı Yayıncılık.*

Frankena, W. (2007). *Etik.* (Çev: A. Aydın). Ankara: İmge Yayınları.

Gluchhmanova,M.(2015). The Importance of Ethics in the Teaching Profession. ***Procedia - social and behavioral sciences***,176,509-513.

Gökalp, N. (2010). *Duygu ve etik*. Ebabil Yayınları.

Gözütok, F.D. (1999).Öğretmenlerin Etik Davranışları ' Teachers' Ethical Behaviour. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,* Cilt 32, Sayı:1-2, 83-99.

Gökberk, M. (2005). Felsefe Tarihi. 16. *Basım. İstanbul: Remzi Kitapevi*.

Haynes, F. (2002). Eğitimde Etik. (Çev. Akbaş, S.K.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

İşgüden, B., Çabuk, A. (2006), Meslek Etiği ve Meslek Etiğinin Meslek Yaşamı

Üzerindeki Etkileri, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 9, Sayı

16, s. 59-86

Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*,(31. Basım) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Karataş, A. (2013). İlköğretim Öğretmen Adayları İçin Meslek Etiğinin Önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı:28, 304-318. Temmuz. İstanbul

Kepenek, Ö. (2008). Öğretmenlik meslek etik ilkelerinin örgütsel vatandaşlık davranışına etkisi (Kocaeli ili örneği). https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp adresinden 11 Temmuz 2019 tarihinde edinilmiştir.

Koç, K. (2010). Etik boyutlarıyla öğretmenlik. *Çagdas Egitim Dergisi,* (373):13-20

Kuçuradi, İ.(2009). *Etik*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.

Kutlu,H.A. (2011). *Meslek etiği.* Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.

Küçükahmet, L. (2009). *Program geliştirme ve öğretim*. Nobel Akademik Yayın.

Mahmutoğlu, A. (2009). Etik ve Ahlak, Benzerlikler, Farklılıklar ve İlişkiler. *Türk İdare Dergisi, 81*(463-464), 225-249.

Millî Eğitim Temel Kanunu. (1739). T. C. Resmi Gazete. 14574. 24 Haziran 1973.

MEB(2009). Meb Etik Komisyonu.

MEB.(2015). *Eğitimciler İçin Mesleki Etik İlkeler*.

MEGEP (2006). *Meslek Etiği (Meslekî Eğitim Ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi)* Ankara.

Mengüşoğlu, T., & Giriş, F. (2000). Remzi Kitabevi, 7.

Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü (2005). *Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik.*

Miser, R.(2007). *Halk eğitimi ve toplum kalkınması,* Ankara: MEB Yayını

Miser, R. (2010). *Çevre eğitimi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Mezunları Derneği.

Özbek, O. (2003). Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri ve bu ilkelere uyma düzeyleri. *Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara*.

Özlem, D. (2010). *Etik ahlak **felsefesi***. Ankara: Say Yayınları.

Pelit, E. ve Güçer, E. (2006). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara ve Öğretmenleri Etik Dışı Davranışa Yönelten Faktörlere İlişkin Algılamaları. *Ticaret ve Turizm Egitim Fakültesi Dergisi,* Sayı: 2, s. 95-119.

Pieper, A. (1999). Etiğe Giriş, çev. *Veysel Ataman, Gönül Sezer, İstanbul: Ayrıntı Yayınları*.

Şentürk, C.(2009). Öğretmenlik Mesleğinde Etik. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim,*111,25-29.

Tepe, H. (Ed.). (2000). *Etik ve meslek etikleri: tıp, çevre, iş, basın, hukuk ve siyaset;[... Türkiye Felsefe Kurumu'nun... 1996 yılı sonbaharında Ankara'da düzenlediği Felsefi Etik ve Meslek Etikleri Seminerine...]*. Türkiye Felsefe Kurumu.

Toprakçı, E., Bozpolat, A. G. E., & Buldur, A. G. S. (2010). Öğretmen Davranışlarının Kamu Meslek Etiği İlkelerine Uygunluğu. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, *1*(2), 35-50.

Torlak Ö., Ünder H., Şeker A., Çiftçioğlu B.-Sabuncuoğlu Z. ve Koç U.(2013) *İş Etiği. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları*

Türkeri, M. (2008). Etik Kuramları. *Ankara: Lotus*.

Varış, F. (1976). *Eğitimde program geliştirme teori ve teknikler*. Ankara: Kalite Matbaası.

Yayla, A. (2005). Eğitim kavramının etik açıdan analizi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *2*(1).

Yıldırım A. & Şimşek H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Ankara: Seçkin Yayıncılık*.

YÖK,https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/ogretmenlik_lisans_yeni_duzenleme.aspx

Yüksel, M. (2002). Modernleşme bağlamında Hukuk ve Etil İlişkisine Sosyolojik Bir Bakış. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, *57*(01).

EKLER

EK 1. Etik Kurul Onayı

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ALT ETİK KURULU
KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : **24/06/2019**
Toplantı Sayısı : **08**
Karar Sayısı : **236**

236- Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimin Felsefi, Sosyal ve Tarihi Temelleri Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi **Serap Bülbül**'ün "İngilizce Öğretmenlerinin Öğretmenlik Meslek Etiği Farkındalık Düzeyleri" başlıklı tezi ile ilgili 07/05/2018 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelendi.

Araştırmanın aydınlatılmış onam formunun uygun biçimde hazırlandığı, görüşme sorularının yansız olduğu ve ayrımcı ifadeler içermediği, yöntemsel tutarlığın bulunduğu, dolayısıyla araştırma tasarımının etik açıdan uygun olduğu görülmekle birlikte; Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimin Felsefi, Sosyal ve Tarihi Temelleri Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi **Serap Bülbül**'ün "İngilizce Öğretmenlerinin Öğretmenlik Meslek Etiği Farkındalık Düzeyleri" başlıklı tezi, tamamlanmış bir tez çalışması olduğundan Etik Kurul onay belgesi verilememektedir.

ASLININ AYNIDIR
24/06/2019

Prof. Dr. Muharrem ÖZEN
Ankara Üniversitesi
Etik Kurulu Başkanı

EK 2. Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma İzni

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 14588481-605.99-E.9985460 22.05.2018
Konu : Araştırma İzni

MAMAK KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2017/25 nolu Genelgesi.
b) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 16/05/2018 Tarihli ve E.2160 sayılı yazısı.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitimin Felsefi Sosyal ve Tarihi Temelleri Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Serap BÜLBÜL'ün Prof. Dr. Rıfat MİSER danışmanlığında yürüttüğü **"İngilizce Öğretmenlerinin Öğretmenlik Meslek Etiği Farkındalık Düzeyleri"** konulu çalışmasını uygulama talebi Araştırma Komisyonumuzca incelenmiş olup ilçenize bağlı ekli listede adı geçen okullarda uygulamanın yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Uygulama formunun (1 sayfa) uygulama yapılacak sayıda araştırmacı tarafından çoğaltılarak, araştırmanın ilgi (a) genelge çerçevesinde, ilçe milli eğitim müdürlüklerinin sorumluluğunda okul ve kurum yöneticileri de uygun gördüğü takdirde gönüllülük esasına göre yazımız ekinde gönderilen mühürlü uygulama araçlarının uygulanmasına izin verilmesini rica ederim.

Vefa BARDAKCI
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

EKLER:
Uygulama formu (1 sayfa)
Okul Listesi (1 sayfa)

Emniyet Mah. Alparslan Türkeş Cad. 4/A Yenimahalle/ANKARA
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: projelerkoord06@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Duygu KARAGÜZEL Memur
Tel: (0 312) 2210217
Faks: (0 312) 2210216

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 46ea-f6b0-3249-a58d-613e kodu ile teyit edilebilir.

EK 3. Araştırma Gönüllü Katılım Formu

Değerli öğretmenim,
Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü'nde yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tez konusu olarak "İngilizce Öğretmenlerinin Öğretmenlik Meslek Etiği Farkındalık Düzeyleri" adlı konuyu çalışmaktayım. Bu çalışma Ankara ili Mamak ilçesinde görevli İngilizce öğretmenlerinden oluşan bir çalışma grubunun öğretmenlik meslek etik ilkelerine ilişkin farkındalık düzeylerini ve görüşlerini, değerlendirmelerini saptama amacını taşımaktadır. Bu çalışma kapsamında sizinle yapacağım görüşmeler, çalışmanın temelini oluşturacağından önemlidir.
Yapılan bu görüşmelerin ve isminizin gizli kalacağını belirtmek isterim. Aramızda geçecek konuşmaları izniniz doğrultusunda, tamamen araştırmada kullanmak amacıyla kaydetmek isterim. Görüşme öncesinde herhangi bir sorunuz varsa yanıtlayabilirim. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Serap BÜLBÜL

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, **görüşmeler** yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- Araştırmada katılımcıların isimleri ve kimlik bilgileri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Veri toplama sürecinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabileceksiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Ankara Üniversitesi Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalı Eğitim Felsefesi bölümünden Rıfat MİSER'e (rifat.miser@ankara.edu.tr) yöneltebilirsiniz.

EK 4.

Katılımcının Yaşı:

Katılımcının Cinsiyeti:

Katılımcının Mesleki Kıdemi:

ARAŞTIRMA UYGULAMA SORULARI

1) Size göre etik nedir?

2) Size göre ahlak kuralları ve yasal kurallar varken bir de etik ilke ve kurallara ihtiyaç var mıdır?

3) Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımlamış olduğu Eğitimciler için Mesleki Etik İlkelerden haberdar mısınız?

a)Eğer haberdarsanız, -nasıl ve nereden haberdar oldunuz?
-Bu etik ilke ve kuralları öğretmenlik mesleği açsından önemli ve gerekli midir? Niçin?

4) Size göre bu etik ilke ve kurallar öğretmen davranışlarını, öğretmenlerin öğrencilerle, velilerle, meslektaşlarıyla, okul yönetimi ve toplum ile ilişkilerini nasıl etkileyecektir?

EK 5. Eğitimciler İçin Mesleki Etik İlkeler Genelgesi

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü

Sayı : 97202150/730.06/6531543 24.06.2015
Konu: Eğitimciler İçin Mesleki Etik İlkeler

GENELGE
2015/21

Ekonomik ve sosyal hayatı olumsuz etkileyen, ahlaki değerleri aşındıran, kamu kurumlarına olan güveni zedeleyen tutum ve davranışlara karşı kurumsal kapasitenin geliştirilmesi, güvenilir bir yönetim anlayışının oluşturulması amacıyla hazırlanan "Türkiye'de Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı" Bakanlar Kurulunda kabul edilmiş, 22.02.2010 tarihli ve 27501 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak uygulamaya konulmuştur.

Söz konusu Eylem Planında; kamu yönetimi içerisindeki her bir meslek grubu için ayrı ayrı etik ilkelerin belirlenmesi ve çıkar çatışmalarının önlenmesi öngörülmüş, bu amaçla Eğitim-Öğretim Hizmeti Verenler İçin Mesleki Etik İlkelerin belirlenmesi çalışmalarına başlanmıştır.

Çalışmalarda, Birleşmiş Milletler "Kamu Görevlileri İçin Uluslararası Davranış Kuralları" ve Başbakanlık "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları hakkında Yönetmelik" esas alınmıştır.

Bu doğrultuda öncelikle Bakanlığımız birimlerinin yazılı görüşleri alınmış, Başbakanlık, Bakanlığımız ve öğretmen sendikası temsilcilerinden bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Daha sonra, İzmir'de Bakanlığımız temsilcileri, milli eğitim şube müdürleri, müfettişler ve branş öğretmenlerinin katılımı ile bir komisyon çalışması yapılmıştır. Belirlenecek ilkelerin uluslararası ilkeler ile uyumunu sağlamak amacıyla değişik ülke örnekleri çalışmaya entegre edilmiştir. Başbakanlık koordinesinde; Bakanlığımız temsilcileri, milli eğitim şube müdürleri, okul müdürleri, öğretmenler, öğrenciler, veliler, sivil toplum ve sendika temsilcileri ile akademisyenlerin katıldığı iki ayrı çalıştay daha düzenlenerek çalışmaya son şekli verilmiştir.

Eğitim personelinin, örnek insan olarak ulusal ve uluslararası etik kurallara uyması kaçınılmazdır. Söz konusu etik ilkeler, halihazırda eğitimciler tarafından kabul görmekle birlikte, çalışmanın amacına ulaşabilmesi bu ilkelerin davranışa dönüştürülmesine bağlıdır.

Bu amaçla, genelge ekinde gönderilen "Eğitim-Öğretim Hizmeti Verenler İçin Mesleki Etik İlkeler"in her düzeydeki yönetici, öğretmen ve tüm eğitim personeline imza karşılığı duyurulması, etik ilkelerin tanıtılması, denetimlerde yöneticiler ile maarif müfettişleri tarafından izlenmesi sağlanacaktır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Nabi AVCI
Bakan

EK:Eğitimciler için Mesleki Etik İlkeler.(3sayfa)
DAĞITIM:
B.Planı

Atatürk Blv. 06648 Kızılay/ANKARA
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
4131264
e-posta: yozdamgaci@meb.gov.tr
4182343

Ayrıntılı bilgi için: Y:ÖZDAMGACI
Tel: (0 312)
Faks: (0312)

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. http://evraksorgu.meb.gov.tr adresindenf8f1-e4a7-324d-b3d5-f1df kodu ile teyit edilebilir.

EĞİTİM -ÖĞRETİM HİZMETİ VERENLER İÇİN MESLEKİ ETİK İLKELER

I-ÖĞRENCİLER İLE İLİŞKİLERDE ETİK İLKELER

1. Sevgi ve Saygı

Eğitim ve öğretim faaliyetleri başlangıcından son aşamasına kadar, sevgi ve saygı üzerine dayandırılır. Eğitimci; herhangi bir düzey farkı ve eksikliği gözetmeden bütün öğrencileri severek, sevdiğini hissettirerek, onlara sevgiyi aşılar. Küçüklere karşı sevginin, büyüklere karşı saygının önemini anlatırken öncelikle kendisi örnek olur, öğrenciyi utandıracak, onurunu kıracak söz ve davranışlardan hassasiyetle kaçınır.

2. İyi Örnek Olma

Eğitimci; söz, davranış, hal, hareket ve görüntüsü ile öğrencilere iyi örnek olur, bilgi birikimiyle öğrencilerde öğrenme istek ve azmini uyandırır. Kötü örnek oluşturacak tutum ve davranışlardan kaçınır.

3.Anlayışlı ve Hoşgörülü Olma

Eğitimci, özellikleri bakımından farklılık gösteren bütün öğrencilere diğerleri gibi anlayış ve hoşgörü ile yaklaşır.

4. Adil ve Eşit Davranma

Eğitimci; mesleğini icra ederken öncelikle insan haklarına saygı duyarak; ırk, dil, din, renk, siyasi görüş ve aile statüsü gözetmeden, öğrencilere adil ve eşit davranır. Öğrencilere eğitim-öğretim fırsatlarından adil yararlanma hakkı tanır, her öğrenciye eşit şekilde ilgi göstererek onların iyi yetişmelerini sağlar.

5. Öğrencinin Gelişimini Gözetme

Eğitimci; öğrencilerin fiziksel, duygusal, sosyal, kültürel ve ahlaki gelişimlerini gözetir, bu doğrultuda öğrencileri ile samimi ve güvene dayalı iletişim kurar. Derslerde öğrencilerin kendini rahat bir şekilde ifade etmesi, derse katılımları konusunda onları cesaretlendirir. Bedenen ve ruhen sağlıklı, iyi ahlaklı, kendine güvenen, sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmek için gereken çabayı gösterir.

6. Öğrenciye Ait Bilgileri Saklama

Eğitimci; öğrenciyle ilgili edindiği bilgilerin gizliliğine riayet eder, yasal zorunluluklar ve acil durumlar dışında bu gizli bilgileri korur ve kimseyle paylaşmaz. Öğrencinin özel hayatına ait bilgileri, ailesinin dışında kimseye açıklamaz.

7. Menfi Psikolojik Durumları Yansıtmama

Eğitimci; kişisel, ailevi ve çevresel nedenlerle üzüntü, sıkıntı, mutsuzluk gibi kişisel durumlarını öğrencilere yansıtmaz ve onları açıklamaz.

8. Kötü Muameleden Kaçınma

Eğitimci; öğrencinin beden ve ruh sağlığını, fiziksel, sosyal gelişimini ve eğitimini olumsuz yönde etkileyecek şekilde davranmaz. Bir öğrencinin okul içinde ve okul dışında kötü muameleye uğradığını fark ettiğinde gerekli tedbirleri alır, durumu yetkili makamlara bildirir.

II-EĞİTİM MESLEĞİNE İLİŞKİN ETİK İLKELER

9. Mesleki Yeterlilik

Eğitimci; saygın ve onurlu bir mesleğin mensubu olduğu bilinci ile hareket eder. Görevinin gerektirdiği bilgi, nitelik ve yeteneklere sahip olabilmek için, her türlü bilgiyi, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri takip ederek gelişimini sürdürür. Mesleğini sevmediği izlenimini gösterecek davranışlardan kaçınır.

10. Sağlıklı ve Güvenli Eğitim Ortamı Sağlama

Eğitimci, eğitim ve öğretim ortamında öğrenci sağlığını ve güvenliğini tehdit edebilecek her türlü unsurun ortadan kaldırılması konusunda üzerine düşen sorumluluğu yerine getirir, eğitim ve öğretimin güven ve düzen içinde yapılmasını sağlar.

11. Mesai ve Ders Saatlerine Uyma

Eğitimci, mesai ve ders saatlerine titizlikle uyar; derse geç girerek, dersten erken ayrılarak ya da gerçeğe aykırı mazeretler üreterek eğitim sürecini kesintiye uğratmaz. Ders saatlerini etkin ve verimli kullanır. Dersten geç ayrılmak suretiyle öğrencinin dinlenme hakkını engellemez.

12. Hediye Alma

Eğitimci, Öğretmenler Günü gibi özel gün ve haftalarda verilen, maddi değeri olmayan sembolik nitelikteki hediyeler hariç, mesleki kararını ve tarafsızlığını etkilemesi muhtemel herhangi bir hediyeyi kabul etmez.

13. Kişisel Menfaat Sağlama

Eğitimci, mesleki nüfuzunu kullanarak kişisel menfaat sağlamaz; kurum kaynaklarını, araç ve gereçlerini kişisel amaç için kullanmaz. Yardımcı ders kitabı ve diğer araç gereçleri sadece öğrencilerin gelişimini gözetmek üzere tavsiye eder. Bunun dışında

bir gerekçeyle, çıkar sağlama amaçlı istek ve yönlendirmelerden kaçınır.

14. Özel Ders Verme

Eğitimci, kanuni istisnalar hariç olmak üzere öğrencilere ücret veya başka bir menfaat karşılığı özel ders vermez.

15. Bağış ve Yardım Talebinde Bulunma

Eğitimci, öğrenci ve velilerden bağış, yardım veya başka bir isim altında para yada eşya talebinde bulunmaz, bunlarla ilgili zorunluluk getirmez.

III- EĞİTİMCİLERLE İLİŞKİLERDE ETİK İLKELER

Eğitimci; meslektaşları arasında ırk, dil, din, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve aile statüsüne dayalı ayrımcılık yapmaz. Meslektaşlarına, öğrencilerle ilgili güven sarsıcı veya önyargılı yaklaşmalara neden olacak şekilde telkin ve yönlendirmede bulunmaz. Meslektaşları ile ilgili edindiği bilgilerde gizliliğe riayet eder. Öğrencilerin huzurunda ve değişik ortamlarda meslektaşları aleyhine söz söylemez, olumsuz söz ve davranışlardan kaçınır. Meslektaşları ile öğrencilerin kaliteli bir eğitim-öğretim alması için işbirliği yapar, bu süreçte karşılaştığı sorunları okul yönetimi ile paylaşır.

IV-VELİLER İLE İLİŞKİLERDE ETİK İLKELER

Eğitimci, öğrencilerin sosyal, fiziksel, duygusal, kültürel, ahlaki, manevi ve düşünsel açıdan gelişimlerini sağlamak, beceri ve yeteneklerini ortaya çıkarmak için velilerle iyi iletişim kurar. Çocuklarıyla gerektiği gibi ilgilenmeleri konusunda velileri yönlendirir. Veliler arasında ırk, dil, din, renk, cinsiyet, siyasi görüş, ve aile statüsüne dayalı ayrımcılık yapmaz.

V- OKUL YÖNETİMİ VE TOPLUM İLE İLİŞKİLERDE ETİK İLKELER

Eğitimci; öğrencilerin kaliteli bir eğitim-öğretim hizmeti almasını sağlamak için okul yönetimi ile işbirliği yapar, bu süreçte karşılaştığı sorunları yetkili birime bildirir. Kurum kaynaklarını etkili, verimli ve tutumlu kullanır. Topluma karşı pozitif ve aktif rol sergiler, sorumluluklarını yerine getirerek örnek olur.

VI- OKUL YÖNETİCİLERİNİN; ÖĞRETMENLER, ÖĞRENCİLER VE VELİLER İLE İLİŞKİLERİNDE ETİK İLKELER

Okul yöneticileri; eğitim ve öğretimin sağlıklı ve güvenli bir ortamda yapılabilmesi için gereken önlemleri alır. Kurum kaynaklarının etkin, verimli ve tutumlu bir şekilde

kullanılmasını sağlar. Öğretmenler, öğrenciler ve veliler arasında ırk, dil, din, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve aile statüsüne dayalı ayrımcılık yapmaz. Öğretmenler, öğrenciler ve velilerin okulda yaşanan sorunları açık bir şekilde ifade etmesine imkân verir, sorunlara çözüm üretme konusunda gayret gösterir. Öğrencilerin eğitim ve öğretimiyle ilgili olarak velilerle olumlu ve sürekli iletişim kurar. Eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde öğretmenler arasında eşitlik, tarafsızlık ve liyakat ilkelerine riayet eder.

EK 6. Etik Sözleşmesi

KAMU GÖREVLİLERİ ETİK SÖZLEŞMESİ

Kamu hizmetinin her türlü özel çıkarın üzerinde olduğu ve kamu görevlisinin halkın hizmetinde bulunduğu bilinç ve anlayışıyla;

* Halkın günlük yaşamını kolaylaştırmak, ihtiyaçlarını en etkin, hızlı ve verimli biçimde karşılamak, hizmet kalitesini yükseltmek ve toplumun memnuniyetini artırmak için çalışmayı,

* Görevimi insan haklarına saygı, saydamlık, katılımcılık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme ve hukukun üstünlüğü ilkeleri doğrultusunda yerine getirmeyi,

* Dil, din, felsefi inanç, siyasi düşünce, ırk, yaş, bedensel engelli ve cinsiyet ayrımı yapmadan, fırsat eşitliğini engelleyici davranış ve uygulamalara meydan vermeden tarafsızlık içerisinde hizmet gereklerine uygun davranmayı,

* Görevimi, görevle ilişkisi bulunan hiçbir gerçek veya tüzel kişiden hediye almadan, maddi ve manevi fayda veya bu nitelikte herhangi bir çıkar sağlamadan, herhangi bir özel menfaat beklentisi içinde olmadan yerine getirmeyi,

* Kamu malları ve kaynaklarını kamusal amaçlar ve hizmet gerekleri dışında kullanmamayı ve kullandırmamayı, bu mal ve kaynakları israf etmemeyi,

* Kişilerin dilekçe, bilgi edinme, şikayet ve dava açma haklarına saygılı davranmayı, hizmetten yararlananlara, çalışma arkadaşlarıma ve diğer muhataplarıma karşı ilgili, nazik, ölçülü ve saygılı hareket etmeyi,

* Kamu görevlileri Etik Kurulunca hazırlanan yönetmeliklerle belirlenen etik davranış ilke ve değerlerine bağlı olarak görev yapmayı ve hizmet sunmayı taahhüt ederim.

T.C. Kimlik No :

Adı Soyadı :

Unvanı :

Birimi :

İmza :

Tarih :

BENZERLİK BİLDİRİMİ

"**İngilizce Öğretmenlerinin Öğretmenlik Meslek Etiği Farkındalık Düzeyleri**" başlıklı tezimin ana bölümü (ön bölüm, kaynaklar ve ekler hariç) Turnitin İntihali Engelleme Programı aracılığıyla incelenmiş ve ilgili rapor danışmanım tarafından da kontrol edilmiştir. Kontrol sırasında (1) "Kapak, Önsöz, Özet, İçindekiler, Kısaltmalar/ Simgeler Sayfası, Tablolar Dizini, Şekiller Dizini, Dipnotlar, Kaynaklar, Ekler, Özgeçmiş" (2) "Tırnak içinde ve blok olarak verilen (doğrudan) alıntılar" (3) "Yedi sözcüğe kadar olan benzerlik/örtüşme içeren metin kısımları" (4) "Öğrencinin lisansüstü tezi ile ilgili yapmış olduğu yayınlar ile yararlandığı mevzuat metinleri" dışarıda tutulmuştur. Benzerlik kontrolüne ilişkin rapordan elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Rapor Tarihi	:10.10.2019
Gönderim Numarası	:1190295890
Sayfa Sayısı	:93
Sözcük Sayısı	:15271
Karakter Sayısı	:105435
Benzerlik Oranı	:%7
Savunma Tarihi	:20.09.2019

Yukarıda belirtilen sonuçları gösteren Turnitin İntihali Engelleme Programı'na ilişkin orijinal raporu, sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmaksızın bu bildirimin ekinde Enstitüye teslim ettiğimi, tezimin **%10**'dan fazla benzerlik oranı içerdiğinin ve tek bir kaynakla eşleşme oranının **%2**'yi geçtiğinin belirlenmesi durumunda, bundan doğabilecek tüm yasal sorumluluğu kabul ettiğimi bildirir, saygılarımı sunarım.

Öğrencinin Adı Soyadı: Serap Bülbül

Tarih: 10.10.2019

İmza: .....

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı **:** Serap BÜLBÜL

E-Posta Adresi **:** serapbulbul@live.com

İş Deneyimi **:** MEB 2012…

Unvan	Görev Yeri	Yıl
İngilizce Öğretmeni	Batuhan Ortaokulu -ANKARA	2019

Akademik Bilgiler

Öğrenim Durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	İngilizce Öğretmenliği	On dokuz Mayıs Üniversitesi	2004-2008
Yüksek Lisans	Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı – Eğitimin Felsefi, Sosyal ve Tarihi Temelleri Bilim Dalı	Ankara Üniversitesi	2014-2019